

lis quæ deterioris, id est, corporis sunt, victis et A
edonitis, et meliori, nempe rationi, et animo
subditis, et ita pacis Spiritu perfrui, a tumultu
terrestris spiritus expediamur, et in portum beatæ
quietis nostræ ingrediamur.

Beatus igitur, qui, quæ diximus cum fide audit,
et ad unguem ea exsequitur, et hanc veram pœni-
tentiae imaginem descriptionemque imitatur, quam
prius praxis nostra implevit, postmodum Scriptura
verbis commisit. Nam cum bona intellectum, cogi-
tationem, sermonem superantia invenerit, mise-
ram manum meam, quæ hoc scripsit, beatam pro-
nuntiabit, et misericordem, multæque miserationis
Dominum prædicabit, qui per linguam sordidam,
et immundam, et os impurum hæc scriptura con-
signavit, ad exemplum conversionis et pœnitentiæ, B
et ad viam directam verissimamque eorum qui ex
tota anima sanari concupiscunt, et regnum vitam-
que immortalem, ac cœlestem pro hæreditate adi-
turi sunt. Quamobrem rogo vos, in Christo fratres,
procul a nobis omnem affectionem turbidam, et

omnem hujus vitæ sollicitudinem amandemus. Ode-
rimus voluptates carnis, jucunditates corporis,
oblectamenta, et otium, per quæ quod deterius est,
potiori prævalet, et agite, suscipiamus fidem sin-
ceram erga Deum, et qui secundum Deum sunt
patres ac fratres nostri. Possideamus cor contri-
tum et humiliatum animæ spiritum, et per pœni-
tentiam, et lacrymas cor purum ab omni macula,
et labe peccati, ut etiam possimus pervenire ali-
quando ad compendiosam mensuram spiritualis
ætatis, et videre ac frui bonis ineffabilibus, inde-
que divino lumine, quamvis non consummate, sed
ex parte, et pro capto nostro, secundum propor-
tionem puritatis, et innocentie nostræ. Sic enim
et nos uniemus Deo, et Deus unietur nobis, et
consuetudine nostra utentibus erimus lumen, et
sol, ad magnam eorum utilitatem in Christo Jesu
Domino nostro, quem decet omnis gloria, honor,
et adoratio, cum Patre et sanctissimo, ac vivifico
Spiritu, nunc et semper, et in sæcula sæculorum
Amen.

EPILOGUS AD LECTOREM.

Laudetur Deus, qui huic labori finem dedit. At
tu, lector, qui in hunc librum incidere, mente ab
omni cura hujus mundi vacuus, ut decet, te adhibe C
sermonibus istis, quos studio et labore suo con-
fecit venerandus ille, et inclytus Pater Symeon,
qui monasterio ad Xylocercum præfuit. Et cum eos
videris esse tres et triginta, totidem annos, quos
Dominus noster corpore humano vestitus, ut mor-
talis nobiscum in terris vixit, cogita. Et hoc man-
dans animo, festina, ut spirituali incremento, quod
liber hic exponit ac declarat, celeriter annos illius
exæques, ex sermonibus, inquam, haud obscuris,
et totidem numero Patris hujus. Quos cum legeris
et percæperis, quemadmodum tibi vita secundum
Deum instituenda sit, cognosces, et cum Christo

vivens, animæ tuæ ætatem ultra phœnicis sæcula
augebis, donec vir jam perfectus, ad mensuram
venias ætatis, qua fuisse Dominum constat. Ubi
una cum Christo sic vixeris ex animo, et spiritua-
liter, unitus ei quantum licet, etiam cum eo de
terra exaltato sublatus, ad locum ubi ille manet
pervenies. Trahit enim in Sancta sanctorum omnes
qui volunt in ejus semitis vestigia ponere, quibus
pro nobis prior ipse incessit, tanquam Mediator
scilicet, et magnus noster Pontifex. Nemo enim,
nisi per eum ad Patrem veniet, quemadmodum
ipse affirmavit. Cujus et hoc verbum est: *Volo,
Pater, quos dedisti mihi, ut mecum sint, et videant
gloriam meam, quam dedisti mihi*.*

* Joan. xvii, 24.

EJUSDEM SYMEONIS

PRESBYTERI

DIVINORUM AMORUM, SIVE SACRARUM COMMENTATIONUM, LIBER SINGULARIS.

CAPUT PRIMUM.

Precatio mystica, qua Spiritus sanctus invocatur.

Veni, Lumen verum. Veni, vita æterna. Veni,
absconditum mysterium. Veni, Thesauri carens

nomine. Veni, res ineffabilis. Veni, persona hu-
manam intelligentiam fugiens. Veni, perennis
exultatio. Veni, Lumen nunquam occidens. Veni,
omnium salvandorum vera expectatio. Veni,

mortuorum resuscitatio. Veni, potens, qui omnia A semper solo nutu facis, immutas, et varias. Veni, penitus inaspectabilis, intactilis, impalpabilis. Veni, semper manens immobilis, quique in horas totus transmoveris, et ad nos venis jacentes in inferis, qui supra omnes cœlos habitas. Veni, nomen exoptatissimum, et celebratissimum, de quo fari quid sis, aut nosse qualis, aut ejusmodi sis, nobis prorsus negatum est. Veni, lætitia sempiterna. Veni, corona immarcescibilis. Veni, magni Dei et Imperatoris nostri purpura. Veni, zona (17) ut crystallus lucida, et gemmis variegata. Veni, refugium inaccessum. Veni, regalis purpura, et augustæ majestatis dextera. Veni, quem misera anima mea desideravit, et desiderat. Veni, sole, ad solum; sum enim solus, uti vides. Veni, qui me separasti, et solum esse in terra fecisti. Veni, qui factus es desiderium meum, fecistisque ut desiderarem te, ad quem aspirare nullus potest. Veni, halitus et vita mea. Veni, despicibilis animæ meæ consolatio. Veni, gaudium, et gloria, et deliciae meæ assiduæ. Gratias ago tibi, quando unus mecum spiritus citra confusionem, immutationem et conversionem factus es, qui cum sis Deus super omnia, mihi omnia factus es in omnibus. Alimenta inexplicabilis, quæ absumi nequiquam potes, quæquo labris animæ meæ jugiter affunderis, et in fonte cordis mei ubertim scaturis. Indumentum fulgurans, et dæmonas adurens. Lustratio, per continuas et sanctas lacrymas, quas præsentia tua C his ad quos venis largitur, eluens me. Gratias ago tibi, quoniam dies sine vespera mihi factus es, et sol citra occasum: qui non habes ubi te abscondas, quique gloria tua implet universa. Nunquam tu ab ullo te abscondisti, verum nos semper nosmet a te abscondimus, dum ad te venire volumus. Ubi enim te absconderes, cui requiescendi locus nusquam est? Aut cur te absconderes, qui ex omnibus aversaris neminem, revereris neminem? Nunc igitur, pie Domine, tabernaculum in me tibi fige, et habitam in me, et usque ad obitum meum ne divellaris, nec separeris a me servo tuo, ut et ego in exitu meo, et post exitum in te inveniar, et regnem tecum, qui regnas, Deus, super omnia. Mane, Domine, et ne me solum relinque, ut cum D venerint inimici mei, qui continenter quarunt devorare animam meam, teque intra me manentem repererint, penitus penitusque refugiant, nec prævalcant mihi, cum te fortiolem omnibus intus in domicilio humilis animæ meæ residentem conspexerint. Sane, ut memor fuisti mei, Domine, cum in mundo essem, et me inscio ipse elegisti me, et a mundo removisti, atque ante faciem gloriæ tuæ constituisti: sic etiam modo intus me constitutum, semper immobilem, propter tuam in me habitationem custodi, ut quotidie intuens te ego mortuus, vivam, possidens te ego pauper, semper dives sim.

Sic ero quibusvis regibus opulentior: et manducans, ac bibens te, et in horas singulas induens te fruar honorum deliciis inenarrabilibus. Quoniam tu omne bonum, et omne decus, et omne delectamentum es, et te decet gloria, sanctam et consubstantialem Trinitatem, quæ in Patre, et Filio, et Spiritu sancto honoratur, et agnoscitur, et adoratur, et colitur ab universitate fidelium nunc et semper, et per infinitatem sæculorum. Amen.

CAPUT II.

De divina illustratione et illuminatione Spiritus sancti. Unum esse locum Deum, in quo post mortem sancti omnes requiescunt: et qui Deum amisit, alio in loco in futura vita requiem non inventurum.

B Item, quod istud tam venerandum mysterium in me patratum? quod nec lingua effari, nec manus infirma litteris exarare potest, ad laudem et gloriam illius cui revera par laus, et oratio nulla reperiri queat. Sed si quæ nunc in me deplorato aguntur, ineffabilia et inexplicabilia sunt, quotandem pacto is, qui talia largitur et efficit, nostris encomiis et prædicationibus indigebit? Certe non glorificabitur, qui est glorificatus: quemadmodum nec illustrabitur, nec lumen a nobis mutabitur hic sol, quem in cœlo fulgentem aspicimus. Illuminat, non illuminatur, lucem fundit, non recipit: habet siquidem, quam ei a principio conditor est impertitus. Si ergo qui solem fecit omnium procreator Deus, ita fecit, ut luceret abundantè lumine, nec opus haberet ullo modo aliunde majus petere, quomodo a me vili abjectoque gloriam accipiet fabricator solis, cui nulla omnino re opus est, et qui nutu ac voluntate (solus enim potens est) bonis omnibus implet omnia? Interim et lingua mea ingenti verborum egestate laborat, et quæ in me aguntur, mens mea videt illa quidem, sed exponere non valet. Aspicit, et eloqui vult, sed quo sermone id faciat, non invenit. Intuetur quippe inaspectabilia, et omnis figuræ undequaque expertis, simplicia prorsus, non composita, et magnitudinæ infinita. Nec enim principium ullum, nec finem perspicit, et medium plane ignorat, nec scit, quinam efferat, quod videt. Totum quoddam in summa, ut arbitror, et nequiquam ipsa essentia sua, sed participatione videtur. Etenim ex igne ignem accendis, et totum quod est ignis accipis: ipsa tamen natura ignis non deficit, et indivisa, ut ante, permanet. Veruntamen, quod communicatur, a primo separatur: et quia corporatum quiddam est, in lampadas complures dispertitur. Illud autem spirituale est, divisionemque, sectionem, separationem prorsus nullam admittit. Non enim quoniam communicatur, ideo in multa seccernitur, sed indivisum perseverat, et in me est, et in me intus in misero corde meo tanquam sol, aut discus solis hujus, rotundus, luci similis

(17) Cod. mend. ὀπίσσω, leg. ὀπίσσωρα.

(nam et lux est) exoritur. Nescio, ut aiebam, quid de eo dicam. Et volebam tacere, quod utinam possem : sed miraculum venerationis plenum sollicitat animum, et reserat impurum os meum : quique nunc in corde meo tenebroso ortum protulit, ad loquendum, scribendumque vel invitum me compellit.

Qui mihi demonstravit mirabilia, quæ oculi non viderunt, qui in me ut postremum ac infimum omnium se demisit. Qui apostolos discipulos, et filios reddidit. In me, inquam, quem horribilis, et interfecto hominum draco tenebat, prius omnis iniquitatis ministrum, et operarium. Sol ille, qui exstitit ante originem sæculorum, et qui apud inferos resplenduit, et tandem collustrata anima mea tenebris oppleta, diem mihi vespera carentem largitus est. Qui mendicitatem meam bonis omnibus cumulasti, tu sermonem dona, et verba mihi suggere, ad enarrandum universis opera tua mirabilia, quæ hodie quoque præstas erga nos famulos tuos : ut et qui in tenebris seculorum dormientes, asserunt peccatores non posse salvari, ac veluti Petrum, cæterosque apostolos sanctos et justos, ipsos similiter misericordiam adipisci, id honorati tue facile fuisse, esse, et fore cognoscant, et intelligant : et qui se opinantur possidere te lumen orbis terrarum, nec tamen te videre dicunt, non vivere in lumine, non illuminari, non perspicere, te jugiter, mi Salvator, norint, te in mentibus eorum non fulsisse, nec incoluisse eorum corda sordida, frustra que eos vana spe exultare, dum se post finem hujus vitæ lumen tuum visuros arbitrantur. Nam pignus, et sigillum, seu tessera ad dexteram collocandis ovibus plane hic data est. Si enim unusquisque mortem in se inclusam circumfert, et post mortem omnibus ex æquo facultas operandi deerit, et nemo seu boni, seu mali quidpiam agere poterit, quilibet utique, qualis tum inventus fuerit, talis erit. Istud est, Domine, quod mihi terrorem tremoremque incutit. Istud omnes sensus meos tabefacit. Sicuti cæcus fato functus, et illic translatus, nunquam solem hunc sensu vivendi usurpavit, quamvis olim in vitam rediens, lumina receperit : ita neque qui cum mente cæca diem extremum obierit, te solem, intelligentiæ soli parentem, Deus meus, intuebitur, sed egressus e tenebris habitabit in tenebris, atque in omne ævum a te separabitur. Nemo hominum, Domine, in te credentium, nemo in nomine tuo baptizatorum, magnum hoc et horroris plenum onus sustinebit, ut abs te separetur. Dira est enim ista tribulatio, dira, et intoleranda, et æterna moestitudo. Quid namque, Salvator mi, pejus esse potest, quam abs te divelli, atque sejungi? quid cruciabilius, quam a vita disjunctum illic vivere instar mortui, privatamque vita, privari simul bonis universis? Nam qui abs te separatur, omnis boni jacturam incurrit.

Non enim quemadmodum nunc in terris, sic etiam tunc futurum est. Nunc quippe qui te nesciunt, hic in deliciis, et voluptatibus corporeis ætatem exigunt, hic exsultant, et instar brutarum animalium saltibus lasciviunt. Quæ ad usum et commoditatem vitæ agendæ dedisti, ea sibi habent, et in iis solis delixi, post discessum ex hac luce similem animæ statum fore existimant. Sed male conjectant, male sapiunt, qui se non tecum, verumtamen in requie futuros autumant, cui locum quemdam, o dementiam, extra regnum ac thalamum, a gehenna et ignis supplicio semotum, nec cum lucidum, ac tenebris vacantem constituunt, in quem infelices illi devenire optant, non egere se æterna tua gloria, aut cælorum regno, sed in requie fore arbitantes. Proh istorum caliginem! proh ignorantiam! proh miseriam et spes inanes! nusquam hoc scriptum exstat, nusquam hoc erit : verum in lumine felicitatum, qui sancta et divina gesserint, in tenebris autem pœnarum erunt, qui iniquitatis operarii fuerint. In medio autem hiatus est formidabilis, ambos secernens, quomodo tu ipse, Domine, docuisti, qui hæc præparasti. Hoc intervallum homini in ipsum delabenti omni tormento ac supplicio dirius erit, in abyssum pœnarum, in chaos perditionis per caput infeliciter se præcipitanti, ruentique, quo his qui in cruciatu versantur, difficile est ascendere, et ad terram justorum transire. Malunt siquidem in igne cum acerbitate in cinerem redigi, quam in chaos horrendum se projicere. Qui ergo illic post mortem esse concupiscunt, multis lacrymis et lamentis digni sunt : quoniam ut jumenta rationis expertia, penitus nihil sapiunt, sibi met pestem imprecantur, se ipsos seducunt.

Tu regnum cælorum, Christe, tu terra matium. Tu virens paradisos. Tu thalamus divinus, et ineffabilis. Tu mensa communis omnium. Tu panis vitæ. Tu potus maxime novus. Tu poculum aquæ, Tu aqua vitæ. Tu cujusque sanctorum lucerna inextincta. Tu et tunica, et corona, et coronarum distributor. Tu gaudium, et requies. Tu gloria, et delicia. Tu exsultatio. Tu animorum jucunditas. Et lucebit gratia sancti Spiritus tui, Deus meus, instar solis in omnibus sanctis tuis. Et lucebis in eorum medio, Sol inaccessus, omnesque proportionem fidei, operum, spei, charitatis, puritatis et illustrationis, ex Spiritu tuo, illuminabuntur. Deus sole longanimis, et judex omnium, his qui mansiones diversas, et loca comminiscuntur, mensura charitatis rursus erit mensura claritatis ipsorum, et mensura visionis tuæ, erit iterum portio magnificentiæ illorum, honor, delicia, et gloria, ad distributiones domorum, et mansionum admirandarum. Hoc tabernacula diversa, hoc multæ domus, hoc stolæ splendidissimæ multarum dignitatum, et coronæ distinctæ, lapilli, margaritæ, et flores immortales, novam

* Luc. xvi, 26.

habentes speciem, hoc lecti, stragulae vestes, mensa, throni, et quidquid ad voluptatem jucundissimum est, erat, est et erit, te solum intueri. Si igitur, ut supra dicebamus, non videntes lumen tuum, nec abs te visi, sed separati, visione tua, omnia bona complectente privantur, ubinam requiem, ubi locum dolore vacuum invenient? ubi habitabunt, si recti non fuerint? etenim *Recti habitabunt cum cultu tuo*⁹. Formatus es enim in eorum recto corde, et habitant cum forma tua in te, Christe meus.

O mira res, o bonitatis donum inopinabile, in forma Dei esse homines, et formari in ipsis, quem nemo capit, Deum, cujus natura est invariabilis, et immutabilis, qui in omnibus se dignis habitare vult, ut quilibet in se totum regem, ipsum regnum, et ad regnum pertinentia habeat, et fulgeat, quem admodum refulsit redivivus Deus meus, plusquam radii solis hujus, quem cernimus. Et cum astiterint ei qui sic ipsos glorificavit, magnitudine gloriae, et assiduo divinae claritatis incremento admiratione attoniti manent. Nec enim ullis saeculis proficendi finis erit: siquidem statio, seu cessatio incrementi finiret id quod finire nequit, et comprehensionem prorsus incomprehensibilis, satieta-temque induceret illius, quo satiari nullus potest: sed plenitudo ejus, et gloria lucis abyssus erit profectus, et sine fine principium. Et sicut qui habent Christum intus formatum, eidem, quanquam ita fulgenti, ut adiri nequeat, astant nihilominus: sic finis in ipsis, gloriae est initium. Atque ut tibi sensum mentemque meam dilucidius exponam, in fine habebunt principium, et in principio finem. Plusquam plenum intellige mihi, et accessionis haud indigum, et qui currunt, eos finem infiniti non antevertere. Si namque transeat caelum istud, quod videmus et terra, et quae in ea sunt omnia (conjecta quod dixi) erit loci comprehensio, ubi finem invenies, non dico corporeum, sed animo plenitudinem mundi incorporei poteris comprehendere. Non est autem mundus, sed aer, sicut antea: nec aer, sed inenarrabilis (quod universum vocant) abyssus, sine carens penitus, aequaliter undique tota ex partibus utrisque. Hoc omne divinitate repletum est. Qui ergo ejus participes sunt, et in ipso habitant, quomodo totum complectantur, ut etiam saturentur? aut quomodo, dic mihi, finem infiniti rapiant? Difficillimum plane, et impossibile est. Nam neque hic in corpore sanctos degentes, neque illuc in Deo translatos talis omnino cogitatio subire potest. Obteguntur namque lumine divinae gloriae, illuminantur, et lucent, et oblectantur in his, et sciunt vere, omnique et plena fide, horum perfectionem infinitam fore. A Deo autem abjecti, miror ubi consistent, longe sejuncti ab eo qui ubique est. Et sane, fratres, miraculum obstupescendum, et ad quod bene intelligendum mente illuminata opus sit, ut non incidat in haeresim quasi divini

A Spiritus sermonibus incredulus. In omni utique etiam hi erunt, revera autem extra divinum lumen, ipsamque Deum. Ut caeci, lucente sole, et toti circumfusi lumine, tamen extra lumen sunt, cognitione aspectuque ab eo sejuncti: sic est in omni divinum Trinitatis lumen, et in medio sunt peccatores, tenebris praepediti, quominus videant, ullamque Divinitatis notionem ac sensum habeant: sed ardentes, et sua ipsorum conscientia condemnati, afflictionem inexplicabilem, et dolorem inenarrabilem per saecula sempiterna sustinebunt.

CAPUT III.

B *Quomodo Pater hic immutatus, purgatusque, arctissime cum Deo conjunctus sit, et qualis ex quali evaserit, verba ejus in hoc capite ad Deum amoris plena demonstrant. Ad extremum theologicæ ac angelis disserit. Principio orationis, more justorum, accusator sui est.*

Quæ est ista, Salvator mi, immensa misericordia tua? Quomodo me impurum, me perditum, me fornicarium, fieri membrum tuum voluisti? Quomodo me stola lucidissima, splendore immortalitatis coruscante, et omnia membra mea lucida reddente vestivisti? Etenim corpus tuum immaculatum, divinumque, non commistum, et commistum ineffabiliter, totum igne divinitatis fulgurat. Et hoc quoque donasti mihi, Deus meus. Deus namque huic sordido, et interitui obnoxio tabernaculo meo unitur corpus tuum incontaminatissimum, et sanguis meus permiscetur sanguini tuo, sat scio, unitus sum etiam divinitati tuæ, et effectus sum corpus tuum mundissimum, membrum fulgidum, membrum vere sanctum, membrum longe rutilans, pellucidum, et splendens. Video pulchritudinem, video splendorem, in speculo gratiæ tuæ lumen intueor, et inexplicabilem fulgorem obstupesco, et mente excedo, dum animadverto, qualis fuerim, qualis factus sim mirabiliter: et timeo, et revereor me ipsum, et tanquam te revercor ac metuo, et perplexus sum, et omnino vereor ubi sedeam, cui appropinquem, et ubi membra tua reclinem, ad quæ opera, ad quas actiones tam venerabilibus divinisque membris tandem uti debeam. Da mihi quæ dico et loqui, et facere, o artifex, et fector meus.

D Nam, si quæ loquor, factis non præsto, factus sum æs, acute, et frustra tinniens, et sonum pulsum nihil sentiens⁹. Sed tu noli me dimittere, noli derelinquere: neve sinas oberrare me Salvator meus, me, inquam, miserum, mendicem, ac peregrinum, et decem millibus talentorum tibi debitorem¹⁰: verum sicut olim, ita et nunc facito. Tunc enim ab hæreditate, totaque terra patria, patre, fratribus, matre, domesticis, alienis, et cognatis omnibus, et amicis me peccatorem, et omnibus istis viliorum separasti, tuisque ulnis mundissimis complexus es, qui me adversus beneficia tua ingratum exhibueram: sic etiam nunc tu misericors misericor-

⁹ Psal. cxxxix, 14. ¹⁰ I Cor. xiii, 1. ¹⁰ Matth. xviii, 24.

diam mihi tribue, sic, inquam, imo vero magis, o Deus meus, et miserere mei, et custodi me, et non rectos animi mei impetus compesce, et ad omnem tentationem molestiamque vitæ hujus, et quæcumque ipse mihi stulte creo, et in quibus me invida Jæmonum natura tentat, et quæ imbecilles isti fratres mei pariunt mihi verbis et factis, adhæc, inquam, omnia patienter perferenda me idoneum redde. Heu me, quia membra mea consumunt me atque conficiunt, et propter eadem rursus doleo trahorque a pedibus, qui locum capitis sortitus sum. Incedo nudis pedibus, et spinis compungor, cruciorque vehementer, nec cruciatum fero. Alter pedum meorum porro procedit, alter iterum retro convertitur, huc illuc trahunt, et rapiunt me, supplantor, et deorsum cado. Omnes igitur sequi non possum. Jacere malum est, et incedere sic improvide deterius est, quam jacere, quando omnes alias calamitates vincit. Domine, largire mihi luctum et compunctionem, et dignare me servire tibi, te colere, et servare sancta mandata tua in tenebris vitæ hujus, et in mundo isto, qui tristitiæ locus est. Gratias tibi ago, cum vitam mihi tribuisti, donastique ut cognoscerem, et adorarem te, Deus meus. Hæc est enim vita, cognoscere te solum Deum, et conditorem effectoremque omnium, non natum, non creatum, solum absque principio, et Filium ex te genitum¹¹, et procedentem ex utroque Spiritum sanctissimum, omnibus prosequendam laudibus trinam unitatem, quam adorare et pie colere, quamvis aliam gloriam seu terrenam, seu cælestem antecellit.

Quid enim Angelorum, quid Archangelorum, Dominationum, Cherubim, et Seraphim, cæterarumque omnium cælestium legionum gloria est, nisi lumen immortalitatis, nisi gaudium, nisi illuminatio vitæ ab omni fece rerum humanarum purissimæ? nisi unum lumen sanctæ Trinitatis divisum indivise tripliciter, quod unum est in tribus characteribus, incognite cognitum quantum vult? Nec enim creatura Creatorem sic totum potest cognoscere, ut ipse se secundum naturam suam cognoscit: sed per gratiam omnes angeli, omnisque creata natura eum vident et intelligunt. Nec comprehendunt, sed intelligunt, quatenus lumen cæcis, aut etiam plane videntibus manifestari, et ab iis cognosci voluerit. Nam oculus absque lumine non videt, sed ut etiam videat, a lumine accipit, quando ab ipso quoque fabricatus est. Seu corporeum, seu incorporeum, omnia Deus fecit, quæ in cælis, et quæ in terris et quæ in abyssis sunt. Et horum omnium una vita et gloria, unum desiderium, unum regnum, divitiæ, gaudium, corona, victoria, pax, et omnis decor non alius est, quam cognitio principii et causæ unde producta et orta sunt omnia. Hæc est superiorum inferiorumque conjunctio. Hæc ordo omnium quæ intelligentia percipiuntur.

Hæc subjectio omnium quæ aspectu sentiuntur. Hanc habuerunt angeli status sui firmitudinem, cum Satanam et socios ejus, opinione inflata, quam de semet habebant seductos, de cælo cadere cernentes, cognitione et timore aucti sunt. Qui enim hujus tantum obliti sunt, etiam elatione voluntaria deciderunt. Contra, qui istud cognoverunt, timori charitatique adhærentes, exaltati sunt. Unde cognitio Dominicæ potestatis charitatem quoque amplificavit, quoniam plures etiam coruscum Trinitatis fulgorem manifestius videbant, et istud rursus omnem aliam cogitationem excluderat, immutabilesque faciebat eos qui ab initio mutabilem naturam acceperant, in sublimitate cælestium permanentes.

CAPUT IV.

De vero monacho et ejus officio. Ad quantum contemplationis fastigium ipse ascenderit.

Quicumque monachus est, mundo se non miscet, et cum solo Deo perpetuo versatur. Videt, et videtur, amat, et amatur: Fit lumen, lucens quantum verbis declarari non potest. Prædicatus, magis se mendicum reputat, et conciliata sibi multorum amicitia, instar hospitis ac peregrini est. Nem novum prorsus, et quod non possis sat eloqui miraculum. In immensis opibus pauper sum: et cum possideam plurima, nihil habere me puto, et in aquarum copia sitire me profiteor. Et quis mihi suppedabit, quo abundo? et ubi inveniam, quem quotidie cerno? et quomodo potiar eo qui in me et extra mundum est? prorsus enim non videtur. Qui habet aures audiendi, audiat, probe verba illitterati intelligens.

CAPUT V.

Doctrina ad monachos, qui recens mundo, et iis quæ in mundo sunt, nuntium remiserunt. Qualem fidem quis erga Patrem suum spiritualem gerere debeat.

Mundum totum, et homines hujus mundi desere, solumque beatum luctum assume, et tantum commissa abs te peccata lamentare: quoniam ista te omnium conditore Christo, et societate sanctorum ejus spoliaverunt. Præter hæc nihil tibi curæ sit. Quin etiam corpus tuum ut ignotum ac peregrinum habeto, et oculos, veluti condemnatus, et ad mortem excipiendam procedens, humi dejice. Ab imo pectore due gemitus assiduo, et faciem tuam lacrymis duntaxat proluere, pedes, qui ad malum cœurrerunt, nequiquam velis aliquando aqua abluere. Sane vero etiam manus tuas contractas habe, easque impudenter ad Deum ne extende, quas ad peccatum sæpenumero extendisti. Linguam lubricam coerce pro virili: est enim ipsa facilis ad peccatum, et per ipsam solam etiam multi, et magni viri a recto itinere aberrantes, regnum cælorum perdiderunt. Sed ante sepi aures tuas, ut nihil turpe ac vanum audiant: tum

¹¹ Joan. xvii, 5.

fortasse et huic imperabis. Patris tui admonitionibus tantummodo ausculta, ei humiliter responde, et non secus quam Deo cogitata mentis tue, usque ad primos motus delege, nihil illum cela, nec aliquid eo nolente incipe, neve eo invito dormi, neve comede, neve libe. Cum hæc ad tempus præstiteris, nihil eximium præstitisse te judicabis. In sudore tu quidem, et lassitudine seminasti, nondum tamen laborum tuorum fructum collegisti. Ne fallare igitur, aut quod quæris, te invenisse credas, priusquam spirituales oculos acquisieris, et aures cordis tui lacrymis tuis, elutis inde sordibus purgaveris spiritualiterque videas, et audias, et sensibus penitus immutari incipias. Videbis enim complura, quæ efferi nequeunt, et audies longe plura, eaque ingentia, quæ lingua **B** exprimere non poteris. Mira igitur, et veneratione digna res, spiritualiter audire, et spiritualiter quoque videre, miraculorum maximum. Talis homo nihil cum carne conjunctum unquam cogitat, et terram calcat, ac si per aerem ingrederetur, omniaque ad ima Tartara usque cernit, et quæ facta sunt, perspicit omnia. Deum cognoscit, timore percellitur, et ut conditorem precibus veneratur, atque glorificat. Magnum est porro nosse, quam late pateat, et quale sit ejus imperium: quod quamquam omnes nosse se existiment, errant tamen plurimi, ne dubita. Soli illuminati istud norunt: reliqui universi (o scdam ignorantiam!) ipsis quoque demonibus majore versantur in caligine.

Cæterum, o Domine et molitor omnium, qui me e terra mortale animal creavisti, et gratia immortalis honorasti, dedistisque vivere, loqui, et moveri, et celebrare laudes tuas universorum Domini, ipse tu, da mihi misero ante te prosterni, et rogare conducentia. Etenim quomodo in hunc mundum productus sim, et quid ista sint, quæ homines esse rentur, ego nescio. Quæ sit visio mea, o Deus meus, quid quæ aspiciuntur, dicere nequeo. Quid ita stultitiam induimus homines universi, et de rebus judicamus perperam? Heri primum veni, cras recedo, et me hic immortalem fore arbitror. Palam me habere te Deum confiteor, factis autem te nego quotidie ¹². Doceo te auctorem esse omnium, et sine te habere omnia contendo. Tu superis, et inferis imperitas, et ego solus tibi reniti, et adversari non horresco. Da inopi, da miserrimo omnem animæ nequitiam abjicere, quam inflatio, et vana animi elatio heu me simul comminuunt, et conterunt. Præbe humilitatem, præbe manum opitulatricem, et absterge maculas animæ meæ, et suffice mihi lacrymas poenitentiae. Desidero lacrymas, lacrymas salutis, lacrymas eluentes fuliginem animæ meæ, meque reddentes clarum ac lucidum deintegro, volentem te videre lumen mundi, lumen oculorum meorum, meorum, inquam, miseri, qui cor multis hujus vitæ malis, et incommodis ple-

num gero, ex persecutionibus, et invidia eorum qui in exilio mihi curando tragediam quamdam dederunt: aut, ut verius dicam, benemerentium, dominorum, et vere amicorum meorum. Quibus, Christe meus, pro malis bona repende sempiterna, ditia, et divina, quæ te diligentibus, et ex animo desiderantibus in sæcula sæculorum constituisti.

CAPUT VI.

Præceptiones, quibus tyro monachus ceu ducibus, et viam munientibus ad perfectionem status sui contendere docetur.

A Christo, et ferventi fide ducto principio, sic a mundo secede, et fuge cognatos cum amicis (id enim commodat incipientibus), et nudus a mundanis et materialibus rebus, ad eum qui materia vacat te confer, quo nullum majus auxilium invenies. Pusillanimitatem omnem abs te repelle: ad potentem quippe Dominum confugisti. Quin potius non dubia spe concepta, Domini, etiam passerculorum curam gerentis leve jugum porta: magna enim nos manet in futurum retributio. Ille nos omnes mortales gratis salvat, quandoquidem sacrosancto ipsius sanguine empti sumus. Et jugum illud virtute vocantis Deos nos facit. Hoc enim voluit incarnatio Domini, ut opere exitus operum cognoscas. Quod omnimodis mirabilius est his quæ videntur, præclarum tibi luerum tuarum amputatio voluntatum, unde te martyrem esse cognoscas. Quæ tibi verbis præcipit pater tuus, ea facito: **C** ducunt enim ea te per viam citra offendiculum usque ad mortem. Magna est hæc sublimitas, et Deum quoque id propter te fecisse constat. Statue te vilissimum esse omnium, quod tibi primas in regno cælorum conciliabit. Puta te peregrinum, mendicum, et abjectiorem aliis. Magni hæc momenti sunt, si ea recte præstiteris. Omnino imitator esto Domini, quo nihil potest cogitari melius. Luctu quotidiano bene procedunt omnia, et is cibo ac potione dulcior est, fluentium stantiumque cognitionem docet. Ante enim a toto mundo sejungit, et honorum quæ diximus custodem silentium exercet. Radices omnigenas affectionum malarum ut inutiles evellit. Memoriam mortis jugem habet. Idem humilitatis effector est. **D** Ab his cor purgatus et illustratus (mira res) quod ab omnibus exquiritur, divinum lumen qui præclare videas, dignus eris. Telum est enim immateriale ex immateriali. Christus autem est perfecta charitas, qua qui præditus est, adoptione Deus est. Et ea animas se inquirentes illuminat, quæ solæ vivent, ne quis erret (o charitas Deus, et deificans!): quæ res stuporem habet, et investigatu est difficilis

CAPUT VII.

Amorem suum erga Deum declarat.

Ut ignis es scaturiens, aqua irrorans, et uris, et dulcedine affluis, et corruptionem tollis? ut

¹² Tit. 1, 16.

homines deos facis, tenebras lumen reddis, ab inferis reducis, mortuos immortalitate donas? ut tenebras in lucem producis, noctem pugno concludis, cor circumfulges, me totum immutas? ut te conjungis hominibus, Dei filios facis, amore tui inflammas, adoptione et gratia tua, per Spiritum tuum, distantia, ut Deus, admirabiliter copulas?

CAPUT VIII.

Quibus manifestetur Deus, et in quibus per observationem mandatorum ejus, boni habitus insit.

Quomodo tu, qui es absconditus, inspectas omnia? Quomodo nobis non cerneris, et nos cernis omnes? Verumtamen, non omnes quos vides, etiam agnoscis: sed diligentes te, eos solos pro amicis agnoscis, et iis excellenter te manifestas solem absconditum. Omnes mortales fornicarii, adulteri, deoectores, peccatores, publicani, dum pœnitentiam agunt, divinæ lucis tuæ filii evadunt. Lux autem omnino lucem generat: itaque et ipsi lux sunt filii Dei, ut scriptum est ^{13*}, et dii per gratiam, quotquot divina mandata tua probe servaverint. Quicumque mundi vanitates, et imposturas valere jusserint. Quicumque parentes, et fratres sine odio oderint, peregrinos se, et viatores in hac vita arbitrati. Quicumque divitiis et pecunia sese nudaverint, illarumque affectum penitus abjecerint. Quicumque inanem gloriam humanasque laudes ex animo, propter cœlestem gloriam repudiaverint. Quotquot propriam voluntatem perfecte extirpaverint, et quemadmodum oves innocentes erga pastorem se gesserint. Quicumque corpore ad quamlibet actionem pravam mortui, virtutum labori insudaverint, et ex sola moderatoris sui voluntate vixerint, obedientia mortui, iterumque vivificati. Quicumque timore Dei, et recordatione mortis, in singulos dies et noctes lacrymas fuderint, et secundum intellectum ad pedes Domini procumbentes, misericordiam et veniam delictorum flagitaverint. Hi bonorum omnium exercitatione, et usu habitum boni adipiscuntur, lugentesque quotidie, et perseveranter pulsantes, misericordiam consequuntur. Hi crebris obsecrationibus gemitibusque inenarrabilibus, et lacrymarum fontibus animam expurgant, quam purgatam videntes incensum desiderium eam plene expurgatam videndi concipiunt. Quoniam autem finem lucis invenire non valent, omnis purgatio ipsis imperfecta est.

Quantumcunque enim purgatus fuero, et nituero miser, et quantumcunque a me visus fuerit, purgans me Spiritus, semper mihi et purgationis, et visionis principium videtur. In profundo enim infinito, in altitudine immensa quis medium aut finem invenerit? Multum esse scio, sed quantum sit, nescio. Plus plus desidero, et continenter gemo, quia exiguum est, quod datum est (etsi multum esse opinor) ad id, quod procul a me

A abesse suspicor, quod cernens concupisco, et nihil habere me existimo, plane donatas mihi opes non sentiens; nec quod solem intueor, id reputo. Quonam modo? audi, et crede. Quod ego aspicio est sol, cujus mihi sensus supra quam dici potest jucundus, animamque mirifico et divino amore trahit. Ipsa cernens uritur, et ardet amore, ac totum quod apparet, intra se habere cupit; quod cum nequeat, ob id contristatur, et videre, lustrareque non esse bonum judicat. Quando igitur qui cernitur, et a nemine capi potest, et revera inaccessus est, afflictæ et humilitatæ animæ meæ misereri voluerit, repente qualis a me videtur ante oculos fulgens, talis totus in me coruscare cernitur, et totus omni gaudio, omni desiderio, et dulcedine visionis me humilem complet. Repentina est hæc mutatio, peregrina hæc variatio, nec verbis describi potest, quod in me peragitur. Si enim solem hunc, quem omnes contuemur, intra cor suum descendisse quispiam, et totum id inhabitantem, et æque lucentem vidit, nonne miraculo attonitus, et pene exanimis fuit, et omnes qui eum viderunt, obstupuerunt? Jam qui solis creatorem instar luminaris hujus in se splendentem, operantem, loquentem cernit, quomodo aspectu non obstupescet? quomodo religione non perfundetur? quomodo non diliget, a quo vitam accepit? Homines sibi similes homines diligunt, quando præstare nonnihil aliis videntur. Ast omnium conditorem, solum immortalem, omnimodis potentem, quis visum non amabit? Ex sola auditione multi fidem habentes eum dilexerunt, et vitam ejus causa posuerunt sancti, et vivunt nihilominus. Ast qui visionis et luminis ejus participes facti sunt, cogniti ab ipso, et cognoverunt ipsum, quomodo non amabunt, quæso? quomodo propter eum non lugebunt perpetuo? quomodo non mundum, et quæ in mundo sunt contemnent? quomodo non omnem honorem et gloriam despicient, qui omni gloria terrestri, omni honore majores, eum, qui est extra terram, et extra omnia spectabilia, imo vero qui condidit spectabilia universa, et gloriam immortalem invenerunt, et acceperunt, citraque defectum omne bonum inde habent? Quin et omnem appetentiam, omne desiderium sempiternorum bonorum, rerumque divinarum, ex eodem fonte semper vivente, tanquam divitias hauserunt: quo et nobis, Domine, abundanter satiari concede, et omnibus amantibus, et quærentibus te ex animo, ut et ipsi nos cum sanctis tuis æterna felicitate in omnia sæculorum spatia oblectemur. Amen.

CAPUT IX.

Spiritus sancti compotem, ab ejusdem lumine rapti, et supra omnes perturbationes ferri, nec earum contactu lædi.

Proh! proh! Domine omnipotens, quis tua

^{13*} Psal. lxxxvi, 6.

inaccessibili pulchritudine satiabitur? quis tua incomprehensibilitate implebitur? quis cum pro eo ac decet in mandatis tuis ambulaverit, etiam vultus tui lumen aspiciet? Magnum quoddam, et admirabile, et quod omnino intelligentiæ vim superet, in hoc gravi et tenebroso mundo viventem auferri e mundo cum corpore. Item mysterium inauditum! Quis parietem suæ carnis transgressus est? quis pervasit corruptionis caliginem, totoque mundo deserto latuit? Pæpæ, quam facilis ista cognitio, et non subtilis oratio! Ubi latuit, qui mundum traiecit, et extra omnia quæ videbat se extulit? dic, sapientia sapientum reprobata, ne dicam a Deo stulta facta, ut inquit Paulus¹⁹, et quilibet Dei servus. Hic est vir concupiscens spiritum. Hic corpore corpori appropinquans potest spiritu sanctus esse. Extra mundum enim et hæc corpora, non est appetitus carnalis affectionis, sed vacuitas passionum, quam qui dilexit, et ex ea dilectione vitam lucrificavit, cum, etiamsi indecore se gerentem, et ad actionem huiusmodi quasi transfugam se conferentem videas, scito id corpus mortuum facere. Non dico corpus sine anima, quæ illi motum affert, sed sine mala cupiditate. Voluptas enim præclaræ ἀπαθείας, et quod exinde incredibili quodam modo me diligit lumen, totam mihi mentem percellens abripit, ipsamque nudam continens inmateriali manu, non me sua claritate excidere, aut aliquid cum vitiosa motione conjunctum cogitare patitur: sed complectitur continenter, et animam meam torret amor, nec est in me sensus alius. Quanto enim mundissimus panis limo pretiosior et suavior est, tanto amplius et sine comparatione amplius superna infernis præstant apud illos, qui ea bene gustaverunt. Erubescat sapientum sapientia, veræ cognitionis experta. Simplicitas enim nostrorum sermonum re ipsa legitimam sapientiam possidet, quæ consuetudine divina fruens illum adorat, a quo omnis sapientia in hac vita donata est, per quam relingor, aut etiam deitate afficior.

CAPUT X.

Tristitiam ex obitu charorum etiam robustiores attingere.

Rem novam et obstupescendam audivi. Naturam, cui nihil cum rebus caducis commercii, lapide, cui nomen adamas, solidiorem pati potuisse. Qui lapis cum nec igne, nec ferro mollescat, plumbo implicatus, cera fit mollior. Modo credidi guttas quæ longo spatio in petram cadentes, eam cavare. Et profecto nihil est in vita immutabile. Nemo me ex occurso iudicet. Væ, fugacia huius vite bona tanquam firma et valida intuenti, et letanti in illis. Eadem illi usu venient, quæ mihi misero. Nox me a fratre dulcissimo, interrupto charitatis indiviso lumine separavit

CAPUT XI.

Deum sibi sicut Paulo et Stephano apostolis visum, cum stupore commemorat.

Quæ huius miraculi novitas, quod et nunc patrat? Deus etiam hodie a peccatoribus vult conspici, qui jam olim ascendit, et in cœlis paterno in throno considens est absconditus. Abstulit enim se ab oculis sanctorum apostolorum, ut audivimus, et solus postea Stephanus cœlos apertos vidit, ac dixit: *Video Filium stantem a dextris gloriæ Patris*²⁰. Atque ideo ab ipsis legis doctoribus lapidibus obrutus, pro naturæ conditione moritur, et vivit ævo sempiterno. Verumtamen erat ipse apostolus, et erat sanctificatus, et sacrosancto Spiritu undique plenus. Initio autem promulgatum est Evangelium multitudinibus infidelium, qui apostolorum opera in Christum credentes, etiam gratiam fidei donum acceperunt. At enim nunc res nova hæc quæ in me fit, quidnam sibi vult? Quid his quæ in me perpetrantur ita obstupescit? quis hic benignitatis modus, quem experior? Novæ divitiæ bonitatis, alius fons misericordiæ, multo plus quam olim effundens. Multis enim ex benignitate Dei misericordia imperita est: verumtamen et ipsi proprium quiddam, fidem nimirum afferbant, cum aliis virtutibus probatisque actionibus. Ego vero his omnibus me carere perspicio, et scio, et ferre nequeo, quæ in me ab utero matris deploratum sunt a Deo, qui verbo omnem naturam procreavit, quæque et animo cogitare reformido, nedum ut ea scribere audeam. Nam quænam manus huic rei inserviet? quis calamus exarabit? quis sermo eloquetur? quæ lingua renuntiabit? quæ labra expriment, quæ in me cernuntur fieri, et tota die perfici? Etenim et in ipsa nocte, et in ipsis tenebris cum tremore Christum cœlos mihi aperientem video, ipsumque prospicientem, et in me deorsum intuentem, cum Patre et Spiritu, lumine ter sancto. Unum igitur in tribus, et in uno tria ipsum lumen plane est, et lumen unum tria, quod et plusquam sol animam meam irradiat, et mentem tenebris offusam illustrat. Si enim vidisset mens mea, ab initio vidisset. Sed cæcus eram, mihi credite, nec videbam, atque ideo miraculum magis me obstupescit, cum oculum mentis aperiat, et quodammodo videre det, et est ipsum quod videtur. Ipse enim lumen in lumine apparet videntibus, et qui in lumine vident, ipsum rursus vident, in lumine enim Spiritus vident, qui vident, et in hoc videntes, Filium perspiciunt. Qui autem dignus est habitus, videre Filium, Patrem quoque videt. Patrem autem videns, cum Filio omnino videt, sicut et nunc, ut dictum est, in me fit. Et non intelligibilia aliquantum intelligo: et nunc pulchritudines propter lumen inaccessible, propter gloriam non sustinendam incontemplabiles procul aspicio.

¹⁹ 1 Cor. i, 49. ²⁰ Act. vii, 55

Attonitus fio vehementer, et tremore corripior, cum nisi unam guttam ex abyssonem videam, universitas autem aquarum, ut in gutta demonstratur, quam qualitate et specie sit: sicut ex simbria totum textum, et, ut aiunt, ex ungue leo. Sic totum in parvo amplexans video, ipsumque illum Christum, et Deum meum adoro. Solabatur autem me nonnihil, quod non devorarer, quod non comburerer, *velut cera a facie ignis*, ut dixit Propheta ¹⁸, quia longe distarem a lumine inaccessibili, et consisterem in mediis tenebris, et his occultarer, unde velut per modicum foramen prospiciens, vertiginem patiebar. In his dum vivo, mentemque distingo, et quasi in cœlum me putō suspicere, timeoque, ne propior mihi factus me afflet, ipsum illum inveni, quem Stephanus cœlis apertis vidit, et postea Paulus cum vidisset, excæcatus est ¹⁹, totum profecto ut ignem in medio cordis mei. Quamobrem miraculo tremefactus, et trepidus valde, et solutis viribus, de mente decessi, totus hæsitabundus. Non sustinens autem immensam gloriam, in nocte harum notitiarum aversus aufugi, tectusque cogitationibus, in his velut in monumentum ingressus, et pro lapide hoc crassissimo corpore superposito, obtectus sum, et absconditus opinione mea a præsentibus, qui olim mortuum ac sepultum me excitavit. Tremens enim, et non potis videre ejus gloriam, subire elegi potius, et manere in sepulcro, et habitare cum mortuis, vivens ipse in sepulcro, quam ut igne illo combustus funditus perirem. Ibi sedentem me desperatum, omnino sine fine lamentari, et plorare oportet, quia desiderato frustratus, nunc in monumento delitescō. Vivens autem mortuus sub terra, et lapide contectus, vitam inveni Deum ipsum, qui vitam dedit, cui sit gloria, et honor in sæcula.

CAPUT XII.

De unitate omnimoda τριτοπροσώτου Deitatis; et in quibus se aliquid esse dicat, humilians se hac confessione, et arrogantiam pudesciens.

Quomodo, quæ aliquando in me delevisti, Deus meus, reviviscunt, meque cruciant, et tenebras mihi faciunt? perturbationes, inquam, iræ, et excandescentiæ, unde vapor, et caligo invadunt caput meum, cæcanturque oculi intelligentiæ meæ. Etenim velut connivere et ocludi coguntur, et tuo spoliore lumine; quod cum nemo non desideret, pauci tamen exquirunt. Quin etiam quos tuis arcanis dignatus es, et ad materialem communionem cum sensu non materiali, ineffabilem, et omnibus tremendorum mysteriorum tuorum admisisti, et dedisti eis ut cognoscerent invisibilem in visibilibus gloriam, novumque mysterium in mundo factum (admodum pauci sunt, sat scio, qui hæc liquido apud animum suum contemplati fuerunt)

A ab eo, qui est in principio, ante omnia sæcula, ex Patre, cum Spiritu sancto, Filio et Verbo Dei. (*Deest in utroque exemplari pagina fortasse una*)... et in me producunt bestias, et dracones mihi nascuntur, et reptilia, et serpentes, membra animæ meæ vexantes semper. Vana quippe et inanis gloria mordet me, et dentes insigit in cor meum, ex quo infirmo jam et plane fracto me canes feroces exstiterunt et ferarum multitudo. Cumque jacentem invenissent, comederunt me. Deliciæ enim et laudes humanæ emedullarunt et enervarunt animam meam, abstuleruntque mihi robur et alacritatem meam. Heu mei qui scribam omnia? Magnifica autem opinione de me ipso, inertia, voluptate, cura hominibus placendi, tanquam latronibus mihi impositis, utrinque trahentes, distraxerunt me. Et hæc quidem ablata sobrietate et temperantia; hæc vero opera bona, et actiones secundum Deum, ut a seipsa profectas ostentans, mortuum me reddiderunt. Dic, amabo, an non miserabile, et miseratione dignissimum est, cum tam multæ affectiones, et impetus turbulenti in me repente irruerunt, et omni virtute exutum ac despoliatum interemerunt, rursum me ipsum nescio, et nihil eorum quæ mihi contigerunt agnoscens, statuo me majorem omnibus, et vacantem perturbationibus; et virum sanctum, et sapientem, eximiumque theologum, et jure venerandum ab universis mortalibus. Sed et cum laudor, ut laudem meritis, omnes advocans, ab iis mihi honoris testimonium colligendum putō. Congregatis enim illis, ego amplius intumescō, et crebro circumspicio, ne forte quis absit, qui me non videat. Quod si forte quispiam limis oculis me aspexerit, malignor, et convicior, et de illo detraho, ut et ipse, his auditis, convitiis meorum impatiens veniat, me salutet, meaque fidei, mearumque precum, et charitatis indignus appareat. Quod de reliquis omnibus dico. Venit alius, et benedictionem meam reportat, sermones et doctrinam meam auscultat. Proh stultitiam meam! Quomodo nuditatem ac miseriam meam non cerno, et plagas non sentio, non tristior, non fleo, nec sanationem quæro in nosocomio jaceus, nec accerso medicos ostendens vibices meas et detegens illis etiam occultas animi mei ægitudines, ut sicca emplastra et ustoria imponant, quæ fortiter sanitatis recuperandæ causa sustineam? Sed potius addo vulnera quotidie.

At tu, o Deus meus, miserere mei, qui deceptus sum et erravi; et timorem tuum insere in cor meum, ut secundum mandata tua mundum fugiam, et oderim, et salubri metu contraham me sapienter. Ne sinas, Christe, me in medio illius oberrare vagarique; nam te solum, hactenus non dilectum, diligo, et tua solum præcepta me servaturum confido, qui totus sum in vitiis, nec cogno-

¹⁸ Psal. lxxvii, 3. ¹⁹ Act. ix, 8.

vi te. Quis etenim te cognovit, et mundi gloriam desiderat? aut quis te amat, et præter te aliud quærit? nempe ut omnes ad se laudandum, et admirandum advocet; aut quibusdam aduletur; aut omnium amicitias sibi conciliare studeat. Hæc nullus servorum tuorum germanorum fecit; et hoc est quod me cruciat, et in tristitiam dat, Deus meus, quia video me in his servitute subactum, nec persuaderi in alteram partem, nec humiliari possum, nec tuam solius gloriam quærere instituo, per quam demonstrer fidelis, ac servus tuus, et per quam (præcipue in vilitate et mendicitate, ac laboribus) non potentioribus modo, sed et regibus queo fieri sublimior. Flectere igitur, Deus omnium opifex, ad tribuendam misericordiam animæ meæ, qui bene ut essem, dedisti mihi, et cognitionem veram largire, ut bonis tuis æternis et solis sciens et prudens inhæream, gloriamque tuam ex animo diligam et quæram, humanam ac terrenam nequam curem; ut tibi nunc, et post mortem conjungar, et merear regnare tecum, qui mea causa ignominiosam necem es perpessus, et omnem œconomiam implevisti. Tunc mortalibus universis ero illustrior. Amen. Ita fiat, Domine, nunc et in sæcula.

CAPUT XIII.

Ad poenitentiam cohortatio, et quomodo voluntas carnis, voluntati spiritus copulata, hominem Deo similem reddat.

Illacrymo et compungor, cum mihi lumen fulsit, videoque mendicitatem meam, et cognosco ubi sum, et qualem mundum incolam, mortalis mortalem et interiturum scilicet. Delector vero et gaudeo, quoties statum meum et concessam mihi a Deo gloriam perspicio, ac me velut angelum Domini totum indumento non materiali ornatum coniecto. Gaudium igitur largitoris et immutantis me Dei desiderium in me exsuscitat, desiderium lacrymarum fluentia protrudit, et me uberius illuminat. Audite, qui in Deum, ut ego, peccatis; elaborate et currite in bonis operibus, ut comprehendatis, et complectamini ignis materia vacantis materiam (cum dico materiam, divinam tibi naturam significo) et accendatis intellectualem animæ lampadem, ut fiat in mundo collucentes et nequaquam visi ab his qui in mundo sunt; ut sitis sicut dii, totam Dei gloriam intra vos possidentes, in duabus essentiis, duabus omnino naturis, duplici functione, gemina voluntate, quemadmodum Paulus clamat¹⁷. Alia est siquidem fluxæ carnis voluntas, alia spiritus et animæ meæ: verumtamen non triplex, sed duplex, ut homo, sum. Anima mea corpori meo inexplicabili vinculo colligata est. Attamen utrumvis congruenter sua quærit, corpus, comedere, bibere, dormire; quas etiam carnis terrenæ voluntates appello. Quod postquam ab anima separatum fuerit, nihil appetit hujuscemodi: sed mortuum,

A sine sensu, instar luti est. Totam animæ hominis voluntatem unam esse puto. Qui ergo suam divino Spiritui conjunxerit, Deo similis evasit; Christo in pectus accepto, Christianus a Christo est, Christum formatum in seipso, incomprehensum, solum, et revera omnibus conditis naturis inaccessum plane in se continens. Sed, o natura intemerata, essentia occulta, ignota benignitas plurimis hominibus, misericordia quæ non videtur a stulte viventibus invariabilis, insecabilis, ter sancta essentia, simplex lumen, et carens specie, minime compositum, incorporeum, quodque a nulla natura capi atque comprehendi potes, quomodo, o rex, oculis humanis objectus es ut ego, cognitus ab his qui in mundo sunt, gestatus sanctæ Matris tuæ manibus, ligatus ut homicida, passus ut maleficus, dum me prorsus salvare vis, et in paradysum gloriæ denuo reducere. Hæc est œconomia tua, hæc causa adventus tui, hæc misericordia, et humanitas tua, omnibus mortalibus nobis exhibita, fidelibus, infidelibus, ethnicis peccatoribus, et sanctis. Facta est enim apparitio tua in carne communis omnium vivorum ac mortuorum salus et redemptio.

Quod autem in me perditio occulte, et seorsum in ignorantia cognoscibili mihi quidem certe, aliis autem non, perfectum est, quæ lingua eloquetur? quæ mens interpretabitur? quis sermo enuntiabit, ut et manus mea litteris exaret? vero enim tremendum, tremendum est, inquam, nec satis dici potest, quod a me videtur lumen, quod mundus iste non habet. Et diligit me, qui in hoc mundo non est. Et ego in medio cellæ meæ video illum, qui extra mundum est. Super lectulo meo sedeo, et extra mundum versor. Eum autem qui semper est, et tamen genitus est video, qui cum et loquor audeoque dicere, Amo, quoniam ille me amat. Sola ejus contemplatio præclaræ mihi dapes et nutrimenta sunt; illique unitus supra cœlos scando. Et hoc verum ac certum esse scio. Ubi autem hoc corpus tum sit, nescio. Scio descendere, qui est immobilis. Scio a me videri, qui natura est inaspectabilis. Scio, qui ab omni creatura longe distat, ab eo accipi, et inter ulnas ejus abscondi, et tunc extra totum mundum me inveniri. Vicissim ego mortalis, et in hoc mundo parvus atque exiguus, intra me creatorem mundi totum aspicio: et dum intra vitam sum, totamque vitam intra me vigentem et florentem complector, me non moriturum scio. In corde meo est, et in cœlo non deest: hic et ibi a me cernitur æqualiter coruscans. Quoniam autem modo intelligentia satis consequar, quo pacto hæc fiant? aut quomodo tibi enarrare potero, quæ intelligo et video? Sunt enim profecto effatu impossibilia, et universe inenarrabilia, quæ oculus non vidit, nec auris audivit, et in cor carnale non ascenderunt¹⁸. Gra-

¹⁷ Rom. VII, 14 seqq. ¹⁸ Isa. LIV, 4; I Cor. II, 9.

tias ago tibi, Domine, quoniam misertus es mei et donasti mihi, ut hæc viderem, et conscriberem, posterisque meis prædicarem benignitatem tuam; ut et nunc sacra hæc doctrina imbuaatur populi, tribus et linguæ, quod omnium fervide pœnitentium misereris; sicut apostolorum tuorum, et omnium sanctorum misertus es. Benefacis illis, eos honoras, et glorificas, Deus meus; ut cum desiderio multo, et timore te exquirentes, et ad te solum mundi opificem conversos, quem decet gloria, honor, imperium, majestas, ut regem, et Deum, ac Dominum universi, nunc et innumerabilibus sæculorum ætatibus. Amen.

CAPUT XIV.

Gratiarum actio ad Deum, propter dona quibus ab eo dignatus est. Præposituræ, ac sacerdotii dignitatem ipsis quoque angelis venerabilem, ac suscipiendam esse.

Ego, Domine, etiamsi loqui velim, non possum. Quid enim tandem loquar, cum consiliis, actionibus et omnibus cogitationibus immundus sim? Nihilominus vulnerata est anima mea, et intus ardeo, cupiens te alloqui saltem aliquantum, Deus meus. Video enim memet, quod scis, et video quomodo membra omnia corporis et animæ meæ ab ipso ortu inquinaverim, totus peccatum (18).

Considero misericordiam, benignitatem, et multa bona tua quæ in me operatus es, et obmutesco, propemodumque despero, et affligor continenter, ac tristor infelix, quia omnibus bonis tuis indignus sum. Cum porro in meipsum descendens, multitudinem peccatorum meorum apud animum reputo, mecumque cogito, nec unum saltem opus bonum in vita suscepisse me, et pro suppliciis, quæ ex justa ira tua sustinere debebam, ut qui te sæpius offendissem, plurimis potius beneficiis abs te humaniter cumulatum esse, in desperationem adducor, quandoquidem adhuc quotidie errata erratis adjicio; et ne multam miserationem benignitatemque tuam ad majus supplicium mihi imponendum veritas formido: quoniam quo pluribus meritis abs te ornor, eo magis ingratus sum tibi ego, boni Domini servus improbus. Omnia igitur alia incommoda, Domine, patientiæ mihi erant, spem æternæ vitæ suggerentia; cujus rei causa gaudebam sæpe, quod solus nosti, confisus clementia et misericordia tua. Ob hoc enim ex toto mundo elegisti me, atque ab amicis cognatisque sejunxisti

(18) Humilitatis et religiosæ modestiæ sunt istæ voces; similes illi Davidicæ: *Non est sanitas in carne mea* (Psal. xxxvii, 4). Et: *Lumbi mei impleti sunt illusionibus* (Ibid. 8). Inquinantur membra corporis per peccatum, quatenus sunt instrumenta hominis peccantis. Et ille homo sit totus peccatum; qui omnibus suis pœnitentiis et membris ad peccatum abutitur, nimirum quando immensitatem seu exsuperantiam rei alienius denotare volumus, tum abstracta vocabula subjecto tribuimus. Ut cum

A ut mei misertus salvares me. Hoc certa fide persuasum habens, a gratia tua gaudium carpebam inexplebile, et solida spe sustentabar. De duobus autem illis extremis quid dicam nescio, quæ tibi, Rex meus, in me fieri complacitum est, quæ animæ ac menti privationem afferunt, functionesque et intelligentias omnes impediunt. Quin et magnitudine gloriæ tuæ gravant, et ferme commovent me ad cessandum, ut nihil loquar, nihil faciam, nihil horum attingam.

Æstuo, et admirans contristor, quod ad res tales, tam sacrosanctas me dederim, ut servirem, et liturgum agerem in iis ego miser, quæ intueri libere angeli verentur; prophetæ cum timore cognoverunt, simul de gloriosa, et incomprehensa œconomia audiverunt: apostoli, martyres, et doctorem chorus clamant et vociferantur, se indignos palam prædicantes. Ego autem perditus, ego fornicator, quomodo fratrum rector, divinorumque mysteriorum sacerdos, et Trinitatis immaculatæ minister sum? Quando enim panis ponitur, et vinum hauritur ad corpus et sanguinem tuum, o Verbum, consociendum, ibi ades tu ipse, Deus meus, et hæc vere corpus tuum et sanguis sunt, superventu Spiritus sancti, virtuteque Altissimi, et Deum inaccessum, vel potius habitantem lucem inaccessibilem non solum huic naturæ humanæ, et corruptioni obnoxie, sed etiam omnibus que ratione intelliguntur, angelorum agminibus, audemus contingere. Hoc igitur arcanum, hoc supra naturam opus, et hæc actio, ad quam obeundam delectus sum, suadet ut mihi uti mortem, ante oculos proponam. Unde posthabita lætitia tremore concutior, cum sciam nec me, nec quemvis alium pro dignitate posse *λεττοῦργεῖν* (sacrificio fungi) et vitam adeo angelicam, imo plusquam angelicam in corpore traducere: ut quemadmodum ratio docet, et veritas habet, pro eo ac dignum est, familiarior ipsis angelis Deo fiat; utpote et manibus tractans, et ore absumens, quod illi auguste venerantur, et cum tremore circumstant.

D Judicium autem fratrum, quibus moderandis sum præpositus, quæ anima portaverit? quæ mens sufficiet, citra justam reprehensionem gubernare cujusque animum, et cuncta quæ sui officii sunt, sine defectione conferre, seque ipsum ab eorum censuris eripere? Hoc mihi neutiquam alicui possibile videtur. Induxi ergo in animum, et malo

aliquem ob eximium animi candorem, *totum candorem* nominamus. Quo pertinet etiam illius oratio, qui dicebat, lusciniam nihil aliud esse, nisi *vocem*. Hæc adnotaverim, ne quis ex hæreticorum grege in hunc locum incidens, exultaret *ὡς ἄνθρωπος εἰς ἀχρὸν ἐπιπέτων*, ratus se reperisse stabilimentum delirio suo de peccato originis etiam post baptismum in homine remanente, eumque, ut fermentum massam, miserabiliter inticiente et corruptente, ita ut nihil sit quod ab hac luce vacet.

esse discipulus, et sub unius voluntatem arbitriumque subiei, et unius capessere iussa, et ob hunc unum reddere rationem, quam moribus et voluntatibus servire plurium, eorumque mentes scrutari, consilia comperire, actiones et cogitationes penitus investigare; quando et iudicium me manet, et responsurus sum pro illis quæ peccaverunt, ad quos regendos ego arcano omnino Dei consilio electus sum solus. Unusquisque enim per se iudicabitur, et rationem plene reddet eorum quæ ipse seu bona seu mala gesserit. Pro unoquoque autem solus ego reddam. Et quoniam salvabor, aut quomodo misericordiam impetrabo, qui neque pro una mea et misera anima possum ullum opus ullo modo ad salutem peractum ostendere, per quod ignes æternos evadam? Sed, o benigne Salvator, misericors et miserator: mihi abjecto divinam largire virtutem, ut quos in fidem meam tradidisti fratres, eos regam verbo cum prudentia, atque ad pascua legum tuarum divinarum deducam, et in mansiones cælestis regni restituam salvos, illæsos, virtutum pulchritudine splendidos, dignos adoratores ad terribile tribunal tuum. Et me quoque indignum e mundo assumptum, tametsi multis peccatorum notis inustum, tamen sacerdotem, et inutilem servum tuum, quoniam nosti iudicio, choris electorum cum discipulis meis adnumera; ut simul omnes gloriam tuam divinam videamus, et bonis tuis ineffabilibus oblectemur. Tu enim es voluptas, delicie, decus ardentem te amantium, in sempiterna sæcula.

CAPUT XV.

Videns gloriam Dei, quam in se operationem senserit. Divinitatem esse in omni, seu universo, comprehendique et non comprehendî ab his qui merentur. Nos esse domum David. Christum in multis membris nostris cognitum, eundem unum atque indivisum esse.

Dum te revelas, Domine universorum, et vultus tui gloriam manifestius demonstras, totus tremo, te superne aspiciens, quantum pro humili et abjecta natura mea possum, et timore ac stupore correptus dico, Superant captum meum omnia tua, Deus meus. Sum enim immundus, et indignus omnino intueri te, purum et sanctum Dominum, quem reverentur angeli, et cui cum tremore ministrant; cujus a facie conceutitur, et contremiscit omnis creatura. Cum hæc dixi, claudo oculos, hoc est, ad inferna avertio mentem meam, quia videre ac perspicere Deitatis tuæ majestatem non sustineo. Et tum lamentor, orbatus pulchritudine tua, nec fero separari abs te, qui solus es benignus. Tu vero sic lamentantem, et plorantem, totum, papæ! circumfulges, et obstupescio, et uberius fluunt mihi lacrymæ, dum misericordiam tuam erga me perditum admiror. Tum corporis mei multam læditatem, et miserabilis animæ meæ

A indignitatem video, eaque consideratione mentem percussus exclamo, Quis igitur ego sum, o Deus, et auctor omnium? et quid tandem feci laudabile in vita mea; aut quodnam mandatum tuum complevi, quod tali gloria me despicabilem glorificas? Et unde, et qua de causa miserum me die noctuque tali luce circumfundere dignatus es? Egone aliquando sitiens quæsi te, Rex meus, egone laboribus mandatorum tuorum defatigatus et afflictus sum? egone tentationes et flagella pertuli, quomodo omnes sancti post nominum memoriam hæc patienter tulerunt, ut me illis adnumeratum salvum esse velis? Quanquam mirifice humanus ac benignus es, ut parens et conditor omnium, audio tamen Jacobum dicentem¹⁰, mortuam esse fidem sine operibus, horreoque supplicia, pro certo illic vilem homuncionem me manentia. Quo pacto igitur confidam ego, Domine, me ut fidelem ad illorum numerum aggregatum iri, qui antehac tibi servierunt, cum ipse nec unum de mandatis tuis servaverim? Verum novi te posse omnia, facis omnia ut vis, et postremis das ut primis, et quod mirum est valde, primorum extremis primum das. Hæc cum tibi dico, tibi, inquam, conditori hujus mundi, prius supra apparenti, et rursus te occultanti, ac postea me totum radiis circumdanti, repente te totum in me perspicio extitisse, qui ante supra videbaris, et te iterum occultaveras, sicut sol tectus nubibus tenuioribus contractisque radiis. Quemadmodum ille tum aspectui patet, et tunc melius cernitur ab hominibus: sic et tu mihi accessibilis es, latens intra me, alioqui inaccessus, oculis meis, quos intellectus novit conspectus, ut scis, paulatim crescens, majoremque lucem diffundens, et amplius coruscans. Aliquando iterum mihi inaccessus es. Quare quod comprehendî non potes, ideo te celebros, et magnis vocibus bonitatem tuam prædico, naturamque nostram glorificantem glorifico.

Gloria, o Verbum, immensæ condescensionis tuæ. Gloria misericordie tuæ. Gloria potentie. Gloria tibi, quoniam immutabilis, atque invariabilis manens, totus es immobilis, cum semper movearis, totus extra creaturam et totus in creatura, totus implet omnia et totus extra omnia. Super omnia es, Domine, super omne principium, super omnem essentiam, super naturam naturæ, super omnia sæcula, super omne lumen, super intelligentes beatarum mentium naturas: nam et illæ tuum, vel potius cogitationis tuæ opus sunt. Tu enim nihil es omnium, et superior omnibus. Nam exstantium causa es, ut omnium procreator, et ideo separatus es, ac distas ab universis, et supra omnia quæ sunt eminere intelligeris, oculorum obtutum effugiens, inaccessus, incomprehensus, intactilis, hand intelligibilis, immutabilis, totus simplex, et tamen totus varius

¹⁰ Jac. II, 20.

et omnino mens mea varietatem gloriæ, et decorem elegantie tue perspicere nequit. Ergo qui ex omnibus nihil est, quomodo tandem est super omnia? Qui extra omnia, et omnium Deus es, aspectum, accessum, intellectum, tactum omnem fugiens, idem mortalis factus, in mundum es ingressus, assumptoque corpore humano, apparuisti omnibus accessibilis. Cognitus es etiam a fidelibus cum gloria divinitatis tuæ, et ab ipsis comprehensus, qui prorsus es incomprehensibilis, et visus ab illis totus; alloqui omnibus invisibilis, et viderunt majestatem sacrosanctæ divinitatis tuæ. Soli fideles vident; omnes autem infideles viso te mundi lumine, cæci permanent. Fideles, itaque et tunc et nunc semper te vident, et tecum te habent, universitatis opificem, versantem, et habitantem cum ipsis in hujus vitæ tenebris, ut solem inaccessum, ut lampadem inexstinguibilem, qui a tenebris penitus non comprehenderis, et te videntes semper illuminas. Quia igitur tu, ut diximus, extra omnia es, etiam abs te illuminatos extra ea quæ sensum oculorum movent, esse facis, et sursum cum Patre tuo. Et quomodo tu cum illic sis, sine intervallo nobiscum es totus; sic nos servos tuos, in medio rerum sub sensus aspectumque cadentium versantes, educes, et sursum omnino tecum lumine tuo illustratos tollis, et ex mortalibus immortales reddis, manentesque quod sumus, gratia tua filii, similes tibi evadimus, dii Deum videntes. Quis itaque ad te non accurrat, qui solus es benignus? quis te non sequatur? quis non ex charitate dicat: En, projectis omnibus te sequimur, te compatientem, mansuetum, misericordem Dominum, nostram conversionem jugiter expectantem, nolentem interitum eorum qui te offenderunt¹⁹, qui in nobis modo stupenda perficis, quæ olim in domo David futura audientes, miramur, qualia futura sint. Domus David nos sumus, tanquam cognati illius. Nam ipse tu omnium Conditor, filius illius factus es, et nos tibi tui per gratiam. Tu cognatus noster carne, nos Deitatis tuæ. Indutus enim corpore dedisti nobis Spiritum sanctum, omnesque simul una domus David facti sumus, quia proprii tui et cognati tui. Dominus igitur David tu in spiritu es, nos si-

¹⁹ Ezech. xxxiii, 11.

(19) Hujus theoriæ occasionem sumpsisse videtur Simeon ex illo I Cor. xii, 17: *Vos autem estis corpus Christi, et membra de membro.* Et cap. vi, vers. 15: *Nescitis, quoniam corpora vestra membra sunt Christi?* Et ex aliis hujus generis; quæ quidem omnia mystice et spiritaliter accipienda sunt. Porro apud Simeonem sequebatur hic disputatio de membris nostris in membra Christi transformatis, deque Christi membris in nostra conversis, quam silentio præmittendam, Latinisque auribus non satis dignam censuimus. Si quis ejus desiderio tenetur, is codicem Augustinum aut Bavaricum adeat. Multa honeste et decore in hac rerum universi-

lii David, semen divinum tuum omnes. Congregati autem in unam coalescimus domum; id est, omnes sumus fratres, omnes cognati tui. Et quomodo non res admiranda, quomodo non stupenda cuivis hoc cogitanti, hoc perpudenti, quod tu nobiscum es nunc, et in sæcula et unumquemque domum facis, et habitas in omnibus, et es ipse domus omnibus, et in te habitamus unusquisque nostrum, totus cum toto, et quod quolibet vicissim tu, cum solo solus, et supra nos solus, et totus es? Nunc ergo in nobis augusta perpetras. Quæ augusta? dicam pauca de multis. Et quamvis dicta hactenus, omnia plusquam obstupescenda sunt, tamen jam illis amplius obstupescenda accipe.

B Membra Christi sumus, et membra nostra Christus. Et manus mea miseri, et pes meus Christus. Et manus Christi et spes Christi ego minimus. Moveo manum? etiam Christus, omnino enim manus mea est: individuum enim Deitatem intelligas oportet. Moveo pedem? et ecce fulget ut ille. Cave dicas blasphemare me, sed hæc approba, et Christum adora, qui te talem facit. Etenim tu quoque, si volueris, membrum ejus fies. Et ita omnia membra uniuscujusque nostrum membra Christi fient, et Christus nostrum membrum, et is omnia indecora ac deformia formosa, et decora reddet, palebritudine videlicet et gloria Deitatis suæ illa exornans; et fietis simul dii, cum Deo familiariter conjuncti, nullam in corpore nostro maculam aspicientes, sed ceteri totius corporis Christi similitudinem consecuti, quisque totum Christum membrum nostrum habebimus. Unus enim multa factus, unus manet individuus; pars autem unaquæque totus Christus est (19).

Si ergo tu indutus es carnis tuæ dedecus, nec mentem atque animam nudatus, et tenebris operatus, lumen adhuc videre potuisti, quid tibi ego faciam? quomodo venerationis plena ostendam? quomodo, prohi dolo! in domum David te introducam? Adiri enim non potest ab ignavis, ut ego sum: nec videri a cæcis, mihi similibus; et distat procul plane ab infidelibus et pigris, procul ab omnibus improbis, ab omnibus mendaci amatoribus, ab iuavis gloriæ cupidis. Sic

D late et sunt, et sunt, et facta sunt, quæ libero ore honeste effari non possumus. Nec quia nobis aliquid a natura tributum est; ideo lingue vestisque tegumento celari non debet. Nec satis aut pite aut decentes mihi videntur illæ rerum spiritualium considerationes, quæ mentem supra hæc nimis, ut sic dicam, physica non attollunt. Nec qui abdit, quæ natura abdi voluit; ideo Christum non induit. Quod si quis esset, qui arbitraretur Christiano, qui Christum et re et nomine induit, omnia in propatulo habenda esse; is non injuria plenior cynicismo quam Christianismo existimari posset. Veram de his satis.

artem citra comparationem distat, ut si super altitudinem cœli, aut infra profundum abyssi esset! Et quisnam, aut quo pacto in cœlum tandem ascendet? aut quomodo sub terram descendens, scrutabitur abyssos? et margaritam, ut granum sioapi parvissimum exquirens, quomodo invenire poterit? Sed, o filii, congregamini, o matres adeste, o patres prævenite, antequam mors præveniat, mecumque lamentamini, et plorate omnes, quod cum parvuli in baptismo Deum acceperimus, vel potius infantes filii Dei facti simus, cum peccassemus, mox extra domum David ejeti simus, neque id senserimus, et curramus per poenitentiam; per eam quippe ejeti omnes regrediuntur; aliter regredi non licet, ne erratis, nec videre, quæ in ea perfecta sunt, perficiunturque in sæcula innumerabilia in Christo Deo meo, quem decet omnis gloria, honor, adoratio in sempiternum.

CAPUT XVI.

Secundum naturam Deum solum amabilem, ac desiderabilem esse; cuius qui factus est particeps, eum honorum universorum factum esse participem.

O quæ res ista tam venerabilis omni creaturæ? quod hoc sub intelligentiam cadens lumen, quod videtur ab omnibus? quæ istæ tantæ divitiæ, quas omnino mortalium nullus invenire aut possidere potuit? sunt enim omnibus incomprehensibiles, et a mundo capi nequeunt; sunt super orbem terrarum desideratissimæ; sunt optabiles, quantum rebus aspectabilibus earum procreator antecellit. Atque ideo ejus charitate vulneror. Quatenus autem eum non capio, mente maceror et tabesco, et ardenti corde ingemisco, et hic illic obambulans ac circumiens inflammatus quæro, nec uspiam invenio quem diligit anima mea. Circumspicio crebrius, si possim videre quem desidero. At ille quasi inaspectabilis, penitus non apparet. Cum autem cœpero lamentari quasi desperabundus, tunc se mihi videndum offert, et intuetur me qui intuetur omnia. Admiror, et insigni pulchritudine obstupesco; et quomodo celo aperto prospexerit inde Conditor, mihi que gloriam novam et inenarrabilem demonstrarit. Et dum ego ita mecum cogito, quis tandem illi propior fiet? aut qua ratione in altitudinem infinitam elevabitur? ipse intra me adest, et in misero corde meo coroscat, undique me immortalis splendore convestiens, et cuncta membra mea irradians, totum me complectens, osculum totum impertit, et totum se mihi indigno dat, et ejus charitate pulchritudineque satior, divinitatisque voluptate et dulcedine compleor. Particeps luminis, particeps sive gloriæ, et resplendet facies mea quemadmodum ejus, qui est desiderium meum, et omnia membra mea clarescant, speciosisque speciosior tunc sive, divitibus divitior, potentibus omnibus potentior, et regibus major sum, et honorabilior longe quibuscunque visibilibus, non terra modo et eorum quæ in terris,

sed cœlo quoque et omnium quæ in cœlis sunt, omnium Opificem mecum habens, quem decet gloria, et honos nunc et in sæcula. Amen.

CAPUT XVII.

Timorem generare charitatem, et illam eradicare timorem ex anima, manereque in ipsa, cum sit sanctus divinusque Spiritus.

Quomodo hymnis decantabo, quomodo glorificabo, quomodo digne prædicabo Deum meum qui tam multa peccata mea dissimulavit? quomodo attollam oculos meos, quomodo aperiarn os meum, Salvator mi, quomodo movebo labia mea, quomodo ad sublime cœlum extendam manus meas, quem sermonem inveniam, quibus verbis utar, quomodo loqui audebo, quomodo veniam flagitabo tam multis erratis, tam innumerabilibus peccatis? Certe facinora admisi omni indigna venia? nosti tu quid dicam. Omnes naturæ fines transivi, præter naturam patris sceleribus, brutis animalibus pejor existii, omnibus marinis, omnibus terrestribus, pecudibus, reptilibus, feris revera deterior fui, cum mandato tua violavi. Qui igitur corpus meum ita contaminavi, et animam sordidavi, quomodo apparebo tibi, quomodo aspiciam te, quomodo vel stare miser ante conspectum tuum audebo? quomodo non fugiam gloriam tuam, et lumen fulgurans sancti Spiritus tui? Quomodo solus ego ad tenebras non vadam, et a sanctorum cœtibus non separabor, qui opera tenebrarum feci? Quomodo sustinebo vocem tuam, qui hinc ex factis meis fero mecum damnationem meam? totus horreo, totus contremisco, totus in timorem stuporemque versus exclamo ad te. Scio, Salvator, neminem perinde ut ego peccasse tibi, nec quisquam se tantis, quantis ego flagitiis involvit; quin aliis etiam auctor perditionis sui. Atqui hoc contra novi, hoc persuasus sum, Deus meus, non magnitudinem admissorum, non multitudinem peccatorum, neque turpitudinem actionum unquam benignitatem tuam, et magnam, imo vero plusquam magnam, et quam nulla ratio, nulla mens capit misericordiam tuam supergressuram esse, quam copiose in peccatores effundis, dum ferventer agunt poenitentiam, eosque purgas, et illuminas, et luminis participes, et divinitatis tue consortes efficis, et cum eis haud aliter, quam cum sinceris amicis versaris, atque colloqueris.

O clementiam infinitam, o charitatem ineffabilem! Idcirco ante te in genua procido, et magno te et amore appello: sicut prodigum et meretricem ad te accedentes in gratiam recepisti, ita me recipe, misericors Salvator, poenitentem ex animo, et lacrymas meas ut e fonte continenter stillantes non aspernatus, ablue per illas animæ meæ, ablue corporis, quas ex motibus non relictis contraxi maculas. Elue quoque cor meum ab omni nequitia. Illud siquidem radix et fons pec-

cati est. Nequitia mali seminataris malum semen A et rursum sine timore in anima non progignitur hic fructus.

illie germinat, et in altum crescens, ramos plurimos improbitatis ac vitiositatis producit. Hujus radices funditus evelle, Christe meus, et animæ atque cordis mei agellum purga, et timorem tuum illis inserte, et da ut radices agat, ac repullulet, ut in sublime exerescat custodia mandatorum tuorum, dum in horas apponis, adhibitasque lacrymas meas fluentis scatentibus auges: quo inde irrigatus, maximopere incrementum capiat, et quantum corroboratur et attollitur, tantum prorata parte humilitas cum eo augetur, cui turbidi motus omnes cedunt, et cum iis dæmonum phalanx repellitur, quam virtutes universæ, ut reginam, circumdare, et tanquam custodes, et amicæ, et famulæ dominam comitari cernuntur. B His autem congregatis et consociatis, in medio earum velut arbor secus decursus aquarum plantatus²¹ timor tuus efflorescit, et sensim mihi florem novum ostendit. Novum dixi, quoniam natura omnis secundum genus suum parit, et arborum omnium semen secundum genus suum in unaquaque inest. Timor autem tuus, et florem novæ cujusdam naturæ, et fructum æque novum, et a se alienum exhibet. Est namque timor sua natura mœroris plenus, et a se occupatus, semper mœsto vultu, contractisque superciliis incedere facit, tanquam servos, tanquam multis verberibus dignos, tanquam in horas exscindi se a morte expectantes; et falcem quidem illius videntes, momentum vero ignorantes; nec spem habentes, nec plenam fidem perfectæ veniæ; sed trementes finem et judicii illius sententiam, ut incertam animis ac memoria circumferentes. Flos igitur quem effert specie est inexplicabili; sed minus tamen modus ejus explicari potest. Nam dum erumpit videtur; sed statim absconditur, quod nec naturale nec consequens est, verum naturæ naturam conditionemve superat, naturamque omnem transcendit. Paulisper cernitur flos tam formosus, quam verbis nullis declarari queat, et ad se contemplandam rapit mentem meam, nec quidpiam eorum meminisse sinit, quæ timor suggerit, sed omnium mihi tum oblivionem inducit, et actum avolat. Ita arbor timoris iterum flore destituitur, et ego in tristitiam datus ingemisco, et a te impense clamans, florem denuo in ramis conspicio, et oculis, o Christe meus, in eo solo defixus, non tunc arborem video, sed crebrius florem eminentem et me toto cum desiderio ad se trahentem intueor, qui tandem in fructum charitatis consummatur ac desinit. Porro hic fructus ab arbore timoris portari se non patitur; sed bene jam maturus, absque arbore cernitur: nullo enim modo timor in charitate reperitur,

et rursum sine timore in anima non progignitur hic fructus.

Vere quiddam mirabilius, quam cogitatione, nedum sermone possis assequi, arborem labore cultam florescere, et fructum ferre, fructum autem totam arborem radicibus extirpare, solumque fructum permanere. Quo pacto fructus absque arbore sit, explicare prorsus nequeo. Manet tamen et est tamen charitas sine timore, ex quo tanquam parente profluxit. Charitas igitur omnem profecto in se lætitiâ continet, et gaudio jucunditateque se habentem cumulat, efficitque ut se extramundum esse sentiat, quæ facultas in timorem neutiquam cadit. Nam cum is intra ea sit, quæ visæ cæterisque sensibus percipiuntur, quomodo, quæso, timentem procul ab his sejungere, et ejus sensum omnimodis cum inaspectabilibus conjungere, ac devincire ulla ratione valebit? Cæterum flos, et fructus, quem timor generat, charitas, inquam, an hæc valeat, velim, ais, nosse perspicue. Exprimi hæc nequeunt, ut affirmavi: verumtamen adverto animum, et te docebo.

Divinus Spiritus est charitas, lumen omnia operans, et illustrans. Verumtamen non est e mundo, neque omnino aliquid mundi, nec creatura, quia increatum, et extra creaturas universas, et ab omnibus separatum, increatum in medio creatorum. Intellige, fili, quid dico. Hoc increatum nunquam creari potest. Attamen si velit, etiam hoc facere potest, scilicet, ut creatura fiat. Etenim Verbum, Spiritu cooperante, et Patre ita volente, nullam sui mutationem passum, hominem induit, quique erat natura Deus increatus, modo ineffabili creatura factus est, et eo quod assumpsit deificato, ostendit mihi duplex miraculum ambabus functionibus, et voluntatibus similiter, visibilem, et invisibilem, qui teneri, nec teneri possit: et qui apparebat ut creatura in medio creaturarum omnium, ut non creatura disperebat, sicut illi putabant. At enim neutiquam evanescebat; sed in medio omnium creaturarum sensibilibus exstans Verbum, cum eo quod assumpsit copulatum, ut creatura non cernebatur. Assumptam autem creaturam eclans, aut in sublime in gloriam suam, quæ intelligentiam nostram excedit, evehens, illico abscondebatur, hoc illi dicebant evanuisse Dominum; sed rem ex se metientes plane. Creator enim omnium, qui a nemine capi potest, et, ut Deus, implet omnia, quomodo aliter occultaretur? Num Dominum de loco in locum alium translatum, et ita ab oculis apostolorum ablatum dices (20)? Apage ne ex ignorantia in blasphemiam incidas.

Audi vero charitatis effecta, si placet, et quo-

²¹ Psal. 1, 3

(20) Intelligendum est hoc de Christo secundum divinam naturam; quæ a plantam fit ex verbis præ-

cedentibus: Creator enim omnium, qui a nemine capi potest, et ut Deus implet omnia, quomodo aliter

modo ea major sit omnibus, cognosces. Quibus omnibus? Num te latet illud Apostoli ²¹, dicentis potius esse charitatem habere, quam loqui linguis angelorum, et habere omnem omnium hominum fidem, ita ut montes transferas, nosse omnem scientiam, et abditissima mysteriorum, distribuere omnes facultates suas, et ipsum mendicum fieri, etiam corpus ipsum tradere propter Christum ut ardeat? Et quidem tanto major his est charitas, quod hæc, sive unum, sive omnia, sine charitate nihil penitus utilitatis afferant illis a quibus possidentur. Quare quicumque et a charitate, et ab istis enumeratis omnibus nudus est, dic mihi, ubi apparet? quid faciet? quomodo interrogantibus se fidelem esse respondere audebit? Attendendum igitur ita loquenti de charitate. Sedeo in cella mea nocte aut die, adest, ut non appareat, et ut non cognoscat, charitas. Et cum extra creaturas omnes, rursusque cum omnibus sit, est ignis, et est fulgor, sit luminis nebula, sit sol denique. Ut ignis, animam calefacit, et cor meum incendit, atque ad desiderium et amorem Conditoris exsuscitat. Affatim autem inflammatum, et animo ardentem, ut splendor lucidus me tota circumvolat, ac radios coruscos in animam meam jactat, mentemque illustrans, et perspicacem reddens, ad sublimitatem contemplationis idoneam facit. Atqui hic erat, quem timoris florem esse supra dixi. Viso autem splendore, et impletus gaudio incredibili, non sum lætatus quod vidissem. Sed ipse cum cœlesti me gaudio implevisset, avolavit, secumque mentem meam, et sensum, et omnem rerum mundanarum cupiditatem abstulit. Et insequens mea mens comprehendere visum splendorem desiderabat: verum non inveniebat eum creaturam, nec illi jucundum accidebat, e creaturis prorsus excedere, ut splendorem illum increati, et incomprehensi comprehenderet. Nihilominus circumibat omnia, et illum videre conabatur. Scrutabatur aerem, cœlum obibat, abyssos perambulabat, et extrema mundi, ut videbatur, pervestigabat excutebatque; sed nihil in his omnibus inveniebat, creata enim omnia. Et lamentabar, et lugebam, et medullitus ardebam, et veluti mente alienatus sic vivebam. Venit igitur postquam voluit, et in speciem lucidæ nebulae irruens, totum caput meum insidere videbatur, ut obstupefactus exclamarem. At ille rursus avolans solum me reliquit; quem cum operose quærerem, iterum repente in me inventum didici, et in medio cordis mei ut lumen instar rotundi solis visus est. Cum sic apparuisset, cognovissemque, et suscipissem, globum dæmonum in fugam vertit, timidita-

²¹ I Cor. XIII, 1.

occultaretur? Ergo quando Christus ex præsentium aspectu evanescebat, non movebatur ut Deus erat localiter: etsi localiter movebatur ut homo erat; quod Simeon testatur, cum de Christo evanescente

tem imbellem repolit, fortitudinem indidit, mentem meam sensu mundano exuit, et vicissim sensu intellectuali me induit. Ab his quæ videntur me seclusit, et cum his quæ non videntur colligavit; donavit mihi increatum videre, et lætari quod a creatis, et visibilibus, et brevi pereuntibus separatus essem, et conjunctus cum increato, cum immortali, et qui caret principio, et a nemine videri potest. Ista enim charitas est.

Intendamus cursum, o fideles, laboremus festinare segnes, excitemur ignavi, ut charitatis compotes, ejus amplius fiamus participes, et ita ab his rebus abeuntes, et cum illa a visibilibus adducti, Domino assistamus: ne alioqui sine charitate in his, quæ sub videndi sensum cadunt, et in his creaturis ut creaturæ relictis, in igne Tartareo, horribilibusque suppliciis inveniamur. Quod si etiam salvari licet, sive hæc, Christe bone, quomodo laudem licet? Si a luce separemur, qui tenebras effugiemus? Si gaudio privemur, quoniam tristitia liberabimur? Thalami ingressu prohibiti, quomodo lætabimur? Exclusi regno, tuo conspectu, inquam, Salvator, quam aliam salutem, quam consolationem, aut quo demum alio in loco invenire poterimus? Vere nusquam omnino, etiamsi id quibusdam insipienter videatur: insipiens est enim qui id dicit.

Occurreret autem quispiam fortasse, quomodo extra regnum cœlorum, quomodo extra thalamum, et agmen justorum locus alius salutis, aut requiei non erit? Stultus es, inquit charitas, non audisti primum patrem tuum Adamum unicum mandatum in paradiso transgressum, nudatum esse divina gloria, et Evam cum ipso mox inde ejectam in exilium, pro mercede voluptatis heu misere morte recepta, et vita sudoribus ac laboribus plena, pro dolor! juste statutis a Deo et vivendi et moriendi temporibus? Sic futurum existima, cum judicium exercbitur. Nam qui a divina gloria, ut ille revera nudus fuerit, statim a paradiso, et sane a regno cœlorum, cœlestique thalamo abiget, quamvis peccatum non habuerit, sed virtutibus vacuus astiterit. Omnium porro virtutum prima, regina et domina charitas est profecto. Illa caput, et vestimentum, et gloria est omnium. Sine capite autem corpus mortuum, ac sine spiritu est. Corpus absque vestimento quo pacto nudum non est? Virtutes sine charitate marcidæ et inutiles sunt: et qui charitate præditus non est, a gloria Dei nudus est; et quamvis omnium virtutum compos sit, nudus astat, et nuditatem suam non ferens, occultari mavult. Nam cum sic dedecus ac turpitudinem habeat, etiam

sic scribit: *Assumptam autem creaturam (humanitatem scilicet suam) celans aut in sublime in gloriam suam, etc., crechens (eu motum localem Christi hominis) illico abscondebatur.*

damnationem habet, et audit ab universorum iudice, non novi te. Venit in hunc mundum Creator, corpus et animam assumpsit, deditque nobis divinum Spiritum, qui est charitas. Si itaque vis, et placet tibi divinum obtinere Spiritum, crede Deo perfecte, et abnega te perfecte similiter; tolle crucem sine hæsitatione in humeros, ac proposito et voluntate morere, fili, ut vitam immortalem adipiscere. Ne te impostores fallacibus dictis suis decipiant, morientes post mortem vitam accipere, ne credulus negligenter agas, et vitæ particeps minime fias.

Audi verba Dei, audi apostolorum, audi magistrorum Ecclesiæ. Quid Christus in horas clamat? Flumina de ventre in me credentium fluent divini fontis, aquæ semper viventis²³. Quam aliam hanc aquam, nisi Spiritus sancti gratiam intelligit? Mundos autem corde beatos nominans²⁴, ait hos Deum hic visuros. Apostoli vero et magistri ad unum omnes clamant, hic Spiritum sanctum, et Christum accipiendum, si quidem salutem consecuturi simus. Ausculta vocem Domini, audi verbum Verbi, quomodo regnum cælorum jam nunc hominibus accipiendum significet. *Simile est*, inquit, *pretiosæ margaritæ*²⁵. Margaritam cum audis, quidnam cogitas? num hanc genus lapidis esse didicis? an qui teneri omnino, an qui videri aliquantum potest? Abi cum tua blasphemia, intelligentia tantum ista margarita percipitur. Mercator autem qui hanc invenit, qua ratione invenerit nunc expone. Si non est, ut manu tangi aut videri possit, ubi igitur iste illam reperit, quomodo vidit? velim mihi dicas. Quomodo etiam venditis omnibus comparavit eam quam non invenit, quam non vidit, quam in manibus non habuit, nec in sinum immisit? Respondebis mihi, fide sola et spe sic affectum iri, ac si eam haberet. Atqui non dixit Dominus, et tu existimas, nec spe inveniendi, nec spe accipiendi facultates suas vendidisse. Quid erratis? quid vana spe nitimini, et aliis quidem frustra credentibus exitium, vobis grande supplicium vultis struere? Sed suadet tibi, ut prius margaritam invenias, et cum, ut nimis, et immense pretiosam contemplatus fueris, tunc venditis omnibus emas eam. Tu contra ais, in spe, et ostendis te nolle quærere, nolle invenire, nolle fortunas tuas vendere, ut ita regnum cælorum arquiras, quod intra te, si velis, Dominus esse affirmavit.

Sed forsitan in egestate es, nec aurum, nec possessiones, aut divitias habes; et audiens omnium distractione facultatum inestimabilem illam margaritam emi, dicis, ego, cui nullæ sunt opes, qua tandem via divinam hanc et speciosam margaritam comparare poterò? Hortor itaque te, ut super hoc sapienter me audias. Si mundum universum, et quæ in mundo sunt habeas, et ea in orphanos, viduas, mendicos et egentes dispergas ac distribuas,

A si ipse quoque mendicus fias, planeque par pretium dedisse te cogites, et dicas: Date margaritam mihi, dedi enim omnia mea, confestim audies a Domino, quæ sunt ista tua omnia quæ dicis? Tu nulus egressus es de utero matris tuæ, et nudus in sepulcrum omnino redibis, quæ igitur tua esse jactas? Stultus es penitus, non intelligis, nec accipies margaritam, nec contiget tibi regnum. Quod si quæcunque tandem tibi sint bona consideraris, et te pauperrimum repereris, et accedens ita eum compellaris? Intuere nunc, Salvator, cor et animam meam contritam, castigatam graviter, et inflamatam vehementer. Aspice, Domine, nudum me; vide egentem, ab omni virtute alienum, et in his summa laborantem penuria, nec habentem, quo abs te emam; vide, et miserere mei solus patiens Deus meus. Quid enim in hoc mundo inveniam dignum, quod dem in pretium tui, qui fecisti omnia? Quid namque persolvit meretrix, quid numeravit latro? Prodigus autem, Christe mi, quas tibi opes obtulit? Si hæc, inquam, dixeris, audies vicissim, imo offerrebant divitias, datoque quod habebant, margaritam toto mundo præstantiorem acceperunt. Hæc tu quoque si vis, mihi offer, et prorsus eandem accipies. Cum his accede ad me, et mox tibi monstrabo quam illi consecuti sunt margaritam: et si ipsam animam dederis, nihil dignum dedisse te existimabis. Quidquid denique pro pretio persolveris, nihil te solvisse arbitrare. Ego, si ad me, ut illa meretrix, accesseris, plane habeo potestatem, plane habeo margaritas, quas si mundus accipiat, et cum mundo hoc aliorum munderum myriades, ne una quidem margarita thesauro meo decrit, et donabo te, sicut illam donavi. Sic te Deus affabitur et docebit, quomodo ad se latro et meretrix accesserint, qui per orbem terrarum fama celebrantur; quomodo item filius prodigas, simul ac reversus est, susceptus sit. Fide porro latro salvatus est, qui multis erat sceleribus obligatus; nec immerito, quandoquidem solus ipse, omnibus me negantibus, omnibus scandalum patientibus, in cruce pendentem, Deum ac regem confessus est, et immortalem esse ex animo exclamavit; idcirco etiam ante omnes regnum est adeptus. Meretricis autem, amorem quæ oratio consequatur? quem scilicet illa in corde suo gestabat, cum ad me ut Deum ac Dominum visibillum et invisibillum accedens, eum largiter mihi, ut nemo antea offerret. Quem videns approbavi, nec amorem illum accepi; sed data ei margarita, reliqui ei etiam amorem, vel potius amplius eum accendi, et in flammis ingentes excitavi, camque virginibus honestiorem ac venerabiliorem dimisi. Subito enim legem totam ut murum supergressa, aut tanquam per scalas supra omnes virtutes sublata, ad finem legis pervenit, qui est charitas, et abiit, usque ad mortem charitatem illesam conservans. Similiter prodigus

²³ Joan. vii, 38. ²⁴ Matth. v, 8. ²⁵ Matth. xiii, 45.

toto ex corde reversus, sincere pœnituit et cum A esset ante filius meus, non tanquam filius meus ad me adiit: sed sicut unus de mercenariis meis fieri petivit. Nec vero lingua tantum, sed et animo loquebatur, et quæ verbis dicebat, operibus demonstrabat. Humilitas ejus ad misericordiam me impulit, quem mox ditavi, et continuo gloria extuli, quoniam ex animo ad me conversum videbam, cum nequam (quod multi solent) mentem a me reflecteret. Hoc modo quisquis ad me venerit, et se mihi sincere prostraverit (audiant omnes mortales) confestim eum suscipiam. Qui autem gratia mea per dolum potiri vult, et cum hypocrisi seu simulatione ad me accesserit, aut improbitatem celans, aut operibus suis confidens, aut elatione, aut invidia constrictus, hic prorsus non habebit partem B mecum. Hæc tibi, et universis Deus per nos in horas occinit.

Ac si placet aliunde quoque perspicuum tibi faciam, hic tibi totum regnum cœlorum accipiendum esse, si post obitum in id ingredi concupiscis. Audi iterum in parabolis loquentem. Regnum cœlorum cui simile dicam? Attende. Simile est grano sinapis, quod homo quispiam acceptum, sevit in horto suo, et comprehendit, et revera in arborem magnam se sustulit⁸⁶. Dic tu jam qui hæc audis, quisnam est granum istuc? quid esse illud putas? dic libere, alioqui ego dicam, et veritatem eloquar. Certum est regnum cœlorum vocasse granum. Istud autem granum est divini Spiritus gratia, C hortus cor uniuscujusque hominis; ubi, qui accepit spiritum, serit illud et contegit, absconditque in intimis visceribus, ut nemo videat, et cum omni sedulitate custodit, ut germinet, et arbor evadens cœlo se tollat. Si tu asfirmas, non hic, sed post mortem omnes accepturos regnum Dei, qui id ferventer diligunt, Dei ac Salvatoris nostri verba evertis. Nisi enim acceperis granum sinapis, de quo dixit, nisi id in horto tuo severis, sementis expers manes omnino. Quod si etiam semen illud jeceris, et vel spinis suffocaveris, vel avibus rapiendum prodideris, aut negligentia tua hortum non rigaveris, et granum rupta tellure non prodierit, non germinaverit, non fructum tulerit, agedum, dicito quæ tibi ex hac satione proveniet utilitas? D Quando autem, et quo alio tempore si non hic, semen accipis? Post mortem, inquis. Sed aberras ab eo quod est rationi consentaneum. Interrogo te, quoniam in horto tunc istuc granum terræ abscondes? quoniam labore coles, ut eliciatur inde herbescens ex eo viriditas? Vere, mi frater, deceptus, et plenus erroris es. Hoc enim tempus operum, futurum, coronarum est. Hic tu arrhabonem seu pignus accipe, dixit Dominus; hic sigillum seu notam cape; jam modo animæ tuæ lampadem accende, priusquam contenebret, priusquam claudantur portæ obeundorum operum. Si sapis, hic

tibi margarita sum, hic emor. Hic tibi triticum, et velut sinapis granum sum. Hic tibi fermentum sum, et massam tuam fermento. Hic tibi aqua et suavis ignis sum. Hic et vestimentum et alimentum, et omne genus potionis tibi sum, si modo tu vis. Dominus hæc dicit. Si igitur ita ex caducis rebus, et talem me cognoveris, etiam tibi talem me habebis, ut ineffabili ratione sciam tibi omnia. Sin hinc emigraris, ignorans quid operetur gratia mea, illic me tantummodo judicem inexorabilem invenies. O Christo meus et Deus meus, ne me tunc condemnes, neve pœnis subicias, qui multis te peccatis offendi, sed me ut unum de infimis tuis mercenariis suscipe; et dignare me posthac servire tibi, Salvator mi, et Spiritum sanctum tuum pignus regali accipere, et illic thalami tui gloria perfroi, videntem te Deum meum in omnem æternitatem. Amen.

CAPUT XVIII.

Qualem oporteat esse monachum, quæ ejus actio, et qui ascensus.

Animæ tuæ domum fac palatium, quod Christus universorum rex inhabitet: fac autem lacrymis stillantibus, ejulatibus, lamentationibus, genuum flexionibus, et crebris gemitibus, si monachus vere *μονάζων* esse vis. Tunc non eris *μονάζων*, id est, solitarius, nam cum rege versaberis: eris autem *μονάζων* secundum nos, ut qui ab hominibus et mundo universo separatus sis, quod est legitime *μονάζειν*: Deo autem et regi conjunctus, non *μονάζων*, sed omnium sanctorum socius, angelorum convictor, justorum contubernalis, et revera omnium cœlestium coheres effectus es. Quo igitur pacto *μονάζων*, qui ibi vitam ducis, ubi celebritas martyrum, ubi chorus prophetarum et divinorum apostolorum, ubi innumerabilis justorum, episcoporum, patriarcharum, aliorumque sanctorum frequentia? Qui vero etiam Christum in se habitantem gerit, dicite mihi, quomodo hic solus esse dici potest? Nam cum Christo meo una est Pater, et Spiritus sanctus. Et qui tandem solus, qui tribus, ut uni copulatus est? Non est solus, qui Deo est unitus, etiamsi solus est, et quamvis in solitudine, et in antro degat. Quem si non invenit, si non cognovit, si non accepit totum incarnatum Dei Verbum, D heu me! nequam est monachus: sed *μόνος* solus, a Deo separatus, et sejunctus videlicet. Quin etiam singuli nostrum, qui hoc animo sumus, ab aliis hominibus omnino dissociati, et omnes orphanæ ac desolati sumus, tametsi habitatione conjungi videmur, et multorum aggregatione inter nos misceri. Animo enim et corpore sejuncti sumus, quod esse verum mors ostendit, unumquemque ab amicis et cognatis divellens, et qui nunc diliguntur, eorum omnium oblivionem afferens. Sic et nox, et somnus, et actiones vitæ, consociationem nullorum, ut consentaneum est, dissolvunt. Qui autem per virtutem cellam suam cœlum fecit, et in

⁸⁶ Matth. xiii, 51.

ea sedens Creatorem cœli et terræ considerat, et videt et odorat, et semper est cum lumine inaccessso, lumine sine occasu, lumine sine vespera, a quo non divellitur, procul omnino non remove-tur, non die, non nocte, non in cibo, non in potu, sed nec in somno, aut itinere, aut in mutatione loci; sed ut vivus, ita mortuus, imo, ut clarius dicam, anima prorsus in sempiternum illi adest. Quomodo enim sponsa a sponso, aut vir ab uxore, cui colligatus est semel, sejungi possit? Legislato-r, cedo, legem non servabit? Qui dixit, *Et erunt duo in carne una*¹⁷, quomodo cum ipsa spiritus unus non erit? In viro enim mulier, in muliere vir, et anima in Deo, et Deus in anima unitur, et cogno-scitur in sanctis omnibus.

Sic uniuntur Deo, qui per pœnitentiam animas suas in hac vita purgantes monachi fiunt, semoti ab aliis, quique sensum Christi accipiunt, cujus et os sunt et lingua a mendacio aliena est, cum qua Patrem omnipotentem alloquuntur, et clamant semper: O Pater, o Rex, et Conditor omnium. Horum cella cœlum est, ipsique sol, et lumen est in ipsis nunquam occidens, ac divinum, quod et omnem hominem venientem in hunc mundum, ex Spiritu sancto reatum illuminat¹⁸. Nox enim non est in illis, nec quo id modo fiat, dicere queo. Horreo enim dum hæc tibi scribo, et cogitatione ipsa tremisco: sed doceo te, quomodo et qua ra-tione vivant, qui Deo serviunt, et illum præ om-nibus inquisitum, solum invenerunt, solum dilexe-runt; quomodo soli per monasticum statum uniti, cum solo soli, quamvis in frequenti populo, sint quasi relictæ. Hi enim revera sunt monachi, et soli *μονάζοντες*, qui cum solo Deo, et in Deo soli, nudæ cogitationibus et omnigenis animi agitationibus: solum intuentur Deum apud animum, cogitantes, nec cogitantes infixi nimirum in lumine, quemadmodum telum in pariete, aut stella in cœlo, aut nescio quo alio modo. Veruntamen ut quemdam lucidum thala-mum habitant cellas suas, et se in cœlo arbitran-tur vivere. Num autem vere habitent, considera, et fidem habeto. Non enim sunt in terra, quamvis terra teneantur; sed in lumine venturi sæculi vi-vunt, in quo habitant et inambulanti angeli, a quo rapiuntur Principatus et Potestates, Throni et Dominationes omnes confirmantur. Et quanquam Deus requiescit in sanctis suis, tamen in Deo sancti vivunt, et moventur, ambulantes in lumine, velut super pavimento. Miranda res, tanquam an-geli, et filii Altissimi post mortem erunt, dii cum Deo viventes, cum eo qui natura est, hi qui per adoptionem similes ei facti sunt. Hoc tantum nunc illi cedant, quod corpore vincti tenentur, eoque, heu velantur, et obteguntur, ut qui in carceribus vincti custodiuntur, qui solem, et radios ejus per foramen ingredientem perspiciant quidem, ipsum autem totum videre, et speculari custodia egressi

non possunt, nec exserto capite libero cœli aspe-ctu frui. Atque istud est, quod illos angit et con-tristat, quod Christum totum non vident, tametsi totum vident; nec e vinculis corporis se expedire queunt, etiamsi perturbationibus, et omni rerum affectu vacent: sed a multis liberi ac soluti, ab uno retinentur. Alius enim multis vinculis con-strictus est, nec ab illis multis se solum iri sperat. Qui autem vincula plurima abrumpere po-tuit, et adhuc ab uno impeditur, plus aliis dolet, et ab illo quoque ut eximatur, studioso dat ope-ram, ut liber appareat, ut gaudens incedat, ut cum festinatione ad eum proficiscatur, quem desidera-vit, cujus causa item vinculis exsolvi contendit. Illum igitur singuli solum expetamus, qui nos levare istis vinculis potest; illum exoptemus, illum, cujus pulchritudine omnis cogitatio et mens obstupescit, quæque animam omnem vulnerat, et quibusdam aliis ad charitatem subvehit, et cum Deo in omne ævum consociat atque conglutinat.

Eia, fratres mei, ad hunc actionibus currite. Eia amici, exurgite. Ne posteriores ferre velitis. Ne vos nimium amantes, nobis obloquamini. Ne affirmetis impossibile videri Spiritum sanctum accipere. Ne dicite, absque ipso salutem posse dari. Ne dicite, quemquam hujus insciter esse participem. Ne dicite, Deum ab hominibus non videri. Ne dicite, homines divinum lumen non videre; aut id his temporibus fieri non posse. Nequaquam ita est, amici; imo volentibus etiam facile est: sed iis qui vitam a perturbationum tumultibus vacantem et sedatam agunt, et quibus puri mentium oculi. Aliis peccatorum immunditiæ cæcitatem pariunt, quæ et hic et illic divino eos lumine privabunt, et, mihi credite, in ignem et tenebras mittent. Videte, amici, qualis, quam pul-cher, sit Dominus. Eia, ne conniveatis animo, ad terram aspicientes. Eia, ne curis terrenorum ne-gotiorum et opum, et cupiditate gloriæ occupemini, ut hoc lumen vitæ æternæ relinquatis. Agite, venite, amici, mecum, et una, non quidem corpore, sed anima et corde elevemur, in humilitate bono Do-mino acclamantes, misericordiam, et soli benigno Deo, et omnino exaudiet, omnino miserebitur, et omnino revelabitur, et omnino se patefaciet, et lumen suum lucidum nobis ostendet. Quid grava-mini miseri, quid pigramini? Quid requiem cor-poris, et gloriam inhonoram et ingloriam, inanem et vanam mavultis? Quid vitam virtuti deditam esse otiosam, et vacare sollicitudine dicitis? Non ita est, fratres, non est, ne erretis. Sed quemadmodum qui vitam sæcularem agunt, habentque uxores, et liberos, et divitias, ac temporalem glo-riam appetunt, studium adhibent, et currunt, ut opinioni suæ satisfaciant: ita quoque omnis pœni-tens, et Deo serviens festinare debet, et in con-tinua sollicitudine versari, quomodo ejus pœni-

¹⁷ Gen. ii, 24. ¹⁸ Joan. i, 9.

tentia fiat acceptabilis perfectaque, et Deo placita servitus. Tum Deo ex his penitus familiaris, penitus ei unitur, ipsumque ante oculos intuetur; quantumque voluntati ejus morem gerere contendit, tantam sibi apud eum fiduciam ac libertatem sumit; quod utinam et nos facere mereamur, et misericordiam impetrare cum omnibus sanctis, nunc quidem quantam in hac vita assequi licet, illic autem Christum totum, ac totum Spiritum in Patre consequamur in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT XIX.

De intellectuali revelatione functionum divini luminis, deque divina, et quæ animo cernitur actione illius vitæ, quæ cum virtute transigitur.

Sinite me solum, cellæ meæ inclusum; dimittite me cum Deo, qui solus est benignus; absistite, longius vos removeate; sinite me solum mori coram Deo, qui finxit me. Nemo ostium pulset; nemo vocem mittat; nemo cognatorum amicorumque me visat, nemo mentem meam a contemplatione boni ac speciosi Domini abstrahat; nemo mihi cibum porrigat; nemo potum afferat: sufficiet enim mihi emori in conspectu Dei mei, Dei misericordis, Dei benigni, qui in terras descendit, ut peccatores vocaret, et secum eos in vitam celestem perduceret. Nolo lucem mundi hujus, nec ipsum solem, nec quæ in mundo sunt, videre amplius. Video namque Dominum meum, video regem, video verum lumen, et cujusque luminis creatorem. Video fontem omnis boni. Video auctorem, et causam rerum omnium. Video principium principii expers, a quo producta sunt universa, et per quem vivunt alimentoque implentur omnia; et cujus voluntate deficiunt ac desiunt omnia. Quomodo igitur eo deserto cellam meam egrediar? Sinite me, et lamentabor, et deplorabo noctes et dies, quos perdididi, dum intueor mundum hunc, intueor solem, intueor lumen mundi hoc sub sensum cadens, et caliginosum, quod animam haud illuminat, citra quod etiam oculis capti vivunt, et cum hinc morte discesserint, nunc videntibus pares erunt; in quo et ego vagabundus lætabar omnimodis, ac prorsus aliud lumen esse non putabam, quod et vita esset, ut diximus, et causa essentiae omnino tum ejus quod est, tum ejus quod erit: eramque velut ἄθεος, cum ignorarem Deum meum. Nunc autem postquam complacuit ineffabili misericordiae videri a me et revelari mihi indigno, vidi et vere cognovi, ipsum Deum universorum esse, Deum omnium quæ in mundo sunt, quem nemo hominum vidit; extra mundum quippe est, extra lucem ac tenebras, extra aerem, extra mentem ac sensum omnem. Quare ego quoque eum videns, a sensibus abii. Ergo vos quibus sensus imperant, me missum facite, ac sinite me non

A solum cellam occludere, et intus sedere; sed si vel effossa humo me abscondero, et ibi vitam extra mundum totum vixero, aspiciensque immortalem Conditorum ac Dominum, ejus amore mori voluero, sciens me utique non moriturum. Quid igitur commodi mundus mihi attulit? et quid nunc lucis referunt, qui in mundo degunt? Profecto nihil; sed nudi in sepulchris habitant, resurgentque nudi, et judicabuntur omnes; quia veram vitam, quia lucem mundi, Christum, inquam, relinquentes, dilexerunt tenebras, et in ipsis ambulare elegerunt omnes, qui lucem non receperunt, quæ fulsit in mundo, quam mundus non capit, nec videre potest²⁹. Quocirca relinquitte, sinite me solum, obsecro, ut fleam et requiram hunc, ut detur mihi videaturque a me largiter. Non enim videtur tantummodo, non solum spectatur; sed communicatur etiam, et incolit, et manet, et est tanquam thesaurus in sinu absconditus: quem qui portat, voluptatem percipit, et qui videt, gaudio exsultat existimatque eum quamvis occultatum cerni ab omnibus. Sed plane non cernitur, nec attingitur ab omnibus. Non hunc fur, non latro surripere atque auferre potest, quantumvis portantem jugulaverit. Si rapere voluerit, quaerendoque excutiat marsupium, scrutetur tunicam, cingulum solvat, eumque libere indaget; si etiam dissecto ventre rimetur viscera, invenire ac tollere nequaquam poterit. Nam oculorum obtutum effugit, et manibus non tenetur. Et cum sit contrectabilis omnino, simul est incontrectabilis. Veruntamen tenetur manibus eorum, qui hoc digni sunt (indigni ab hoc facessite), jacetque in manu quiddam, o miraculum! et non quiddam, nomen enim non habet. Attonitus igitur, et hoc cupiens retinere, constringens manum, visus sum tenere et habere, vidique rursus in ea, quod prius, o ineffabile miraculum! o inusitatum mysterium!

Quid frustra omnes turbamur, quid decipimus, quid ad lumen hoc quod sensui subjicitur hiamus, qui sensu intellectuali, nempe ratione condecorati sumus? Cur ad res vitæ hujus caducas et perituras respicimus, qui anima incorporea et immortalis sumus præditi? Quid ista admiramur nos stupidi penitus, et, instar cæcorum, pondus ferri et magnam hanc placentiam modico auro aut pretiosæ margaritæ, ut rem æstimatione majorem, anteferimus; nec parvum sinapis granum quærimus, quod omnibus quæ oculis usurpantur, quæque sub aspectum non veniunt, majus atque præstantius est? Cur non damus omnia, et comparamus illud? Et cur hoc destituti in vita manere volumus? Credite mihi, si vel sæpius mori liceret, ut istud parvum granum acquireremus, non esset recusanda conditio.

Væ illis, qui id in sinu animæ satum non læbent, vehementer utique esurient. Væ qui id ger-

²⁹ Joan. vi, 16 seqq.

minasse non viderunt, quoniam nudi, ut arbores foliis viduatae, stabunt. Vae qui verbis Domini fidem non commodant, ut haec arbor fiant, et ramos emittant, studiosaque et attenta mente quotidianum istius parvi grani incrementum curent; nam ejus efficientiae detrimentum facient, sicut servus, qui stulte talentum defodit²⁰. Quorum de numero ego quoque sum, negligens, et cessans assidue.

Sed, o individua Trinitas, o inconfusa unitas, o lumen innominatum, ut prorsus carens nomine, o rursus multorum nominum, ut operans omnia, o una gloria, principium, potentia, regnum, o lumen, una voluntas, sententia, nutus, vis et virtus, me afflicto pie miserare. Qui enim non affligar, qui non moerorem concipiam, qui tantam bonitatem et miserationem tuam contempsi, qui viam mandatorum tuorum tam segnitè et remisse, et improbe, infelix ambulavi? Sed et nunc commoveantur viscera tua, et nunc miserere mei, et aestum cordis mei denuo accende, Christe meus, quem miseræ carnis meae dissolutio extinxit, et somnus, saturitas ventris, et vini ingurgitatio, hæc totam animæ meae flammam extinxerunt, et fontem, scaturiginem scilicet lacrymarum, exsiccaverunt. Etenim calor ignem generat, ignis vicissim calorem, et ex ambobus flamma accenditur, et fons lacrymarum. Flamma producit fluentia; fluentia autem flammam, in quibus me divinorum mandatorum meditatio provexit. Rursus præceptorum observatio poenitentiam ut adjutricem assumens, in medio præsentium ac futurorum me constituit. Unde repente abreptus a visibilibus, timore correptus sum, cernens unde servatus essem. Futura autem longissime distantia videbam, et illa mihi comprehendere desideranti, ignis amoris accensus est, qui paulatim visus est flamma modo inexplicabili, prius quidem in mente mea, post etiam in corde, flammaque illa divini desiderii expressit lacrymas, et cum eis incredibilem mihi suavitatem præbuit. Confusus igitur in meipso, prorsus haud extinctum iri (pulchre enim ardet dicebam) et desiderii me dedens, somno et saturitate insipienter subjugatus sum, et remissius vivens, vinoque liberaliter usus, non quidem ut inebriarer, sed ut poteram tamen, illico extinctum sensi illud mirum et venerabile desiderium nempe cordis mei, illam flammam, quæ ad cælum pertingebat et in me ardebat quidem vehementer: non tamen fenaccam intra viscera mea substantiam exurebat; sed totam, mirum dictu! in flammam convertebat, et fenam ab igne tactam, penitus non ardebat. Ivo vero ignis fenam comprehendens, illi uniebatur, totumque inconsumptum custodiebat.

O divini ignis virtutem, o novam efficacitatem! Qui dissolvit petras, et colles a solo timore, et a facie tua, Christe Deus meus, quomodo fenam commisceris tu, plane divina essentia, qui in lu-

mine penitus intolerabili habitas? Quomodo manens immutabilis, et omnino inaccessibilis, feni substantiam ita custodis, ut non comburatur? Et manens fenam lux est, non autem lux fenam est; sed feno tu lux citra confusionem es unicus, et fenam sit ut lux, mutatum immutabiliter. Non queo hæc tua miranda silentio tegere: non possum non loqui oeconomiam tuam, quam fecisti mecum, qui sum prodigus et fornicarius, et benignitatis tuæ inexhaustum thesaurum non enarrare omnibus nequeo, mi Redemptor. Desidero enim mundum universum ex hoc lucem accipere, et neminem prorsus ea vacuum relinqui. Verumtamen in me primum fulge, o rex omnium; incole, et illumina abjectam animam meam, ostende mihi aperte Deitatis tuæ faciem, et omnino invisibiliter appare mihi, Deus meus. Nullo enim modo videris a me, omnino tamen appare mihi. Qui ab universitate capi non potes, vere parvus quodammodo sis in manibus meis, et labiis meis ut uber lucidum, et dulcedo versaris et coruscas, o novum mysterium, ita et nunc da te mihi, ut te satier, ut osculer, et amplectar tuam gloriam inenarrabilem, lumen vultus tui, et implear, et aliis omnibus communicem, et obita morte totus glorificatus ad te veniam. Ex lumine tuo et ego lumen factus tibi assistam, et tunc curis multorum malorum expeditus, etiam timore liberabor, ne rursus immuter. Etiam, Domine, da mihi hoc; etiam largire mihi hoc, qui indigno mihi omnia cætera gratis dedisti. Hoc enim maxime opus est, et in hoc sunt omnia. Nam etsi nunc a me videris, etsi nunc quoque misereris, etsi nunc illuminas me, et mystice doces, et potenti manu tua protegis et custodis, et ades, et dæmonas in fugam vertis, et omnia mihi subicis, et omnia mihi supeditas, et impleas me bonis omnibus, Deus meus, tamen nihil ex omnibus his proficio, nisi mihi citra pudorem dederis præterire portas mortis: nisi princeps tenebrarum veniens gloriam tuam mihi adesse viderit, et erubuerit, adustus lumine tuo inaccessio, et omnes adversariæ potestates, visa nota sigilli tui, cum ipso in fugam convertentur, et ego gratia tua confusus transibo intrepidus, tibi que appropinquabo, et ante te procumbam, quem referam fructum ex his quæ nunc in me sunt? Revera nullum, sed ignem in me amplius accendent. Qui enim me bonorum tuorum, et æternæ gloriæ tuæ participem, et servum atque amicum tuum fore confido, si privabor simul omnibus, et te ipso, Christe meus, quomodo non gravius tribulabor, quam infideles, qui te non cognoverunt, nec splendorem luminis tui viderunt, nec dulcedine tua saturati sunt? Quod si mihi contigerit assequi arrhabonem horum, hanc pensionem, et hæc præmia adipisci, quæ in te credentibus promisisti, tum ego quoque beatus ero, et laudabo

²⁰ Matth. xxv, 25.

Patrem, Filium, et Spiritum sanctum unum vere A
Deum in sæculorum sæcula. Amen.

CAPUT XX.

*Solum iis perspectas, et manifestas esse res divinas,
quibus per communionem sancti Spiritus totis totus
unitus est Deus.*

Undenam venis, et quinam in cellam undique
clausam ingrederis? hoc novum quiddam est,
quod nec dici satis nec cogitari potest: intra me
autem esse te, et totum repente lucere, lumino-
sumque cerni, ut lunam totam lucidam, hoc mihi
mentem et linguam eripit, Christe meus. Scio te
esse, qui venisti, ut illuminares sedentes in tene-
bris²¹, et obstupescere, nec apud me sum; nec
fari queo; quoniam miraculum novum video, quod
omnem creaturam, omnem naturam, omnem ser-
monem exsuperat. Veruntamen proloquar nunc
omnibus, quæ mihi donasti proloqui.

O mortales universi, reges, principes, divites,
pauperes, monachi, mundani, omnis terrigenarum
natio, mihi modo aures date, dum magnitudinem
benignitatis Dei mei edissero. Peccavi ei, ut alius
in orbe terrarum nemo. Ne quis me istud ex ani-
mi demissione arbitretur dicere. Peccavi plusquam
omnes mortales, peccati omne genus, ut uno
verbo dicam, et sceleribus me astrinxi. Verunta-
men vocavit me, et exaudivit statim, quod scio.
At enim quo tu me ab ipso vocatum esse suspica-
tus es? num ad gloriam mundanam, aut delicias,
aut remissionem et ferias? Nam ad divitias, aut
amicitiam principum, aut ad eorum aliquid, qua
in hac vita sunt? Mitte male loqui. Ad pœniten-
tiam me vocavit, inquam, statimque vocantem se-
cutus, et cursu currentem fugientemque, ut lep-
orem canis, insecutus sum. Distantem autem a me
longius et abscondito Salvatore, non adhibui
desperationem in consilium, nec ut eo amisso pe-
dem retuli: sed in quo eram loco sedens lamenta-
bar, flebam, ablatumque e conspectu meo Domi-
num revocabam. Cum sic jactarer et vociferarer,
se oculis meis reddidit, mihi que proxime appro-
pinquavit. Quem cernens exilui, et ad eum appre-
hendendum prosilui. Verum ille celeriter se pro-
ripuit. Ego currere incitatus, et sæpe ejus laciniam
prehendere. Ille consistere paululum; ego lætari
mirifice. Avolat denuo, insequor denuo. Et cum
ita abiisset qui venerat, occultasset se qui appa-
ruerat, non me retro converti, nec me tantillum
piguit, nec de cursu remisi, nec me ab illo de-
ceptum, aut tentatum existimavi ullo modo; sed
quem non amplius videbam, quantis valebam
viribus, et omni facultate mea cœpi exquirere,
viasque et sepes circumspicere, sicubi appareret.
Obortis autem complebar lacrymis, et omnes per-
contabar, qui aliquando ipsum viderunt. Quos
porro a me putas intelligi? An hujus mundi sa-
pientes, et scientiis exultos? Minime sane; sed

prophetas, apostolos, et Patres vere sapientes, il-
lam ipsam sapientiam totam possidentes, quæ est
Christus ipsemet Dei sapientia. Hos igitur lacry-
mans, cum incredibili dolore cordis mei rogabam,
ut dicerent mihi, ubi tandem ipsum vidissent, aut
quo in loco, aut quomodo, et qua ratione. Certior
ab iis factus, currebam quantum poteram, et som-
num penitus excludens, mihi met instabam. Unde
contigit ut viderem quem desiderabam, sed medio-
criter, et recognoscens eum, celeri cursu, ut ante
dixi, insequabar. Postquam itaque vidit me omnia
ducentem pro nihilo quæque in mundo sunt, et
ipsum mundum, et homines hujus mundi quasi non
exstarent, reputantem ex animo et a mundo sepa-
ratum, in hac affectione mea totus toti nobis se
conspiciendum præbuit, totus se mecum conjunxit,
qui extra mundum est, eumque cum omnibus quæ
in eo sunt portat, et manu sola quæque cernuntur
quæque non cernuntur continet. Ergo hic,
audite, cum occurrisset, invenit me; unde venerit,
nescio. Quomodo enim nosse poteram, cum nemo
hominum unquam noverit nec unde venerit, nec
ubi sit, ubi pascat, ubi cubet? Prorsus enim non
videtur, prorsus non intelligitur, et habitat lucem
inaccessibilem, et lux est in triplici hypostasi,
modo inexplicabili, in locis incircumscriptionis, nul-
lis finibus ac terminis inclusus, et circumscriptus
Deus meus, unus Pater, similiter unus Filius cum
Spiritu sancto, unum tria, et tria unus Deus inef-
fabiliter. Non enim sermo expresserit, quibus verba
nulla sunt paria, et quæ mens parum assequitur.

Certe quæ in nobis sunt, vix ea tibi aliquantum
explicare queo: hæc autem divina nec ego, nec
ullus alius ulla ratione: quo pacto videlicet Deus
segregatus ab omnibus essentia, natura, potestate,
gloria, et quomodo ubique in omnibus, singulariter
vero in sanctis habitet, et in his tabernaculum sibi
constituat, ita ut id ipsum cognoscant, et essen-
tialiter, qui penitus essentiam omnem excedit: quo
pacto contineatur humanis visceribus, qui omnem
creaturam ipse continet: quo pacto fulgeat in
corde carnali atque crasso: quomodo intra il-
lud sit, quomodo extra omnia sit, et tamen
impleat omnia. Die noctaque splendet, et non
cernitur. Hæc omnia, dic mihi, ecquid mens
humana penetrabit, aut explanare tibi poterit?
Profecto non angelus, non archangelus expo-
nere verbisque declarare hæc valebit, quæ solus
Spiritus divinus cognoscit, solus scit: quippe
ejusdem naturæ thronique socius, et simul cum
Patre, ac Filio principii expertus. Is quibus fulserit,
et abunde copulatus fuerit, illis omnia re ipsa
ostendit, modo quo dici non potest. Quemadmo-
dum enim cæcus, si aspiciat, primum videt lumen,
deinde in lumine, mirum dictu, omnem creaturam:
sic cœlesti Spiritu illustratus animam, statim
lumen participat, et lumen videt, lumen Dei, et

²¹ Luc. 1, 79.

Denique omnino, qui ei monstrat omnia, vel potius omnia quæ jubet, quæ vult, et cupit. Quos illuminat, iis dat intueri quæ sunt in divino lumine; ac pro portione claritatis et custodiæ mandatorum Dei illuminati cernunt, occultorumque Dei mysteriorum altitudine initiantur. Perinde ut si quis in domum tenebrosam manu lampadem tenens, aut alio cum lampade præcedente ingressus, omnia quæ illic sunt aspiciat. Nam similiter radiis solis sub intelligentiam cadentis clare illustratus, ab omnibus aliis ignorata videt, et loquitur: imo non omnia, sed quæ verbis consequi licuerit. Quis enim quæ illic sunt, qualia, quanta, cuius generis sint, cum incomprehensa et invisibilia sint universis, oratione expresserit? Speciem namque specie carentium, quantitatem non quantorum, pulchritudinem non intelligibilium quis intelliget? quomodo meliatur quomodo formas formam non habentium ulla ratione verbis proferre, et sermone describere poterit? Respondebis, omnino non posse. Sed illi tantummodo hæc norunt, qui vident.

Quod cum ita sit, non verbis, sed factis efficere festinemus, ut videamus, divinorumque arcanorum divitias discamus, quas donat Dominus cum labore inquirentibus, et quos totius mundi oblivionem, rerumque illius omnium sibi comparasse certum est. Etenim qui illa exquirat, totoque animo consecretur, qui tandem omnium prætereuntium ac labentium memoriam vere non ejiciet, et ab iis mentem nudatam possidebit, et mox superior omnibus, et solus invenietur? Quem Deus, qui solus est, propter se solum factum, ac mundum, mundanaque aspernatum conspiciens, solus solum inveniens, cum eo unum sit. O venerandam æconomiam, o bonitatem inexplicabilem! Quæ hinc sequuntur, ne interroga, ne scrutare, ne exquire. Nam si stellarum multitudinem, aut pluvie guttas, aut arenas numerare, quin et reliquarum creaturarum dignitatem, elegantiam, naturam, dispositionem et ordinem, et harum causas ut sunt, nullus dicere aut cogitare potest, quomodo misericordiam Creatoris effari poterit, quam exhibet animabus sanctis, quibuscum unicus fuerit? Prorsus enim illas conjunctione sua quadam divinitate impertit. Qui tum sint mores animæ delicatæ quæ natura, quæ affectio, quæ voluntas, quis demum status, et conditio, qui narrare tibi vult, is etiam sermone nescio quo quid Deus sit, docere te contendit. Verum hæc indagare fas non est mundanis, aut secundum carnem viventibus, sed fide sola amplectenda sunt; imitanda exempla sanctorum omnium, et in lacrymis ac pœnitentia, et reliqua austeritate vitæ, tentationibusque sufferendis currendum, ut mundum evadant, quod supra tetigimus, et omnia, ut aiebamus, sufficienter inveniant. Obstupescant autem eo invento, et admirabuntur, ac pro me misero supplicabunt, ne hæc amittam:

A sed ea ipsa assequar, quæ assequi desiderabam, et desidero, desiderioque desiderium obfusco, et hebetor. Et cum audierim aliquando, desiderium accendere desiderium; et ignem alere flammam, id in me non experior: sed nescio quomodo amoris magnitudo amorem meum exstinguit.

Non dicam quantum vellem dicere, et puto nequaquam amorem Dei me acquisivisse. Dum autem insatiabiliter amare studeo quantum volo, etiam quo præditus eram, mira res, amorem Dei perdo. Ut avarus homo, qui thesaurum habet, quia non omnia habet, plane nihil se habere putat, quamvis auri plurimum habeat: sic sane in mea causa infelix ego puto accidere. Quia non amo ut volo, et plane non quantum volo, non arbitror me amare vel aliquantum. Amare igitur quantum volo, amor supra amorem est, et cogo naturam meam supra naturam amare. Infirma autem natura et ipso quod possidebat robore spoliatur, et moritur mirabiliter vivens amor; magis enim tunc vivescit, et in me florescit. Ut tibi declarem quemadmodum floreat, exemplis careo. Hoc solum accipe, verbis hæc affari posse neminem. Qui solus Deus, et talium bonorum verus suppeditator est, de omnibus per pœnitentiam hæc exquirentibus, lugentibus, et lamentantibus, et bene purgatis adipisci, et cum jucundo sensu his perfrui, et cum his peregrinationem suam conficiantibus, et in iis quiescentibus vita æterna potiri, et consortes gloriæ ineffabilis per ea inveniri.

CAPUT XXI.

Ad quemdam discipulum. Animas pœnitentia, et fletibus purgatas cum divinus ignis sancti Spiritus afflaverit, eas complecti, et purgare amplius, partes earum propter peccatum obscuratas illuminare, et sanatione vulnera ad perfectam cicatricem perducere, ut divina pulchritudine supra modum coruscent.

Vere ignis est Divinitas, ut dictum est a Domino, quem ut in terras mitteret, idcirco venit²². Sed in quam terram? cedo. In omnes homines, qui terrena sapiunt, quem voluit, et vult arderi in omnibus. Audi, mi fili, et cognosce divinorum mysteriorum altitudinem. Hunc cœlestem ignem qualemnam esse judicas? An aspectabilem et creatum, aut intellectu percipiendum? Non utique, nam de eo nunc doceris, et initiaris, certoque scis, illum non capi, increatum, ab omni aspectu extraneum, sine principio, ab omni concretionem liberum, immutabilem et incircumscriptum penitus, inextinctum, immortalem, omnino incomprehensum, extra omnes creaturas materia constantes, et a materia segregatas, visibiles invisibiles, corporeas incorporeas, terrestres et cœlestes, extra has, inquam, omnes est secundum naturam et essentiam, imo etiam secundum potentiam. Hic igitur, dic mihi, in quam materiam inseretur? In animas utique habentes oleum

²² LUC. XII, 49.

uberrime, et ante istuc et eum istoc fidem, et ope-
ra fidem confirmantia possidentes. His ut lychno,
oleo et stappa pleno ignem Dominus immittit,
quem mundus non vidit, nec videre potest. Mun-
dum dico, qui in mundo sunt, et mundana sapiunt.
Sicut porro lychnus seu lucerna quam videmus,
admoto igne accenditur: ita spiritualiter intellige
divinum ignem animas attingere, easque inflam-
mare. Quomodo inflammabit, antequam attingat?
quomodo attinget, antequam mittatur? Profecto
nequaquam omnino. Ardens autem lychnus, et
clarum lucens omnibus, si oleum defecerit, num-
quid non exstinguetur?

Aliud majus observa, quod me terret plus om-
nibus. Conspicuum lychnum meum valde, cum
olei infusi copia, et stappa plurima, mus, sive
alia quæpiam bestiola prorepens, aut evertit, aut
paulatim linctu oleum absumpsit, stappamque co-
medit, atque ita lampadem exstinxit. Mirabilius
autem, quod stappa tota (ellyphnium vocant) il-
lapsa in oleum, repente ignem exstinguit, et est
mihi lucerna mea tenebrosa prorsus, nec apparet.
Lucernam seu lampadem animam intelligit, oleum
virtutes, mentem ipsam ellyphnium, et in eo divi-
num ignem lucentem, illuminantemque animam
simul, et domicilium totum corporis mei, quæque
in eo sunt cogitationes, et agitationes animi om-
nes. Hoc autem non lucente, si invidia, aut male-
volentia, aut amor gloriæ, aut cupiditas alia ejus-
piam voluptatis, aut perturbatio demum alia sese
commoverit, et lampadem everterit, id est, scopum,
et propositum voluntatis meæ, aut oleum
elinxerit, virtutes omnes aut alioqui ellyphnium,
nempe mentem meam, ut dixi, in se ipsa habentem
lumen clare fulgens, pravis cogitationibus absunit
et devorat, aut etiam totam in oleo demergit,
dum videlicet virtutum suarum actiones recolit
ac versat, et hinc de se magnifice existimans ex-
cecatur, si lampadem meam hinc, aut aliunde
fortasse exstingui contingat, ubi tunc ignem esse,
aut quid me fieri dicet? Permanere illum cum
lampade, an ab ea secludi ac sejungi? Proh amen-
tiam! proh insaniam! Quo pacto lampas citra
ignem accendi, aut ignis absque materia manere
in lampade potest? Semper enim ignis materiam
appetit qua pascatur. Nostrum est autem plane
nunc præparare, et prompte nos ipsos tanquam
lampades exhibere, oleo plenos, id est, omnigenis
virtutibus exornatos. Mentis vero ellyphnium
erectum proferre, ut igne contactum, paulatim
flammam concipiat. Sic cum iis manet, qui ipsam
acquisierunt. Aliter, ne quis sibi fraudem det,
non videtur, non tenetur, non cohibetur penitus.
Est enim, quod memoravi supra, extra hanc rerum
naturam, et ita capitur unione ineffabili, ut tamen
capi nequeat: similiterque circumscribitur, nec
tamen circumscribitur.

Hæc porro neutiquam sermonibus, nec cogita-
tionibus investiga: sed ignem posse accipere, qui

manifeste istæc omnia, et istis ineffabiliter arca-
niora docet, et ostendit his, a quibus habetur.
Audi, si placet, fili. Cum fulserit, quemadmodum
dixi, et examen motionum rationi repugnantium
expulerit, domumque animæ tuæ expurgaverit,
sine mistione illi admiscetur, et modo inexplica-
bili essentialiter ejus essentiæ, totus toti penitus
unitur, canque sensim lucidam facit, inflammat,
et illuminat sic, ut a me explicari non possit. Fit
unum ex duobus, ex anima et creatore, et in
anima est creator solus cum sola totus. Qui manu
sua creaturam omnem continet, ne dubita, hic
totus cum Patre, et sancto Spiritu una anima ca-
pitur, et animam intra se totam complectitur. In-
tellige, vide, perpende hæc: dixi enim tibi, ani-
mam lumen intolerabile, et inaccessum angelis
intra se continere, et ipsum lumen vicissim habi-
tare intra animam, et eam neutiquam urere. Co-
gnosti profundum mysterium; homo, inter ea
quæ sub aspectum subjiciuntur exiguum quid,
umbra et pulvis, in medio sui Deum totum con-
tinet, a cujus digito pendet creatura, et a quo
quilibet essentiam suam, vitam, et motum habet.
Mens omnis, anima, et ratio ratione præditorum
ab hoc est: eodemque modo spiritus animalium
intelligentia vacantium, et omnino universorum
tum ratioquantium, tum tantummodo sentien-
tium esse hinc manat. Hunc habens, quisquis ha-
bebit, et intra se gestans, et ejus pulchritudinem
spectans, quomodo desiderii flammam feret? quo-
modo ignem amoris sustinebit? quomodo calidas
e corde lacrymas non stillabit? quomodo admi-
randa illa enuntiabit? quomodo quæ in ipso sunt
enumerabit? quomodo plane tacebit, cum cogatur
loqui? Videt etiam sese in inferis, post illustra-
tionem luminis, inquam. Etenim nemo ibi seden-
tium ante divini luminis illuminationem se co-
gnoscit; sed in ignorantia caliginis, qua obsessi
tenentur, corruptionisque, et mortis versantur.
Verumtamen videt ubi fulget anima illa, et se in
densissimis tenebris, et custodia tutissima pro-
fundissimæ ignorantia totam esse intelligit. Tunc
cernit, ubi clausa sit, locum totum nihil esse
præter cœnum, immundorum, venenatorum, et
serpentium plenum; seipsam vero ligatam, et
vinculis constrictam manus et pedes, et squalidam,
et sordidam, et serpentum simul morsibus sau-
ciam, et gestare se carnem suam tumefactam,
scatentemque vermibus. Hæc qui videt, quomodo
non exhorrescet? quomodo non plorabit? quomodo
non clamabit, et ferventer pœnitebit, atque a
teterrimis vinculis ut liberetur rogabit? Profecto
quicumque hæc vere viderit, et ingemiscet, et
lamentabitur, et cum eo qui lumen ludit, cum
Christo, inquam, esse volet.

Hæc itaque faciente me, quæ dixi, et in genua
ante effulgentem cadente (probe mihi quæ dicam
considera) tangit ille manibus, vulnera, et vincula
mea. Atque ubi manus me tangit, aut digitus ad-

movetur, statim rumpuntur vincula, vermes emoriuntur, oræ vulnerum in unum attrahuntur, decidunt sordes, et labes carnis meæ, fit contractio in cicatricem repente tanta, ut eo in loco cicatrix omnino nulla appareat, sed, is potius similiter ut divina manus coruscus efficitur. Mira et nova res caro mea. Essentia animæ meæ, imo et corporis mei divinam assecuta gloriam, fulgorem jacit divinum. Videns hoc in parte corporis mei perfectum, quomodo non desiderabo, et supplicabo totum corpus meum a malis liberari, similiterque sanitatem, qualem dixi, et gloriam assequi? Tamen sic me faciente, imo etiam ferventius, et obstupefacto proportionem miraculorum, bonus Dominus mota manu sua reliqua corporis mei obit; et cerno hæc, eo quo narraui modo, purgata, et divinam induta gloriam. Mox igitur purgato, et vinculis liberato, divinam mihi manum porrigit, e cœno me erigit, me complectitur, et cadit super collum meum (heu me qui istæc sustinebo?) et crebro osculetur me. Defectum autem me penitus, et jam vires recipientem (proh! quomodo hæc litteris committam?) tollit me in humeros suos, o charitas, o bonitas, et ab inferis, cœnoque, et caligine e ductum, inducit me in alium sive mundum, sive aerem, nam penitus rem effari nequeo; hoc novi tantum, me portari, et contineri a lumine, et ad magnum lumen induci, ejus admirabilitatem ingentem, ne angeli quidem omnino, ut arbitror, inter se declarare poterunt. Cum jam essem illic, alia mihi ostendit quæ in lumine, puta, vel potius quæ ex lumine. Novam reformationem dedit mihi intelligere, qua ipse reformavit, et denuo finxit, et a corruptione liberavit me, et a morte, quod sensi, totum absolvit, vitamque immortalem donavit, et a mundo isto perituro, et his quæ ipse in eo sunt omnibus me sequestravit, stolaque non materiali, et lucida vestivit me. Induxit item calceos, annulum, et coronam, immortalia, sempiterna, omnia nova ab his quæ hic cernuntur. Fecit me, o novitatem, intæctilem, impalpabilem, nec non invisibilem, conjunctum his quæ sub videndi sensum non cadunt.

Postquam me isto modo, et talem fecit Conditor meus, in tabernaculum sensibile, et corporeum introduxit, et in eo inclusit, munitionemque adversam me adhibuit, deductumque in mundum quem sentimus, et aspiciamus, jussit rursus in eo vitam propagare. Et cum mandasset mihi consuetudinem habere cum his qui versantur in tenebris, liberatum a tenebris, et includi cum illis, qui in cœno habitant, vel potius docere, ad agnitionem, quibus undique affecti sunt vulnerum, et quibus delincentur vinculorum, eos perducere: cum hæc, inquam, mandasset, abiit. Relictus igitur solus in prioribus tenebris, non fui contentus, quæ mihi donata ante memoravi bonis ineffabilibus, cœno me totum renovasset, totum immortalem reddisset, totum dedidisset, et Christum effe-

cisset. Sed privatio ejus omnium horum honorum oblivionem mihi afferebat, ut me egentem, ac destitutum putarem. Quare ut adhuc veteribus involutus, malis cruciabar, sedensque in medio tabernaculo, velut in domuncula, aut in vase inclusus, flebam, lamentabar vehementer, prorsus foras non prospiciens. Requirebam enim illum, illum quem desiderabam, quem amavi, ejus formæ elegantia vulneratus sum. Incendebam, ardebam, totus ignescebam. Sic ergo me viventem, sic lacrymantem, tabescentemque, et atrociter flagellatum, et præ dolore vociferantem, exaudito clamore meo prospiciens ab immensa, et inconjecturabili altitudine, cum me vidisset, misertus, et pro humano captu videri rursus dignatus est, qui est omnibus inaspectabilis. Quo conspecto, percussus sum ego in domicilio inclusus, et in vase conclusus, et in medio tenebrarum, cœli, inquam, ac terræ medio. Res enim sensibiles appello tenebras, omnibus hominibus, et eorum animis, sensibilibus sese immiscentibus superfusas. In quibus, in sensibilibus, inquam, hærentes, premuntur ab iis, et obscurantur mirum in modum.

Caterum in his cum essem, vidi animo qui prius erat, et nunc est extra omnia: sumque admiratus, crede mihi, et obstupui, timui, et gaudio exultavi. Consideransque miraculum quomodo, qui nihil cum rerum natura commune habet, et est extra omnia, sit tamen in omnibus, video solus videntem me, nesciens ubi sit, quantus, ejusmodi, et qualis sit quem video, aut quomodo videam, aut quid videam. Tamen videns quæ vidi, lamentor, quia modum hunc cognoscere nequeo, et nequaquam cogitare, aut aliqua ex parte perspicere, quo pacto me videat, quem ego video. Vidi rursus hunc totum intra domum meam, et intra hoc vas repente existisse, meque sibi ineffabiliter univisse, inenarrabiliter copulasse, et citra missionem mihi, ut ignem ferro, ut lucem vitro missum esse. Et reddidit me igui, reddidit vitro similem, evasitque illud, quod antea videbam, et procul aspiciebam, et quo pacto admirabilem illum modum tibi explanem, verba non reperio; nec enim potui cognoscere, nec nunc prorsus cognosco, quomodo in me ingressus, quomodo mecum unitus sit. Unitus porro cum eo, quomodo explicabo tibi, quis ille, qui mihi, et eni vicissim ego unitus sim? Horreo, et metuo, ne forte, si dixerò, tu non credas, et ex ignorantia lapsus in blasphemiam, frater mi, animam tuam perdas. Verum quem me cum illo unitum vocabo? Deum, natura genium, hypostasi unum, duplicem enim me fecit, et, ut cernis, etiam genium mihi nomen indidit. En distinctionem, homo sum natura, Deus gratia. Vide qualem gratiam dicam, unionem scilicet cum illo, sensibiliter, et intellectualiter, spiritualiter et essentialiter. Intellectualem quidem unionem exposui tibi diverse ac variis modis: sensibilem autem aio esse illam, quæ in mysterio contingit. Purgatus enim peni-

tentia, et fluentis lacrymarum, et deficati corporis, ut Dei, factus particeps in sacra Eucharistia nimirum, ego quoque ineffabili unione Deus fio. Vide et observa mysterium. Anima igitur et corpus (ut eadem iterum ex incredibili lætitia) in duabus substantiis unum sunt. Hæc itaque cum unum sint et duo, ubi corpus Christi sumpserint, et ejus sanguinem biberint, ambabus substantiis, et naturis unita Deo meo, similiter participatione quadam Deus fiunt, vocorque et honoror ejus nomine, ejus substantialiter particeps effectus sum. Dicite igitur, quomodo carbo, et ferrum atrum ignita ignis videntur? Quod apparent, id vocentur: ignis apparent, ignis nominentur. Si tu te ejusmodi non deprehendis, de hujusmodi saltem tibi disserentibus fidem denegare noli; sed ex toto corde tuo quære, et accipies margaritam, aut guttam, aut sinapis granum, divinum semen ut scintillam.

At enim quo pacto quæres quod tibi dico? Audi, et diligenter facito, et mox reperies. Accipe perspicuam imaginem, sive similitudinem lapidis, et ferri; in his enim natura Ignis omnino una et eadem est, tametsi plane non cernatur, ignis, inquam. Quod si collidantur, et materiam arripuerint, ei ex horum collisione parva scintilla exsiliens ac sese conjungens penitus, eandem paulatim accendit, flammamque in altum mittit, ac pulsus tenebris domum illuminat, et quotquot in domo sunt, eos in conspectu constituit. Vidisti rem miram? Dic igitur, amabo, antequam crebrius collidantur, quomodo scintillas emittent? Sine scintilla vero, quomodo per se materia accendetur? Si prius non accendatur, quomodo tenebras dispellet? quomodo ædes collustrabit? quomodo tibi cernendi facultatem dabit? Utique respondebis, neutiquam istud fieri posse. Ergo et tu ita facere studeas, et accipies. Quid accipies? divinæ naturæ scintillam, quam creator, pretiosæ margaritæ, et grano sinapis comparavit. Quid est autem quod tibi præstandum dico? Audi patienter, fili. Sit tibi corpus, et anima pro ferro et lapide, mens ut imperatrix et domina affectionum, in actionibus cum virtute conjunctis, et cogitationibus Deo placitis se exercens, et corpus quidem ceu lapidem, animam autem ut ferrum tenens, manibus quæ intelligentia percipiuntur, eam trahat, et ad agendum vi impellat: *Regnum quippe cælorum vim patitur*²⁴. Quas autem actiones intelligis? quas? pervigilationes, jejunia, fervidam penitentiam, imbres lacrymarum, luctum, continuam mortis memoriam, preces assiduas, omnigenarum tentationum in te irruentium patientiam. Ante hæc omnia silentium, et profundam humilitatem, perfectam obedientiam, abnegationem propriæ voluntatis. His, et horum similibus anima vacans, et semper intenta, in primis scintillas suppeditat menti tuæ, quæ cito extinguuntur:

A quandoquidem nondum ita tenuata est, ut statim accendatur. Ubi autem divinum cordis jaculum accensum fuerit, tum et ipsam animam illuminat, et mentem purgat, atque in altum subvehit, et in cælum extollit, atque cum divino lumine conjungit.

Priusquam hæc facias, quæ ex me audisti, quæso quomodo purgaberis? antequam vero purgeris, quo pacto mens tua divinas scintillas accipiet? Et quomodo, obsecro, et si aliunde, undenam cordi tuo illapsus ignis divinus accendetur, et ipsum accendet, et inflammabit, et uniet, et copulabit, et creaturam a Creatore inseparabilem efficiet? Nemini istud omnium qui nunc sunt, et qui post aliis erunt in annis possibile dices. Quæ deinceps sequuntur, ne interroga. Si enim lumini unitus fueris, ipsum te docebit omnia, et revelabit tibi omnia, et monstrabit, ac suggeret, quæcunque discere tua intererit: nam alioqui verbis humanis percipere ea quæ illic sunt, non est ut fieri queat. Deum decet gloria, nunc et in sæcula. Amen.

CAPUT XXII.

Omnes sanctos illuminatos illustrari, videreque gloriam Dei, quatenus eam a natura humana videri fas est.

Respice de superis, Deus meus, et complaceat tibi, ut appareas mihi, et cum mendico conversearis. Aperi cælum, et revela mihi lumen tuum: vel potius aperi mentem meam, et etiam nunc intra in me, dissere per impuram linguam meam sicut olim, et refelle eos qui ita loquuntur, non esse hodie, qui Deum se vidisse noverit, neque ante hoc tempus fuisse, extra apostolos. Sed neque illos aiunt clare vidisse Deum, Patrem tuum; docentes eum cognosci et videri a nullo posse; et opposcentes verbum Joannis dilectissimi discipuli tui: *Deum nemo vidit unquam*²⁵. Eia, Christe meus, dic acturum, ut ne imprudentibus ego nugari videar. Scribe, inquit, quæ dico, nihil vereare. Ego Deus ante omnes dies, horas et tempora, imo ante omnia sæcula, ante creaturas omnes visibiles et invisibiles, supra omnem omnino captum, sermonem, cogitationem solus cum solo solus, et nihil eorum quæ aspiciuntur; sed nec eorum quæ non aspiciuntur. Eram revera, antequam nascerer. Solus ego increatus cum Patre, et Spiritu sancto. Solus absque principio ex Patre meo, cujus item nullum est principium. Nemo angelorum unquam, nec archangelorum, nec aliorum ordinum vidit naturam meam, nec me Creatorem totum, qualis sum, sed tantummodo radium gloriæ, et defluxum quemdam luminis mei vident, contemplanturque. Sicut enim speculum solaribus radiis percussum, et ut lapis crystallinus in meridie illustratus; sic omnes deitatis meæ radios suscipiunt. Totum autem me videre nondum quisquam, vel angelorum,

²⁴ Matth. xi, 12. ²⁵ I Joan. iv, 12.

vel hominum, vel sanctarum virtutum promeruit. Sum enim extra omnia, et nullis oculis aspectabilis. Neque vero his aspectum meum invideo, neque ut deformis me occulto ne appaream: sed quia nemo deitate mea dignus est inveniri: neque par esse potuit creatura Creatori. Nec illis expedit, ut me videant. Parvum autem ex me fulgorem cernentes, initiantur, unde sciunt vere me esse, et me Deum cognoscunt, qui ipsos procrearim, et cum tremore ac timore me celebrant, et colunt. Haud enim potuit Deus alium producere, qui potentia æquaret Creatorem, nec naturæ suæ consortem. Nec ulla ratione quod conditum est, consubstantiale potest esse conditori. Qui enim increato creatura aliquando assimilatur? Atque ut hæc fateberis, sic illud non negabis, eo qui semper est, qui initium nescit, nec creatus est, creata inferiora esse; tantumque ab eo differre, quantum currus et serra a fabro suo differunt. Quomodo igitur currus fabricatorem suum intelligat, quomodo serra ducentem se cognoscat, nisi cognitionem illis det, nisi videndi sensum eis immittat, qui ea paravit? quod creatis omnibus est impossibile. Prorsus igitur nullus hominum, nullus angelorum, dandi aliis spiritum aut vitam præbendi accepit potestatem. Dominus autem, quem penes solum est potestas omnium atque potentia, tanquam fons vitæ, animata producit, qualia voluerit, et largitur cuique ut artifex, ut Dominus pro voluntate ac beneplacito suo, cui gloria, et imperium, nunc et semper, et sæculis sempiternis. Amen.

CAPUT XXIII.

Gratiarum actio pro exilio, et afflictionibus, quas in persecutione sua pertulit.

Gratias ago tibi, Domine, gratias ago tibi soli, cognitor cordium, rex juste, misericordissime, qui in terras descendisti, et carnem induisti, Deus meus, et factus es quod non eras, homo similis mihi, sine mutatione, sine fluxu, et omni peccato: ut passus tu, qui pati non poteras, injuste ab injustis, mihi damnato vacationem omnium passionum donares, dum imitarer passiones tuas. Justum igitur iudicium tuum, et præceptum simul, quod nos servare jussisti, quod quidem est imitatio humilitatis tuæ: ut quemadmodum tu passus es, qui peccato carebas, sic nos qui peccavimus, sufferamus omnia, puta tentationes, persecutiones, flagella, tribulationes, et tandem ipsam quoque necem ab improbis nobis illatam. Tu enim demoniacus audivisti, et seductor es habitus, et Dei adversarius, et prævaricator legis. Tu ut faciærosus comprehensus, ligatus, et ductus es solus, cunctis discipulis, et amicis te deserentibus. Tu ad iudicem ut condemnatus cum adducerere, quam is in te protulit sententiam suscepisti. Tu locutus, a lapam a servo sustinuisti, et tacens, illico morti es addictus: nam verba tua instar gladii sceleratis erant. Ideirco non ferentes ipsi injusti te solum justum intueri, turpissimæ neci te dediderunt. Hinc

A percussus caput, spinis coronatus, chlamydem ut coccineam purpuram indutus, faciem consputus, heu me, et illusus es, audistisque per ludibrium: Ave, rex Judæorum. Tu humeris portasti crucem tibi, eique infixus, in altum sublatus es Deus meus. Tu manus ac pedes transfixus, aceto potatus, et latus lancea perfossus es. Hæc tellus indignata contremuit, et quos continebat mortuos, sepulcris apertis cito reddidit. Sol te aspiciens, in sanguinem tum conversus est, et luna operta est caligine; velum præterea templi a summo usque deorsum in duas partes scissum est. Atque horum nihil omnino illi improbi intellexerunt: sed et in monumento jacenti custodes apposuerunt, et lapidem signaverunt, ita te retenturos arbitrati. At tu, Domine, pro potestate propria resurrexisti, et claustra illa transgressoribus intacta integraque reliquisti. Adveniens autem angelus lapidem revolvit, et custodes illos timore exanimavit. Nec tum vel aliquid intelligere volentes, cæci manserunt, et mentem atque cor obduratum usque ad mortem retinuerunt. Quid ergo magnum facio, si et ego hæc patiar, quæ tu quoque passus es, qui sine peccato eras, ut mundum salvares: ego, inquam, qui inde a primæ ætate peccavi plurimus, et ad iram te dictis et factis provocavi. Hoc mihi magnum revera, et majus omni gloria, quod me participem facit gloriæ tuæ ineffabilis, communio passionum, et imitatio operum tuorum; et humilitas tua his qui eam consecrari sciunt, divinitatem conciliat. Gratias ago tibi, Domine, cum injuste patior. Cum autem juste, id mihi in compensationem peccatorum, et purgationem innumerabilium delictorum meorum esto. Quæso, Domine, ne mihi unquam labores aut tentationes, aut afflictiones supra vires iuveni sinas; sed exitum, et ad sustinendum robur mihi semper impertias. Tu enim es bonorum largitor ab initio, his qui potentiae tuæ ex animo supplices cadunt, erogans fidei, operumque, et bonæ spei charismata, et dona omnia divini adorandique Spiritus tui, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT XXIV.

Supplex ad Deum precatio pro auxilio impetrando.

D Domine Jesu Christe, Domine Salvator animarum, o Deus, Domine virtutum omnium quæ sub aspectum subjiciuntur, et quæ non subjiciuntur, utpote conditor omnium quæ in cælo, et supra cælos sunt, cæli cælorumque omnium, similiter omnium quæ in terra, et sub terra sunt. Tu es Deus, et Dominator Dominus. Tu manu tua creaturam omnem concludis, quoniam ipsa continet universa. Manus tua, Domine, est illa magna potestas, quæ Patris voluntatem implens, fabricatur, operatur, creat, et administrat res nostras modo inenarrabili. Ipsa igitur et nunc me produxit, et cum non essem, fecit ut essem. Qui etiam natus ita eram in hoc mundo, ut ignorarem te omnimodis, bonum Dominum, creatorem meum, opificem acum, et instar cæci eram, et velut ἄθεος, cum

non nossem Deum meum. Tu itaque misertus mei A visitasti, et convertisti me, cum in tenebris mihi illuxisses, et traxisti me ad te ipsum, eductoque e fovea profundissima, et tenebris vitiorum, e tenebris altissimis concupiscentiarum et voluptatum hujus vitæ, ostendisti viam, et attribuisti ducem mihi, qui me ad mandata tua servanda perduceret, quem sequens, solutus cura vivebam semper, gaudebamque gaudium inexplicabile, videns illum tua consecrantem vestigia, et tecum colloquentem sæpius. Quin etiam videns, te pium Dominum cum duce, et Patre meo spiritali versantem familiariter, immensum, supraque fidem et spem concepi amorem ac desiderium tui; dicebamque, *En futura video, et regnum cælorum adest, et bona quæ oculus non vidit, auris non audivit*⁴⁰, coram aspicio, ipsaque B habeo; et quid amplius spero? aut fidem meam in quibus aliis demonstrabo? aliud quippe majus his non erit. Cum in his essem, et in his delicias haberem meas, e terris sustulisti patrem meum; abstulisti ducem meum ab oculis meis, et reliquisti me solum, plane orphanum, plane desertum, et omni prorsus auxilio destitutum; et heu me, gregis præfectum ac pastorem, me rectore ac tutore vere viduatum, peregrinum, quod ipse nosti iudicio constituisti. Quare te modo suppliciter rogo, ad te pronus clamo, ne adverseris, neque derelinquas, aut deseras me solum, Domine. Nosti viam transitu difficilem; nosti latronum nobis insidiantium insaniam; nosti malarum bestiarum multitudinem; C nosti imbecillitatem meam et ignorantiam, qua ut homo teneor. Verumtamen plane me hominem non puto, sed longe infra homines. Quippe secundum omnia omnium postremus, et minimus omnium hominum sum. Præbe mihi, rex, et Deus meus, queso, magnam misericordiam tuam, quæ defectus, et negligentias meas suppleat, et hominem totum perfectum, et integrum, nullo, quod necessarium sit, egentem efficiat; et ita me coram te servum tuam indemnatum, nulli reprehensioni affinem, et laudes tuas prædicantem statuatur in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT XXV.

Quædam theologica. Mentem a sensibus motuum cum ratione pugnantium expurgatam, Deum invisibilem, et a concretione materiæ liberum aspicere.

Quam viam ambulem, quam semitam declinem, quam ingrediar portam, quam aperiam januam, intra quod cubiculum, intra quam, aut qualem domum inveniam, qui manu sua tenet universa? Quem montem conscendam, ex qua parte, et quod antrum illuc contingam, aut quem paludem pervadens, ubique præsentem, et incomprehensum, inaspectabilemque videre, miser, et obtinere merebor? In quem infernum descendam, in quod cælum ascendam, et cujus maris fines petam, ut inveniam

omnino inaccessum, omnino incircumscripsum, totum impalpabilem? In materialibus immaterialem, in corruptibilibus incorruptibilem, in creaturis increatum, dic mihi quo pacto reperiam? Qui in mundo sum, quomodo extra mundum ero? Qui materiæ implicatus sum, quomodo cum immateriali consociabor? Qui totus sum corruptioni obnoxius, quomodo cum interitus omnis experte devinciar? Qui sum in morte, quomodo tandem vitæ appropinquabo? Ego mortuus, quomodo immortalis propior fiam? Qui totus sum fenum, quomodo ignem tangere audebo? Verumtamen nunc arcanorum dissolutionem audi.

Priusquam cælum et terra conderentur, Deus erat Trinitas, solus sine socio, lux sine principio, lux increata, lux penitus ineffabilis, Deus verus, solus interminabilis, perpetuus, sempiternus, longe optimus. Recte intellige Deum solum, in principio Trinitatem plusquam sine principio, et super omne principium, quam nemo imaginari, cujus altitudinem, profunditatem, latitudinem metiri nemo potest, quæque magnitudinis, et lucis finem, ac modum nullum habet. Non erat aer ut nunc, non erant tenebræ ullæ, non lumen, non aqua, non æther, non aliud rerum quidquam. Erat autem solus Deus, spiritus lucidissimus, omnipotens, et omni concretione liber. Is Angelos, Principatus, et Potestates, Cherubim, et Seraphim, Dominationes, Thronos, et sine nomine ordines, cum timore et tremore ei assistentes ac ministrantes creavit. Postea cælum ut cameram, corporea natura constans, sensibile, crassum, et aspectabile produxit, et ut ipse solus novit, in fetu oculi extendit, simulque terram, aquas, et omnes abyssos in medio complexu ejus sola voluntate talia fecit, qualia nunc videmus; mansitque in his lumen illud immateriale, nihil ex his participans. Cælum extensum, et sensui subiectum, ut dixi, a lumine immateriali non scintillas aliquas excussit. Nam cum in iis sit, quæ materia constant, tamen extra ea omnino, non quidem loco, sed natura et essentia est, a materialibus enim, qui longissime abest a materia, separatur, non habens locum sibi proprium, quandoquidem non circumscribitur. Ipse verbo omnia in seipso producit, et natura a creatis omnibus sejunctus, et portans omnia in seipso, extra omnia est. Quemadmodum enim mentem, et angelum muri, et januæ ab ædibus non arcent, nec intus detinent: sic horum opifex neulquam extra, nec intra cælum, nec in alio loco, sed omnino ubique Deus est, segregatus ab omnibus cum materia conjunctis, et creatis a se rebus. Factum est igitur cælum, et natura, ut dictum est, a lumine immateriali discrepuit, et tanquam domus atra absque lumine mansit: cui universitatis Dominus solem et lunam accendit, ut ipsa sensibilia iis locerent, qui sensibus uterentur. Dedit etiam in manus nostras genus luminis, quod

⁴⁰ I Cor. II, 9.

noctu luceret, e ferro et silice excussum mirabiliter. Ipse autem nihil commune habet cum ullo lumine, omni luce lucidior, longeque splendidissimus, quantum ferre nulla creatura potest. Ut enim radiante sole astra non apparent: sic si Dominus solis lucere voluerit, ejus ortum nemo vivens sustinebit. Quapropter mentem pulveri, rei corporatae copulavit, et nos homines universos in materialibus collocavit, ut in fide constanti, et mandatorum observatione, mentem materiae expertem, quam praevaricationis caligine confudimus et contaminavimus in concupiscentiis materialibus, et gustu voluptatum videlicet, rursus perpurgantes, immateriale in materialibus immaterialiter aspiciamus lumen illud, quod dixi esse Deum plusquam absque principio oculis istis corporeis inaspectabilem, et intellectualibus cordis oculis inaccessibilem. Miror enim, quo pacto anima, cum tota a materia semota sit, et intellectualem mentis oculum habeat, ceu duabus fenestris sensibiliter usa corporis oculis, per eodem prospiciens omnia quae videri possunt, videat, reversaque omnia sub intellectum cadentia, et materia vacantia immaterialiter videat, et in medio pereuntium, ac permanentium singulari quodam modo detenta, ab illis ad voluptates, et vitia pertrahatur: ab illis contra ad caelum velut alis subvecta, ibi consistere contendat; sed abstrahatur tamen, iterumque subvolare ardentem studeat, per caelum cupiens incedere, et sub se cernere omnia, quae aspectu sentiuntur. Nam cum omnia quae in mundo sunt, ipsi laquei videantur, male metuit plane, in terra ingredi et considerare, ne istis laqueis implicata retineatur, et immitium bestiarum esca fiat. Talis piorum, fidelium, et sanctorum omnium vita est, quam omnes imitari oportet; ut etiam cum iisdem Christo Deo, universorum judicii, insontes sistantur, et ejusdem regni atque gloriae in omne aevum consortes fiant.

CAPUT XXVI.

Desiderium, et amorem erga Deum quemvis amorem, et quodvis desiderium humanum transcendere, mentemque purgatorum in lumen Dei immersam, divinam naturam induere, indeque Christi mentem, seu sensum appellari.

Incredibilis pulchritudo tua, Domine Jesu, incomparabilis species, ineffabilis elegantia, sermonem et opinionem vincunt. Mores tui, bonitas, et mansuetudo tua omnium mortalium cogitationes excedunt. Ideoque desiderium tui, et amor erga te, omnem hominum amorem, ac desiderium multis partibus superat. Quantum enim tu aspectabilibus antecellis, tanto major est amor tui, et omnem qui hominibus intercedit amorem obscurat, omnes corporearum voluptatum amores evertit, omnesque malas cupiditates mox repellit. Vere enim concupiscentiae tenebrae sunt, et nox profunda turpis peccatorum perpetratio, amor autem, et charitas erga te lux: quae cum in animabus Deum amanti- bus exoritur, illico depulsis perturbationum ac voluptatum tenebris, diem ἀπαθείας diffundit. O mi-

rificum, -et inopinabile opus Dei altissimi. O mysteriorum, quae occulte peraguntur virtus. Tu et labentia, et aeterna nobis donas. Tu terrena cum caelestibus, praesentia cum futuris, ut omnium opifex, ut potestatem habens caelestium ac terrestrium. Cur igitur infelices nos, homines plusquam te diligimus, et illis misere amplius servimus, ut ab eis exiguam et fluxam mercedem recipiamus, quibus addicimus animas nostras, et corpora, ut iis ceu vasis vilibus abjectisque abundantur, et cum simus membra tua domini universorum, sancta, inquam, membra sancti Domini, et cujus potestas aliunde non pendet, non perhorrescimus ea perversis daemonibus sponte nostra ad foedissime peccandum exponere? Quis ergo servorum tuorum fidelium a lacrymis temperabit? quis adeo arrogantem audaciam non lamentabitur? quis non tantam patientiam tuam, Deus, venerabitur? quis divini judicii retributionem non tremiscent? gehennae videlicet ignem intolerabilem, et nullis extinguendum saeculis, ubi fletus, et stridor dentium, et dolor non consolabilis, et cruciatus inexplicabilis.

Sed, o Sol, solis hujus quem cernimus, et lunae, et siderum omnium, et lucis, et totius rerum naturae conditor, absconde me ab his in tuo lumine, ut in eo te solum intuens, mundum, et ea quae in mundo sunt, non videam: sed et videns sim quasi non viderem, et audiens quasi non audirem. Et quod accidit sedentibus in hujus vitae tenebris, quibus operiuntur, voluptatum, inquam, et vanae gloriae, videntes non vident gloriam tuam caelestem, et audientes mandata ac praecepta tua, prorsus non intelligunt, idem mihi usuveniet in lumine tuo, cum non videbo mundum, nec quae mundus continet. Quis namque te viso, et a gloria, divinoque lumine tuo se illustratum sentiens, non mentem, animam, et praecordia imputatus est, aliterque videre, et audire ingenti sane differentia meruit? Immergitur quippe mens in lumine tuo, et simile gloriae tuae lumen perfecte adipiscitur, et hujuscemodi mens tua vocatur, cum tu eam dignatus sis fieri, et habere mentem sive sensum tuum, tecumque unitur vinculo indissolubili. Et quomodo non omnia imperturbate, sicut tu, videbit et audiet? quomodo divinitatem consecuta, quidpiam quod sensu percipiatur, expetet? quomodo labile, et corruptioni obnoxium aliquid, seu inanem gloriam, quae omnibus, et omni gloria, quae videtur, major est? Nam qui omnibus istis, quae in oculos incurrunt, spretis, in Dei familiaritatem se insinuavit, vel potius ipse quoque Deus appellatur, qui tandem ex infra se jacentibus gloriam ullam, aut delicias volet quaerere? Haec enim profecto pudori ac dedecori sunt illi, contumeliae, contemptui, infamiae. Gloria autem, et deliciae, et divitiae ejus Deus Trinitas, quaeque Dei, ac divina sunt, quem decet omnis gloria, honor, potentia semper, et nunc, et in omnia saecula. Amen.

CAPUT XXVII.

Confessio gratiæ donorum Dei, et quomodo in Patre hæc scribente Spiritus sanctus operatus fuerit. Item a Deo parænesis quid ad salutem obtinendam faciendum sit.

Rursum fulget mihi lux. Rursus lucem clare aspicio. Rursum aperit cœlum, et noctem fugat. Rursum retegit, et ostendit omnia. Rursum cernitur sola. Rursum me ab omnibus visibilibus abducit, similiterque ab omnibus ad sensum pertinentibus, papæ, me disjungit. Rursum qui est super omnes cœlos, quem hominum nemo vidit unquam, non reserans cœlum, non dividens noctem, non dirimens aerem, non rumpens domus tectum, nulla penitus re penetrata mecum misero intra cellam meam, intra mentem meam versatur, et in medium cor meum (o venerandum mysterium) omnibus ut sunt manentibus, illabatur mihi lumen, et attollit me super omnia; quique in medio sum omnium, flo extra omnia, haud scio, num etiam extra corpus. Nunc ibi totus sum revera, ubi lumen est solum, et simplex; quod intuens, simplex evado innocentia. Hæc sunt, Christe, miraculorum tuorum mirabilia; hæc potentie, et benignitatis tuæ opera, quæ in nos indignos edis. Ea de causa timeo et tremo, et sollicitudine afficior assidua, macerorque vehementer, quid tibi pro tantis, et innumerabilibus donis ex tanta misericordia in me collatis retribuam, quidvo tibi offeram, nihilque in me inveniens, cum nihil meum sit in vita, sed omnia tibi serviant, omnia sint manuum tuarum opera, majorem in modum pudore suffundor, valdeque excrucior, et discere percipio, quid faciendum sit ut colam te, ut placeam tibi, quo coram terribili tribunali tuo in die iudicii damnationem effugiam.

Audi quid facias, quicumque salvandus es, imo vero tu ante omnes, qui me rogas. Hodie te mortuum esse puta; hodie renuntiasse; hodie totum mundum reliquisse; hodie amicos, cognatos, omnem vanam gloriam deserens, simul sollicitudinem rerum inferiorum pone funditus, sublataque crucem tuam in humeros arcte constringe, et eam usque ad exitum vitæ bajula. Labores tentationum, dolores tribulationum, et molestiarum clavos summo gaudio excipe, ut coronam gloriæ. Injuriarum lanceis confixus in horas, et omni genere ignominiarum acerrime lapidatus, lacrymis pro sanguine profusis, martyr eris, illusionesque, et alapas ferens animo gratissimo, divinitatis, et gloriæ meæ consors fies. Quod si teipsum omnium postremum feceris, servumque, ac ministrum, postea primum omnium te reddam, quemadmodum promisi. Si inimicos, et omnes odientes te dilexeris, et pro injuriis in te oraveris, illisque pro viribus tuis benefeceris, similis profecto evasisti Patri tuo altissimo; et hinc purum cor adeptus,

A in eo Deum videbis, quem nemo vidit unquam. Quod si etiam propter justitiam te persecutionem pati contingat, exsulta, quoniam regnum cœlorum tuum factum est. Et quid hoc majus? Hæc, et his plura, quæ mandavi, facito, et alios doce, et inter vos alter alterum, qui in me creditis, si salvationem exoptatis, mecumque in sæcula sempiterna habitare vultis. Si renuitis, et indignamini, et dedecus interpretamini ista pati, et contemni, et pro mandatis meis animas ponere, quid ergo discere queritis, quomodo vos salvari oporteat, et quibus actionibus mihi conciliemini? quid tandem Deum vestrum me appellatis? quid item vos in me credere insipienter arbitramini? Ego quippe hæc vestra causa libens, ac sponte perpessus sum, in crucem actus, facinorosorum mortem obii; gloriaque mundi, vita, splendor, mortuorum resurrectio, omnium in me credentium gloriatio, inde mentum immortalitatis, et deificationis probra mea, et mors ignominiosa facta sunt. Quare qui venerabiles passiones meas imitantur, etiam divinitatis meæ consortes, et regni mei hæredes, bonorumque nulla lingua enarrandorum exprimendorumque socii fient, et mecum in sempiternum erunt. Cæteros quis non defleat? quis non lugeat? quis non ex compassione cordis lacrymas fundat? quis magnam eorum stoliditatem non lamentetur? quandoquidem deserta vita seipsos morti tradiderunt, a Deo infeliciter abrupti; a quorum parte libera me tu Domine omnium, meque abjectum, atque ultimum servorum tuorum ne spernas immaculatarum perpersionum tuarum participem fieri, ut etiam, sicut dixisti, particeps gloriæ, et suavitatis honorum tuorum fiam; nunc quidem ut in ænigmatibus, et in figura, et in speculo: tunc vero cognoscam, sicut et cognitus sum ³⁷.

CAPUT XXVIII.

Gratiarum actio ad Deum pro acceptis ab eo beneficiis; et in questione positum, quamobrem perfecti a dæmonibus tentari permittantur. Descriptio renuntiantium mundo, et institutio, in persona Dei.

Cognoscis mendicitatem meam, nosti orbitatem, scis solitudinem, cernis imbecillitatem, et impotentiam meam, qui me finxisti Deus meus; non ignoras, inquam, sed aspicias tu, tu omnia cognoscis. Vide cor humiliatum, vide contritum, vide ut desperandum ad te accedentem, et da ex alto gratiam tuam; da divinum Spiritum tuum; da, Salvator, Paraclitum; mitte sicut promisisti, mitte et nunc ipsum una assidenti in superiore cœnaculo, revera mihi eminenti supra res terrenas et supra totum mundum, et te quærenti, tuumque Spiritum præstolanti. Ne igitur cuncteris misericors; ne despicias miserator, ne obliviscaris sitiente anima te quærentem, et ne excludas gloria hunc indignum, neve abomineris me, neu deseras. Viscera tua ob-

³⁷ 1 Cor. XIII, 12.

tendo, misericordiam tuam objicio, et benignitatem tuam interpretem meam atque conciliatricem tibi offero. Non laboravi, non præstiti opera justitiæ, nunquam servavi ullum mandatum tuum: sed vitam meam omnem luxuriose, ac perditè transivi. Veruntamen non es me aspernatus; sed quæsitum invenisti, errantem a via erroris reduxisti; et cum me per lumen gratiæ tuæ humeris tuis immaculatis miseratus imposuisses, portasti, nec defatigationem ullam sentire me passus es: verum tanquam in curru, aut vehiculo quiescentem, dedisti molliter per vias asperas iter peragere, donec in caulam ovium tuarum restituissti, et famulis tuis aggregasti. Misericordiam tuam prædico, miserationem laudo, gratias ago, et divitias bonitatis tuæ admiror. Cum porro in te recubuerim, ut narraui, etiam nunc apud te sum, ut puto, totus servus tuus, affixusque lumini, et tibi agglutinatus, et desiderio tui victus, et amore compeditus, hæreo, obstupesco, et perspicere nequeo, quare tribulatio attingat miseram meam animam; quare tristitia subintret, quare me totum conturbet; quare me privet dulcedine tua Deus, et a gaudio abstrahat terrenorum afflictio. Num me tantopere lapsam, et peccato obstrictum, aut quia te ad iram gravius concitarim, bone Christe, relinquis, ut amplius contrister quam antea, quando anima mea serviebat turbulentis affectionibus? Dic, et doce me nunc profunda judicia tua. Dic, et ne detesteris loquentem me, quamvis indignus sim qui loquar, tu qui quondam cum peccatoribus, et meretricibus epulas iniisti, et cum asolis ac publicanis cenavisti. Ad hæc Dominus meus hunc in modum respondit:

Nosti quemadmodum ego te e mundo ac infantem inter ulnas asportatum gestaverim. Ego totum te fasciis involvebam et lacte nutrebam, cui nullus-cibus potusque comparari potest; res enim meæ inscrutabiles omnino, et inexplicabiles sunt. Pædagogo te commendavi (scis quem dicam) qui te ut parvum puerum, in horas crescentem, curavit pulchre, et ut decuit, educavit. Postea factus es ephebus, quin etiam adolescentiam es ingressus, neque nescis, quomodo semper tecum fuerim, tecum accreverim, te undique texerim, quoad commode omnes ætatum gradus excessisti. Nunc igitur adolescens esse cum desieris, et vir perfectus, jam ad senectutem tendas, quomodo etiamnum ut puerulum te inter brachia gestari, ac circumferri postulas? quomodo denuo fasciis involvi, ac portari desideras? quomodo lacte educari, et sub pædagogo vivere? quæso, non erubescis ista dicere? Cum tu ætatem virilem agites, aliis ministra, alios educa; quæque ad ipsorum incrementum pertinent, provide et cura omnia. Inimicis resiste, et percussus percutite. Intelligis, opinor, de quibus inimicis loquar. Instructas demonum cejas invade, et feri, nihil pareas; cadens resurge, et affatim tela contra adversariorum tela remitte:

et cum te immissa pusillanimitate, ac desperatione vulnerare conentur, spe tua velut emissis in ipsos jaculis vulnerentur. Iracundia te, ut pugilatu oppugnantes, et in furorem impellentes, a mansuetudine tua in faciem alapas accipiant, extraque domum tuam procul ejiciantur. Num enim, ut dixi, infans, aut puer pusillus es? num adhuc te imbecillitas animi tenet? Num etiam modo mens tibi ad obviandum infirma est? Nosti et inimicos fugare, et rursus eosdem vincere. Nam et pugnans me adiutorem, ac defensorem, et fugam capessens me validum ac tutum tegumentum habes. Et quidnam, amabo, terrenorum istorum mœstitiâ tibi apportat? Aurum, an argentum, an pretiosi lapides? et quis lapis me fulgidior, aut quis clarius lucet? Et tamen quis lapis, ut ego, in nulla æstimatione penitus? An vero agrorum amissio, aut penuria alimentî, aut defectio vini omnino te discruciat? Et quis alius paradus est mei similis? aut quid par habent hæc inferiora, et caduca terræ milium? Quis autem panis in mundo talis, aut quod vinum conferri potest cum gratia mea, cum divino spiritu, cum pane vitæ, quem ego do, corpus scilicet et sanguinem meum, puris corde, et indubitata fide, cum timore, et tremore manducantibus, et bibentibus qua intellectu, qua sensu? quæ deliciae, quod gaudium, quæ gloria, quæso, major est in terris, quam me solum intueri, me solum per speculum in ænigmate contemplari? et solum meæ gloriæ fulgorem aspicere, perque ipsum hæc, et his plura doceri, et me Deum esse, conditorem omnium perfecte scire, et intelligere, hominem in lacu profundissimo sedentem, mecum in gratiam restitutum, et sine intervallo ut amicum cum amico colloqui, mercenariorum ordine exemptum, servili timore liberum, sine labore mihi servientem, charitate me colentem, obedientia mandatorum familiaritatem meam consecutum?

Agedum, non mercede mihi servientium, nec serviliter ad me venientium, sed amicorum, et notorum, ac filiorum meorum actiones quales solent esse, litteris consigna breviter. Omnibus mortalibus viliozem se ducere. Non mundanis solum, et in vita religiosa commilitonibus, sed etiam Ethnicis pejorem se æstimare ex animo; unam minimi mandati parvam transgressionem, vitæ æternæ amissionem esse arbitrari; parvos pueros, non secus, quam constanti ætate viros intueri, et tanquam honoratos venerari ac revereri; cæcis item honorem tribuere; utpote me ab alto omnia hominum facta inspiciente. Hæc quoque facere propter me, quæ perinde conscribere: Non habere adversus quempiam prorsus in corde vel tenuem commotionem, aut levem suspicionem; toto animo preces obire cum dolore cordis; ex commiseratione omnes in te peccantes, similiter et me perinde offendentes orare cum lacrymis, ut ab his convertantur; benedicere maledicentibus, et laudare ex invidia conviciantes; et incommoda inve-

hentes, in benemerentibus numerare : refractarios autem, nec tibi obtemperantes, omnino ut me ipsorum Dominum negantes, lamentari, et deslere assiduo, nec eos admonendi finem facere : *Qui enim vos suscipit, dixi, me suscipit : et qui vos audit, prorsus me audit*³⁸. Qui vero verba vestra, admonitionesque non cum timore admittit, et lis usque ad mortem obsequitur, non est futurus æternæ gloriæ meæ particeps : non collocabitur mecum, qui crucem pertuli, et Patri usque ad mortem obediens fui : non statuetur ad dexteram, non erit cohæres eorum qui seipsos crucifixerunt. De cætero, ne cesses admonere, ne desinas plorare, ne intermittas ipsorum salutem exquirere : ut si te audierint, et conversi fuerint, habeas eos tanquam fratres, lucratus membra tua, mihi ut germanos, et morigeros offeras, ut et ego illos suscipiam, per te, et glorificem, et tecum Patri meo in muneris loco donem. Si voluntates suas non abnegaverint ; si animas suas non contempserint, ut dixi ; si voluntatibus suis mortui non fuerint, et vitam ac mores suos ad tuam voluntatem non accommodaverint, per tuam voluntatem meam explentes, tu mercedem tuam haud amittes, nec ea spoliaberis ; quin pro simplici ego tibi duplam rependam, quod quamvis non audirere, non tamen loqui destiteris, et potius odia, alienationes, et execrationes eorum subieris, quemadmodum et ego olim odio fui, et nunc sum per istos istorumque similes.

Per opera hujuscemodi coli volo. Per talia et similia mihi complacere stude : super his namque vehementer lætor. Ne malis otiosi, nec utilitati animæ tuæ quidquam in mundo ullo modo præferas. Quem enim fructum reportabit, qui mundum lucratur, aut omnes qui in eo sunt erudit, ac docet, et universos salvat, si non et ipse salvabitur³⁹ ? Quis igitur ille est, aut quo pacto, miser, alios salvans, animam suam non salvabit, sed perdet ? Qui solvit mandatum unum Domini omnium, et quodammodo ipsum conculcando incedit, et leges meas transgreditur, et jussa transilit. Qui extra caulam et septa mandatorum meorum cum sit, si omnes mortales, totumque mundum salvaverit, mihi ignotus et peregrinus, et ab ovibus meis remotissimus erit. Maxime autem, quia sepe caulæ ruperit, et ovibus aliunde exitum, quam per januam, et introitum iniquum feris patefecerit, judicium severius quam dici potest, propter oves sustinebit, et dividetur, tartareoque igni traditus, esca vermium erit homo miserrimus. Hoc enim dixit Pater per Filium, et Spiritus, qui est os Domini, locutus est ; angeli vocibus indesinentibus approbarunt, justis audientes calculum adjecerunt, dixeruntque : Incorruptum judicium tuum, non suspecta sententia, citra affectum judicasti Deus misericordissimæ. Quomodo enim,

qui voluntatem suam non exiit, et voluntatem ejus qui personam tuam refert ac sustinet, ut tuam, qui Dominus es, in studio sibi non posuit, et integre non custodivit, ut tu ipse Patris tui voluntatem custodivisti, cohæres et consors tuus erit ? præsertim cum pepigerit, quandiu superaverit, nunquam suæ ipsius voluntati pariturum : non adhæsurum sanguini, non carnem prælaturum, id est, cognationem, et vinculum naturæ, amorem illum naturalem, qui in hac vita homines iterum cum iis colligat, quæ abdicaverant, eosque totos ad ea quæ retro sunt, convertit.

Martyres clamarunt : Vere justum judicium. Sicut enim qui ad perferendum martyrium alacriter se obtulit, aduentibus se consanguineis, uxore et liberis cum hujusmodi querimoniis, et lamentis : Non misereris filiorum ? O immitis, nihil te movet viduitas conjugis ? non eorum mendicitate ad commiserationem inflecteris ? non ipsorum exitium cogitas et emollescis ? Ergone relinquens uxorem viduam, ipsamque et liberos orphanos, peregrinos et mendicos, teipsum solum servare mavis ? quomodo non magis pro homicida damnaveris, quando nos omnes perdendos deseris, et animam tuam solum salvare conaris ; si, inquam, cum talibus lamentationibus veniant, omnino eorum voces, nec ad punctum temporis sustinere debet ; nec aures illis tantillum commodare et sive donis, ac pretio vincula, carceremque dimittere ; sive te, Christe, negato ab his liberari ; sed ut jam mortuus, perstare in cruciatibus, perseverare in custodia, perdurare in fame et siti, rerum ac possessionum suarum immemor ; et, si fieri possit, nec aliud quidquam extra custodiam cogitans, etiam velut per transcennam ; sed ad te respicere, Domine universorum, et mentem suam in te contemplando desigere perpetuo, atque ita usque ad mortem solo tui amore dura perpeti : nec curare debet, si qui declinent, si qui negent te, et ad priorem vomitum revertantur, ad actiones pristinas, ad sollicitudines terrenorum, et uxoris, ac filiorum ; nec ullo prætextu iis illigari, non enim amplius animæ suæ Dominus est. Quare complures servi tui, carceribus abs te apertis, vinculisque corporum plane solutis, exire ac fugere omnino noluerunt : sed ut erant, vincti manserunt. Sic igitur et qui nunc in mundo sunt, voluntate sua imprimis et ante omnia nullam penitus sui habent potestatem. Sed quamvis a præpositis ea uti non prohibeantur, servant tamen pacta conventa tecum necesse est. Non enim hominibus, sed Deo polliciti sunt se obedientiam et subjectionem præpositis, et omnibus fratribus, quibuscum in monasteria religiosa instituta persequuntur, servaturos. Idcirco monasterium, ut insulam aliquam solam in medio mari inhabitare debent, ac totum mundam sibi omnino impervium esse arbitrari,

³⁸ Luc. x, 16. ³⁹ Matth. xvi, 26.

velut alta fossa in circuitu communito monasterio, ut nec qui in mundo sunt, transire ad monasterium possint; nec qui in insula degunt ad eos qui foris sunt pervenire, et eos cum affectu aspicere; nec in animo horum versare memoriam: sed ut mortui erga mortuos affici, et sentientes eos non sentire debent quo pacto revera oves sua sponte matatae sunt.

Propter hæc sanctissima verba sanctorum, desiderii, et summi amoris plena, cum ea audissent Cherubim, Dominum laudarunt, et in timore dixerunt: Gloria tibi, Domine; gloria tibi, misericordissime, qui in terris martyres sine tyrannis, ac persecutoribus, solo amore tui in horas testimonium tibi dantes ostendisti. Etiam, dixit rursus Pater per Filium. Et adjecit Spiritus: Vere qui Deum toto pectore diligunt, et in ejus solius charitate persistunt, et in horas propriæ voluntati moriuntur, hi et germani amici mei, hi et cohæredes, hi et sine unguularum laniatu, sine suspensionibus, focis et lebetibus, sine exurente flamma, et gladis secantibus, sola abnegatione voluntatis martyres sunt. Ad hæc supramundanae legiones simul omnes lætatae exclamarunt: *Justum judicium tuum*⁴⁰, misericordissime. Scribatur, obsequetur in sempiternum.

CAPUT XXIX.

Qui per communionem sancti Spiritus Deo jam conjuncti ex hac luce discedunt, eos illic in omnem æternitatem cum eo victuros. Aliter se in hac vita habentibus, tum secus eventurum.

Principium vitæ mihi finis et finis principium est. Unde veniam ignoro, ubi sim nescio: nec quo miser abiturus sim novi. Terra e terra, corpus e corpore nascor; ex corruptioni obnoxio corruptibilis et plane mortalis sum: brevi tempore in terris commoror, in carne vivens, et extinguor, atque ex hac vita digrediens, aliam vivere incipio. Corpus humo opertum linquo, redivivum olim accepturus, et ævum nullo sine terminandum victurus. Nunc igitur respice in me Deus, tu solus nunc pietate tua me imperti; nunc te miseratio mei capiat. En defecit virtus mea, senectuti, id est, vestibulo mortis appropinquavi. Venit princeps mundi, perquisiturus turpia, et nefanda opera mea: carnifices astant torve me intuentes, et jussum expectantes, ut miseram animam meam arripiant, et in larathrum inferni detrahant. Quamobrem tu, qui natura es misericors, et benignus solus, qui es Dominus clementissimus, miserere mei tunc; et ne memineris irrogatæ a me tibi injuriæ; ne derelinquas me; ne des locum contra me doloso inimico meo, qui in horas mihi comminatur, et contra me rugit, ac stridet dentibus, et ait: In quo confidis? quomodo te manus meas effugiturum speras; quandoquidem iudicatus præcepta mea, et me relicto ad Christum te

adjunxisti? Sed neutiquam effugies. Quo enim abibis? Prorsus nunquam nihil elaberis; qui Adamum et Evam e paradiso exegi; qui Cain fratricidam reddidi; qui fallaciis meis usque ad extremum iuescatos, omnes mortales decepi, et in diluvio horribili generi interitus objeci; qui Davidi ad adulterium et cædem impulsor fui; qui adversum omnes sanctos bellum gessi, et multis necem intuli; me talem, inquam, quomodo speras te posse effugere, cum sis infirmissimus? Hæc audiens, Domine, et Deus, et creator, et opifex, et iudex meus, qui habes potestatem animæ, et corporis mei, ut sictor utriusque, horreo miser, et tremo totis artibus. Objicit mihi et dicit vaser ille: En, non vigilas; en, non exerces continentiam: en, non frequentas preces, non adorationes; non exerces labores, quos olim es ingressus; atque ob hæc sola abstractum te a Christo mecum rapiam in ignem, qui non exstinguitur. Ego vero, ut tu scis, Domine, nunquam in operibus, aut actionibus animæ meæ salutem constitui; sed ad tuam misericordiam benignitatemque confugi; confisus, quoniam es summe misericors, me gratuito abs te salvatum iri: et misereberis mei ut Deus; sicut aliquando misertus es meretricis, et filii prodigi, postquam dixit: *Peccavi*. Cum hac fide cucurri; cum hac fiducia veni; cum hac spe ad te Domine, accessi. Et nunc, ne, quæso, gloriatur contra me servum tuum; ne dicat: Ubi Christus tuus, ubi susceptor tuus? an non ipsemet te manibus meis tradidit? Si enim me fraude circumvenerit, et captivum duxerit, non id voluntati, nec ignaviæ meæ, sed totum tibi, qui me dereliqueris ascribens, dicet: Vide cui fidisti; vide ad quem te contulisti; vide cui te in amore et charitate putabas esse; cui te loco fratris, amici, filii, et hæredis gloriabaris esse. Quomodo te deseruit, et in manus meas hostis tui te tradidit, insperatoque alienatus, subito odisse te cœpit?

His igitur auditis, ne me deseras, ne me probrum tuum fieri sinas, Deus meus; ne, o Rex, ne, o Domine, qui me quondam e tenebris, et e manibus, et e faucibus ejus eductum in lumine tuo liberum collocasti. Te enim cum video, interiora cordis mei vulneror, et non possum aspicere, et tamen non videre te ferre nequeo. Inaccessibilis siquidem est pulchritudo tua, inimitabilis species, incomparabilis gloria. Equis aliquando te vidit? aut quis totum te videre poterit Deum meum? Nam omne, seu universum quis oculus conspiciere valebit? Qui vero super universum est, quæ mens eum comprehendere, aut complecti poterit, aut extendi tota secundum totum, et cernere continentem omnia, extra omnia, et ipsum omne, et implentem omnia, et tamen extra omnia manentem modo ineffabili? Nihilominus ut solem te intueor, et ut stellam aspicio, et ut lampadem in vase suo

⁴⁰ Psal. cxviii, 157.

ardentem video, et in sinu te ut margaritam porto. Quod autem te non dilatas, quod non totum me lumen facis, et ostendis te mihi totum qualis, et quantus es, plane non me existimo habere te vitam meam : sed lamentor, ut quispiam ex divite mendicus, ex illustri infamis, ac desperatione conflictatus. Hoc animadvertens inimicus, dicit mihi: Non salvaberis. Ecce enim spe tua frustra- tus es, et a scopo aberrasti; quoniam non habes quam olim habebas erga Deum fiduciam ac liber- tatem. Cui verbo respondere non dignor; sed sufflo, et extemplo evanescit. Sic oro Domino, sic rogo te, misericordiam dona etiam tum mihi, cum egredietur ex hoc corpore anima mea, ut solo flatu pudescere possim incursuros in me servum tuum, et lumine Spiritus tui custoditus, transire illæsus, et stare ante tribunal tuum, habens me- cum sacrosanctam gratiam tuam, regentem me, et nullo suffusum pudore exhibentem. Quis nam- que coram te apparere audeat, nisi ipsam indutus sit? Nisi ipsam intus teneat, et ab ipsa illumine- tur, quomodo ullus omnino intolerabilem illam Dei gloriam videre poterit? Nam qui tandem glo- riam Dei, et naturam deitatis humilis, et abjecta hominis natura videbit? Deus enim increatus est, nos omnes creati. Ille corruptionem nescit; nos corruptibiles et pulvis sumus. Ille spiritus est, nobilior omni spiritu, ut conditor spirituum ac Do- minus; nos carnes terrestres, et substantia ter- restris. Ille auctor omnium, principii expers, in- comprehensus: nos vermes, et cœnum et cinis. Et quis de nobis ex propria virtute, aut actione hunc videre unquam poterit, nisi ipse Spiritum suum divinum emisit, ac per eum infirmæ na- turæ robur, vires, virtutemque suffecerit, et ho- minem videndæ gloriæ suæ idoneum effecerit? Alioquin enim non videbit, nec videre poterit ho- mineum quispiam in gloria venientem. Et ita in- justis a justis separabuntur, tenebrisque obruentur peccatores, et quicumque hinc secum lumen in ipsis non attulerint. Qui autem ex his quæ hic egerunt, ei copulati sunt, etiam tunc mystice et germane Deo copulabuntur, atque ab ejus com- munionem nunquam divellentur. Porro qui hinc emigraverint ab ejus lumine sejuncti, quomodo aut qua ratione tunc ei uniantur, discere a vobis cupio, aut vos docere potius.

Deus homo factus, sociatus est hominibus. Com- municavit nobiscum in humana natura, vicissim- que cura universis in eum credentibus, et fidem ex operibus ostendentibus divinitatem suam com- municavit. Hos igitur salvatum iri affirmavit,

A solos divinitatis ejus consortes; sicut ipse naturæ nostræ consors est, effector omnium, ut Paulus testificatur, Christi Ecclesiam corpus unum fore dominicum et divinum, absque macula, irrepre- hensibile, sine omni ruga, qui erunt fideles; caput autem Christus⁴¹. Si ergo sic erit, quemadmodum etiam est, quis sordidus ipsum attingere audebit, aut quis indignus ei agglutinabitur? Nam si et hodie extra Ecclesiam peccatores ejiciuntur, et consortio aliorum penitus excluduntur, et insuper aspectu divinarum rerum privantur, qui sancti non sunt, proh quomodo tunc cum corpore inculpa- bili conjungentur, et membra Christi fient, cum sint contaminati, ac sordidi (21)?

B Non licet hoc, fratres, non fiet omnino. Qui au- tem a divino corpore, id est, Ecclesia, et a choro electorum secernuntur, dic, quoniam abibunt? in quod regnum? in quo loco, cedo, sperant domici- lium? Plane enim et paradus, et sinus Abrahamæ, et omnis locus requiei eorum est qui salvantur. At enim qui salvantur, sunt omnes omnino sancti, ut divina Scriptura passim docet, testaturque. Multæ quippe mansiones sunt, sed intra Thalamum⁴². Quemadmodum enim unum est cœlum, et in eo stellæ, honore et claritate differentes: sic item unus thalamus est, et regnum. Cæterum et para- disus, et civitas sancta, et omnis locus requietis, Deus est solus. Et ut homo non habet in vita re- quietem, qui non manet in Deo, et Deus in eo: sic etiam post mortem extra illum unicum, non erit, opinor, ulla requies, non locus a tristitia, a gemitu, a tribulatione liber.

C Quocirca studeamus, fratres, studeamus ante obitum nostrum Deo auctori omnium coalescere, qui propter nos miseros cœlos inclinavit, et in ter- ras descendit⁴³; qui latuit angelos, et in utero sanctæ Virginis habitavit, ex qua corpus assump- sit, modo inenarrabili, et citra mutationem sui, indeque ad nostram omnium salutem operandam processit. Salus autem nostra hæc est plane, quod sæpius diximus, et nunc denuo dicemus, non nos quidem ex nobis ipsis, sed ex ore divino. Apparuit magnum lumen futuri sæculi, regnum cœlorum in terras descendit: imo vero superum et inferum, et omnium Rex venit, voluitque nobis fieri similes, ut ex ipso tanquam ex lumine omnes accensi, lumina altera primo similia evaderemus; et regni cœlestis consortes, gloriæque participes, nec non æternorum bonorum, quæ nemo vidit unquam, hæredes fieremus. Hæc autem sunt, ut credo, et mihi per- suadeo et antumo, Pater, Filius et Spiritus san- ctus, una Trinitas. Hic fons bonorum; hæc vita

⁴¹ Ep' es. v, 23. ⁴² Joan. xiv, 2. ⁴³ Psal. xvii, 10.

(21) Hæc quæ Symeon scribit, intelligenda sunt, non de quibuscunque peccatoribus, sed de excom- municatis. Alii enim peccatores, quantumvis enor- mes, sive manifesti sive occulti, vere sunt in Ec-

clesia; dummodo tamén fidem non abjiciant. De quo videat lector Card. Bellarm. lib. iii *De Ecclesia militante*, cap. 9, qui etiam cap. 10, docet, quomodo infideles occulti in Ecclesia censeri possint.

rerum exstantium; hæc deliciae et requies; hæc stola et gloria; hoc gaudium ineffabile et salus omnium, qui illuminationis ejus inexplicabilis facti sunt participes, et communionem se cum ipso habere sentiunt. Idecirco enim, audite, Salvator nominatur, quoniam omnibus quibuscum unicus fuerit, salutem dat. Salus porro est omnium malorum depulsio, et in eodem omnium bonorum æterna inventio, a morte vitam, a tenebris lucem, a servitute vitiosorum affectuum, turpissimarumque actionum perfectam libertatem omnibus cum Christo omnium Salvatore conjunctis ac devinctis largiens, qui tunc omne gaudium citra periculum amittendi, omnem exultationem, lætitiæque possident. Qui autem prorsus ab eo sejuncti, non eum quæerunt, nec jugum motuum animi rationi adversantium excusserunt, nec a morte sunt liberati, seu reges, seu principes, seu viri summates sint, etsi in deliciis, in hilaritatibus, et oblectationibus, et in honis perfruendis versari se putent, nunquam tamen talem acquirunt lætitiæ, qualem servi Christi ab omnibus illegitimis gloriæ, ac voluptatum cupiditatibus immunes percipiunt; quæ quidem tanta est, ut eam oratio consequi non possit, quam eorum nemo aliquando cognoscet, intelliget, aut videbit, qui Christo sincere fructerque non adhæserint, eique unione, quam explicare non est, astricti et impliciti non fuerint; quem decet gloria et honor, laus et omnis prædicatio ab omni creatura, et spiritu in sæcula. Amen.

CAPUT XXX.

Melius esse bene regi, quam regere invito. Nullum enim capi emolumentum, si quis alios servare studeat, et se per illorum præfecturam perditum eat.

Dic, Christe, servo tuo, dic lumen mundi, dic scientia totius universi, dic Verbum sapientiæ, quæ omnia præscis, omnia prænosti, et nobis conducentiæ doces sine invidia; dic et doco me quoque vias salutares tuarum voluntatum, ac divinorum tuorum mandatorum. Dic, et ne despicias me, neve celes indignum servum tuum, Deus meus, beneplacitum tuum, et aperi mihi benigne Salvator utrum ex duobus melius apud te sit, tibi que gratius, sollicitudinem gerere me rerum monasterii, et candido procurare necessitudines corporum, propugnareque odiose pro omnibus; an soli quieti semper esse deditum, et mentem serenam, atque imperturbatam conservare, et gratiæ tuæ scintillas suscipere, et secundum animæ sensum continenter illuminari, divinosque sermones arcane percipere, et mansuete docere alios, docerique similiter. Qui enim docet alios, eadem sibi quoque dicit, et primus omnino ea præstare factis debet. Ex his itaque ambobus, dic mihi, o fidor et Deus meus, utrum mihi conducibile, utrum tibi placitum ac perfectum est? age, ne mihi istud denega tu, cujus summa est misericordia,

A Audi quæ percunctaris, et audita litteris manda-
Ego Deus ante omne principium, ego natura Dominus, superiorum et inferiorum rex, cujus servi omnes censentur, etiam qui nolunt. Ego utique Conditor omnium, Judex, et Dominus et nunc sum, et in sæcula sæculorum ero. Sed nolentem nullum unquam cogo. Volo enim eos qui mihi serviunt, et dicto audientes sunt, servire libere, ex animi arbitrio, cum timore et charitate. Tales servos meos, tales qui apud me merent, tales amicos meos esse desidero. Alios noadum cognovi, nec ab iisdem cognitus sum. Quocirca durum me, et qui commiseratione non tangar, et iniquum ipsi filii iniquitatis appellant. Qui igitur me contumeliose tractant, qui convicia mihi dicunt, qui me probris onerant, quomodo tibi se subjiciant, aut quomodo te magistrum admittant? quomodo lupi te pastorem reputabunt? aut quomodo vocem tuam sequentur, cum sint fere belluæ? Egredere, fuge et subduc te ex horum medio. Satis esto tibi, si teipsum serves. Quod si mundum serves, te vero perdes, quid mundus operatus servatus tibi proderit? Nolo te quemquam nolentem regere: quod ipsum me in mundo fecisse videas licet. Volentium ego rector ac Dominus; cæterorum creator quidem, et natura Dominus, non autem ullo modo rex, neque dux, ac præses sum, qui non tollunt crucem suam, nec me sequuntur: diaboli enim filii, et vasa sunt. Vide mysterium horribile, vide stoliditatem, et eos lamentis prosequere si potes vel in horas singulas. Vocati namque e tenebris ad lumen non occiduum, a morte ad vitam, ab inferno ad cælum, a temporariis et perituris ad gloriam sempiternam, irascuntur, et contra magistros insaniunt, omnigenasque insidias in eosdem componunt, et mori præoptant, quam a tenebris, et operibus tenebrarum discedere, ac me sequi. Hos quo pacto tandem moderaberis? quomodo his præeris: quomodo hos duces, dic age, qui sponte sua ad ignem transfugiunt, hosti adhærentes, et cum eo præceptis meis contraria impigre designantes? Quomodo pasces ut oves; quomodo ad pascua, quæso, mandatorum meorum, ad aquam voluntatum mearum induces? quomodo educes eos ad montes, qui animo videntur, visionum mysticarum gloriæ meæ inenarrabilis, per quam qui eam intuentur, inferiorem hanc gloriam despiciunt, omniumque sub sensus cadentium obliti, hæc omnia pro umbra, et fumo ducunt? Dic quomodo adversarium in causa dicenda patronum habebis? quomodo hostem infestum ad te diligendum adduces? Facile enim potius, parva occasione inventa, ex amicis inimici fiunt. Ast inimici difficile conjungunt amicitiam, quamvis beneficiis afficiantur, donisque nobilibus, et magnis cohonestentur. Venenum clausum gerunt in pectore, quod opportunitate oblata mox evomunt, ac benemeritos de se impie, crudeliterque non formidant occidere. O extremum furorem. Hi sunt imitatores Cain; hi Lamecho sceleratiores; hi Saulo moribus similes, sequaces

Judæorum, Judæ æmuli, et ejus laquei hæredes. Illis si præesse quæris, considera quo devenias: non enim eo se convertent quo tu volueris, sed te eandem viam ambulare compellent, et primum, ante illos in pestem, et exitium incidere, et infra ipsos in foveam imam descendere, ut qui eos omnino comites a tergo habeas. Quod si plane ipsis assimilari recusaveris, et eorum consiliis cogitationibusque una auferri, abducique nolueris, nec communicare eorum malis operibus, seditionem, pugnam, bellum implacabile habebis. Inde quid tibi fiet? quid continget? Dicam, si audis, quid lucrî sis facturûs, et dicam paucis. Ante omnia, servus meus esse neutiquam poteris. Servum enim meum pugnare neutiquam volo. Odium in præcordiis fovebunt contra te irreconciliabile, et eadem tibi aperte occulteque molientur, tuque pro ipsis in judicium vocatis respondebis. Nihil quippe mors tua aliis commodabit, quemadmodum mea mors vitam mundo peperit. Quin et damnationis causa illis eris, et tu ita hinc abibis, ut libere te defendere nequeas. Præstat itaque omnino regi, non regere tales, resque suas curare potissimum, et pro illis, proque omnibus hominibus orare, ut omnes convertantur, et ad agnitionem sui perveniant; et ex his volentes docere, ac pietatis rudimentis imbuere. Ne vero cogas eos facere quæ doces; sed sermones meos illis occine, et ad eos ut vitæ æternæ conciliatores opere exsequendos cohortare. Ipsi hi sermones statuent eos ante me, et unumquemque pro meritis judicabunt. Tu reddendæ rationi non eris obnoxius, et indemnatûs plane manebis, quoniam argentum eloquiorum meorum non abscondisti, sed quantum ipse accepisti, omnibus expendisti. Hoc mihi placet, hoc apostolorum et discipulorum meorum opus fuit, quod mandavi, promulgare videlicet me Deum per orbem terrarum, et docere voluntates ac mandata mea, eaque humano generi perscripta relinquere. Sic tu quoque facere et docere elabora. Nolentibus autem audire sermones meos, responde, quod ego respondi quibusdam dicentibus: *Durus est hic sermo, et quis potest audire eum* ⁴⁴? dixi ergo, Si sic non vultis, itote, et facite quilibet quodlibet; totamque eorum potestati et arbitrio permisi, ut si mortem, seu vitam eligerent. Nemo enim aliquando præter voluntatem, et inductionem animi bonus fuit; neque infidelis, si nolit, fidelis erit; nec amicus mundi, amicus Dei. Nunquam stultius præter voluntatem mutato animo probus fiet. Nullus enim natura, sed consilio et proposito mentis factus est improbus: sic vicissim ex perverso atque improbo, sententia et arbitrato, si placuerit, probus et integer fiet: quod si nolit, voluntarie nequaquam talis erit. Nemo in isthoc mundo invitûs virtutis fungetur officio. Nemo nolens salvatur: hoc ne plus quære. Da operam salvare te, et audientes te, si forte in terra hominum inve-

neris habentem aures audiendi, et obtemperantem his quæ audit.

Faciam ego istud, Domine, sicut præcepisti mihi. Verumtamen tuam opem, tuam gratiam dona mihi indigno servo tuo, Deus meus, ut semper glorificem te et celebrem potentiam tuam vocibus perennibus in omnium sæculorum infinitatem. Amen.

CAPUT XXXI.

Quid sit illud: « Secundaum imaginem » et merito intelligi hominem prototypi similitudinem, seu imaginem esse. Diligentem inimicos, tanquam bene meritos, Deum imitari, et hinc Spiritus sancti participem, adoptione et gratia Deum fieri, atque ab iis solis cognosci, qui eodem Spiritu aguntur.

Gloria, laus, hymnus, gratia, qui hoc totum rerum naturæ opus ex nihilo solo verbo, et voluntate sua procreavit, Deo universorum, qui in trinitate hypostaseon, et in una essentia adoratur. Unus Deus sancta Trinitas, supersubstantialis substantia, una in tribus personis, et tribus subsistentiis, inseparabilibus atque indivisibilibus, una natura, una gloria, una virtus, una voluntas. Hæc sola creatrix est omnium. Hæc me totum e luto formavit, inditaque anima in terra collocavit, et lumen dedit, in quo viderem et intuerer omnia, nempe hunc mundum sensibus expositum, solem, lunam, astra, cælum, terram, mare, et quæcunque sunt in horum medio. Dedit etiam mentem et rationem. Attendas velim. Secundum imaginem igitur τοῦ λόγου datus est nobis, ὁ λόγος, id est, ratio; nam ἐκ λόγου λογικοί, id est, ex ratione rationales, ἐκ λόγου, qui est absque principio, increatus, incomprehensus, vacans materia. Sic secundum imaginem anima ejusque hominis λογικῆ εἰκῶν τοῦ λόγου. Quo pacto? doce me. Attende ad verba mea. Ex Deo Deus Verbum, coæternum Patri et Spiritui sancto. Eodem modo et anima mea similitudine quadam illius. Habens enim mentem et rationem, habet hæc secundum essentiam indivisa, et inconfusa similiter consubstantialia, unum hæc tria unitim, et divisim tria, quæ semper et unita, et divisa sunt: uniantur enim inconfuse, et secerantur indivise. Si unum ex his deduxeris, omnia deduxeris. Anima sine ratione et mente, simile quiddam brutorum est: absque anima vero non potest ratio subsistere. Sic ergo ex imagine prototypo intellige. Sine Spiritu nec Pater, nec Verbum ejus erit. Pater est Spiritus, et Filius ejus est Spiritus, tametsi carnem induit, et rursus Spiritus Deus est: unum enim natura, et essentia ambo sunt, sicut mens, anima et ratio. Sed Pater quidem Verbum ex se genuit ineffabiliter. Sicut autem mens est ex anima mea, vel potius in anima mea; sic ex Patre Spiritus, vel potius in Patre manet, et procedit modo inexplicabili. Quomodo rursus mens mea semper generat rationem, et producit, et emittit, et notam facit omnibus, non tamen se-

⁴⁴ Joan. vi, 61

paratur ab ea: sed gignit rationem, et in se continet? ita intellige Patrem genuisse Verbum, quoniam semper generat; nullo autem modo ab hoc Filio Pater separatur, sed in Filio cernitur, et Filius in eo manet.

Hanc imaginem etsi obscura est, eam tamen accurate nostra descripsit ac informavit oratio, quam nunquam videbis, neque intelliges, nisi prius imaginem tuam labe purgaveris atque elueris, nisi prius affectionibus pravis obrutam erueris, et perfecte absterseris, atque ut nivem dealbaveris. Hoc cum præstiteris, et ipsam probe purgaveris, et perfecta imago fuerit; prototypon haud videbis, neque intelliges, nisi tibi per Spiritum sanctum reveletur: omnia enim docet Spiritus, in lumine ineffabili resurgens. Quatenus intelliguntur intelligibilia tibi omnia demonstrabit, quantum videre potes, quantum homo assequi potest, secundum proportionem purgatæ animæ tuæ; et operum diligenti imitatione Deo assimilabere, temperantia, fortitudine, humanitate, tentationum tolerantia et charitate adversus inimicos. Hoc enim humanitatis est, ut benefacias inimicis, et tanquam amicos ac benemerentes eos diligas, et ores pro iis qui te persequuntur, et charitate æqualiter erga omnes, et bonos et malos, propendeas, et pro omnibus quotidie ponas animam tuam, pro salute, inquam, unius, aut si fieri queat, omnium.

Hæc te, fili, imitorem Domini facient et veram te Creatoris imaginem reddent: imitorem divinæ perfectionis per omnia. Conditor autem tunc, adverte animum, divinum Spiritum tibi mitti, non aliam quam habuisti animam, sed spiritum ex Deo, et inspirabit, et inhabitabit et essentialiter incolet, et illuminabit, et clarificabit, et rursus conflabit te, corruptibilemque incorruptibilem præstabit, et inveteratam animæ tuæ domum renovabit. Cum hac et corpus tuum solum incorruptionem induet. Quin deum te per gratiam, prototypo similem efficiet. Incredibile dictu, et mirum sane et ignotum omnibus qui ab affectibus captivi tenentur, ignotum mundi amatoribus, ignotum gloriæ cupidis, ignotum superbis, ignotum iracundis, ignotum injuriam non obliviscens, ignotum carnis amantibus, ignotum avaris, ignotum invidis, ignotum omnibus maledicis, ignotum hypocritis, ignotum gulonibus, ignotum clam vorantibus, ebriosis et scortatoribus, ignotum otiose fabulantibus, ignotum turpia loquentibus, ignotum socordibus, ignotum pœnitentiam vel in horas negligentibus, ignotum non quotidie et jugiter lugentibus, ignotum rebellibus, ignotum contradictoribus, ignotum ad placitum et numeros suos viventibus, ignotum putantibus se esse aliquid cum nihil sint⁴⁶, ignotum gloriantibus et gaudentibus de proceritate corporis, aut robore, pulchritudine, aut alio quocunque ornamento:

A ignotum his qui cordis puritatem non acquisiverunt, ignotum cupide non petentibus ut divinum Spiritum accipiant, ignotum non credentibus, etiam modo impertiri Spiritum sanctum poscentibus: incredulitas enim areet ac repellit divinum Spiritum. Qui non credit, non petit; qui non petit, non accipit; qui non accipit, est mortuus; mortuum autem quis non plorabit, quia cum mortuus sit, vivere se existimat? Plane mortui mortuos nunquam nec videre, nec lamentari queunt: vivi hos videntes, lamentantur. Vident quippe novum monstrum, occisos vivos; quin et obambulantes; cæcos putantes se aspicere, et revera surdos arbitantes se audire. Vivunt sane, et audiunt, et vident ut pecudes; ut non intelligentes intelligunt, in sensu insensili, in vita mortua. Licet enim et non viventem vivere, et non videntem videre, et non audientem audire.

Quomodo, dic mihi, dic confestim, quicumque vivunt secundum carnem, quicumque res hujus mundi admirantur, qui carnalibus duntaxat auribus audiunt, divinos ac cœlestes sermones auscultabunt? Hi omnes secundum spiritum surdi, cæci, mortui sunt. Prorsus enim ex Deo non sunt, ut vivant; nec acceperunt, nec viderunt lumen divinum. Quod cum minime factum sit, penitus surdi manserunt. Jam vero tales, quæsete, cur Christiani vocentur? Audi divinum Paulum hæc tibi perspicue significantem; vel potius audi Christum loquentem: Primus homo e terra plane creatus est; secundus homo de cœlo descendit⁴⁶. Adhibe te dictis. Qualis igitur est primus, terrenus videlicet, tales etiam qui ex eo gignuntur, omnes terreni. Qualis autem Christus est, cœlestis Dominus, tales cœlestes omnes, qui in eum crediderunt, nati denuo, baptizati in Spiritu sancto. Qualis est qui genuit, Deus vere, tales ex ipso geniti, ex Deo dil per adoptionem, et filii *Excelsi omnes*⁴⁷, ut divinum os inquit. Audisti Dei verba? audisti quemadmodum fideles ab aliis secernat? quemadmodum servis suis signum et notam dederit, ne seducantur alienorum magistrorum sermonibus? Primus, inquit, de terra, quia terrenus creatus est. Secundus autem homo omnium ille Dominus, de cœlo descendit. Primus omnibus hominibus prævaricatione sua mortem et interitum invexit. Secundus mundo donavit, et nunc universis fidelibus lumen, vitam, incorruptionem donat. Audisti quæ tibi cœlestium rerum interpretes dixit? Audisti Christum loquentem per ipsum et docentem homines, quales sint, qui in eum crediderunt, et fidem ex operibus ostendere perseverant? Posthac, nihil ambiga, qualis Christus est cœlestis, te quoque talem esse debere. Quod si talis non es, quomodo Christiani vocabulum usurpabis? Si enim qualis est Dominus, cœlestis nempe, etiam tales esse dicit qui in eum crediderunt.

⁴⁶ Galat. vi, 5. ⁴⁷ I Cor. xv, 48. ⁴⁸ Psal. lxxxvi, 6.

runt, omnino cœlestes videlicet, qui mundana sapiunt, qui secundum carnem vivunt, non sunt ex verbo Dei, quod e superis descendit; sed plane ex homine terreno, de terra formato. Sic senti, sic affectus esto, sic crede, et enitere ut talis fias, cœlestis nimirum, quod dixi. Qui e cœlo advenit, et dedit vitam mundo, hic idem est panis qui inde descendit, quem qui edunt, nunquam utique mortem vident ⁴⁸. Nam cum sint cœlestes, semper corruptionem penitus exuti, et incorruptionem induiti erunt, et abjecta morte, vitæ agglutinati, incorrupti, et immortales evadunt, et ideo cœlestes appellantur. Quis enim post homines natos ita appellatus est ex Adami filiis ac posteris, priusquam Dominus omnium, cœlestium, ac terrestrium cœlitus delaberetur? Hic carne nostra se vestivit, divinumque Spiritum nobis dedit, quod sæpe diximus; et idem Spiritus omnia ut Deus nobis præbet. Quænam illa? quæ crebro rudiis, ac simplicius enumeravi, quod et nunc faciam.

Fit quasi quædam natatoria, lumine divino clarissima, et ea complectitur omnia, Quos dignos invenerit, intus (quibus verbis eloquar, quibus enuntiabo, quibus pro dignitate edisseram, quæ sunt? Da mihi verba qui donasti mihi animam, Deus meus) divinus Spiritus ergo cum Deus sit, quos intra se acceperit, totos refingit, totos renovat, et instaurat admirabiliter: nec sordibus eorum inficitur. Et quomodo nec ignis nigrorem a ferro contrahit, et illi quæcunque habet communicat: pari modo divinus Spiritus cum sit incorruptibilis, et immortalis, incorruptionem et immortalitatem impertit. Et cum sit lumen nunquam occidens, lumen facit omnes, quos inhabitat. Et cum sit vita, omnibus vitam largitur. Ut Christo naturæ consors, et consubstantialis, et ejusdem gloriæ socius, eiquè unitus, hos etiam Christo simillimos reddit. Neque enim invidet Dominus, mortales divina gratia sibi similes fieri; nec designatur servos suos similitudinem ipsius gerere; quin delectatur, et gaudet, dum cernit tales factos nos ex hominibus natos, idque per gratiam, qualis ipse genitus est, et natura est. Cum enim sit benefactor, tales nos esse vult, qualis ipse est. Nam si ejusmodi non simus, perfecte, inquam, similes, quomodo illi uniti erimus, sicut dixit? quomodo etiam in eo manebimus? et quomodo ipse in nobis manebit, si ei simus dissimiles? Hoc igitur cum perspicue sciatis, studete accipere Spiritum qui ex Deo est, et divinus est, ut tales evadatis, quales nos docuimus, cœlestes ac divini, quales dixit Dominus, ut et regni cœlestis hereditatem adeatis in sempiternum. Si tales non fueritis, aut hic non fletis, cœlestes, ut dixi, quomodo illo modo cum ipso cœlum vos habituros arbitramini? quomodo in regnum eum

A cœlestibus intraturos, et regnaturos, et una futuros cum omnium rege ac Domino? Curramus itaque sedulo omnes, ut digni habeamur, qui in cœlis cum Christo omnium Domino regnemus, quem decet omnis gloria cum Patre, et sancto Spiritu in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT XXXII.

Subtilitates theologicae. Qui non videt lumen gloriæ Dei, cæco infelicior esse.

Qui tam pronus es ad miserendum, Deus meus, creator meus, fulge mihi amplius inaccesso lumine tuo, ut gaudio cor meum impleas: et ne irascaris, neve derelinquas me? sed luce tua illustra animam meam; lux enim tua tu ipse es, Deus meus. Quamquam enim multis, ac diversis nominibus appellaris, tamen unum es. Hoc autem unum omni naturæ incognitum, invisibile, et inexplicabile est, quod ex comparatione quocunque indigitatur nomine. Ergo istuc unum est natura τρισυπόστατος, una deitas, unum regnum, una potestas; Trinitas quippe unum est. Trinitas una est Deus meus, non tria. Sed nihilominus tria illud unum, secundum subsistentias, natura mutuo ὁμοφωεῖς competentes, et consubstantiales omnimodis inconfuse, supra captum humanum unitas, et rursus citra divisionem divisas, in unum scilicet tria, et unum in tria. Unus enim est, qui condidit omnia Jesus Christus cum Patre experte principii, et cum Spiritu sancto, cujus æque nullum initium,

C Unum igitur Trinitas, indivise prorsus. In uno autem tria, et vicissim in tribus unum, vel potius unum tria ista, et contra, tria unum. Intellige, adora, crede nunc et in sæcula. Hoc enim unum cum apparuerit, cum luxerit, cum participatum et communicatum illuminaverit, omne bonum est. Quocirca etiam non unum, sed multa a nobis accipit nomina, lumen, pax, gaudium, vita, esca, potus, indumentum, amictus, tabernaculum, divinum habitaculum, oriens, resurrectio, requies, lavacrum, ignis, aqua, fluvius, fons vitæ, fluentum, panis et vinum, novum et exquisitum fidelium condimentum, opiparum convivium, alimentum mysticarum deficiarum. Hoc sol est nunquam occumbens, astrum semper splendens, lampas intus in domicilio animæ effulgens. Hoc unum multa est, destruens et ædificans. Hoc unum simul omnia verbo produxit, et Spiritu virtutis suæ hæc omnia continet. Hoc unum, cœlum, et terram ex nihilo condidit, essentia impertivit, et ineffabiliter coagmentavit. Hoc unum solem, lunam, stellas (mira, nova, inusitata res) sola voluntate fecit. Hoc unum quadrupedes, reptilia, et feras, et volucrum omne genus, et maris pisces sicut cernimus, existere jussit. Postremo autem loco me finxit, tanquam regem, et hæc universa ad obsequium mihi subjecit; ut more servorum

⁴⁸ Joan. vi, 49-52.

necessitates meas explerent. Et quidem omnia A cætera hujus unius, Dei, inquam, universitatis mandatum custodiverunt, et etiamnum custodiunt; ego miser solus ingratus apparui, et improbus, et inobediens Deo fictori meo, et qui mihi hæc omnia bona liberaliter præbuit violatoque mandato factus sum inutilis, jumentisque, et feris, bestiis et reptilibus, et volucris inferior ac pejor apparui, et a recto itinere digressus, datam mihi gloriam infelix perdidit, lucidaque, et divina stola spoliatus sum, et in tenebris natus, nunc in tenebris jaceo, et me luce privatum nescio. Ecce, inquam, sol diem illuminat, quem nocte superveniente occidere video. Tum ut videam, cereos et lampadem accendo. Et quid alius homo plus me habet? Sic enim homines in mundo vident, aliterque aut plus nemo. Hæc cum dico, mentior et meipsum ludo, meipsum fallo, et adversus memet me jacto, dum nolo me cæcum esse cognoscere, dum nolo laborare, nolo sursum aspicerem, nolo damnatus ego meam cæcitatem agnoscere.

Dico autem, quis vidit Deum lumen mundi? et dum hoc dico, prorsus non sentio, non intelligo, Domine, me male cogitare, et loqui. Qui namque lumen tuum non videt, et se videre affirmat, imo vero impossibile dicit esse, videre lumen gloriæ tuæ, omnes prophetarum, apostolorumque Scripturas, et sermones, atque œconomiam tuam, Jesu, negat. Si enim ab alto illuxisti et in tenebris apparuisti, et advenisti, in mundo C more nostro volens conversari cum hominibus humaniter, et lumen mundi teipsum esse, citra vanitatem dixisti, nos autem te non videmus, an non penitus cæci, et cæcis miserabiliores sumus? Verissime mortui, et cæci sumus, dum te vivificum lumen non cernimus. Solem hunc corporeum cæci non vident, vivunt tamen, et quocumque modo motibus cientur; non enim vitam donat, sed ut videas duntaxat. Tu autem cum sis omnia bona, semper omnia das servis tuis videntibus: videntibus, inquam, lumen tuum. Et quoniam vita es, cum aliis omnibus bonis, quæ tu ipse es, etiam vitam largiris. Vere enim omnia in te possidet, qui te habet. Ne priver te Domine, ne, nisi creator, priver te, ne te priver, misericors, ego humilis, et peregrinus. Etenim peregrinus, et inquilinus hic, ut tibi complacuit, non voluntate, non sponte mea factus sum: sed gratia tua meipsum inter hæc visibilia cognovi hospitem, intellectualiter illustratus tuo lumine, perspectoque, te ad mundum immaterialem, et inaspectabilem, transferre, et in eo facere habitare genus humanum, describendo ac distribuendo pro meritis cuique habitationem suam, pro eo scilicet ac servavit mandata tua. Propterea precor ut me tecum colles, tametsi peccavi multum supra omnes mortales, pœnaque et ultione dignus

sum. Verum ut publicanum, et meretricem supplicentem me suscipe, Domine. Etsi ego non perinde fleo; etsi non similiter pedes tuos capillis meis extergo; etsi non similiter gemo, et lamentor, tamen tu emanas misericordiam, et scaturis miserationem, et quasi e fonte effundis bonitatem, per quæ miserere mei. Eia, qui manus et pedes tuos fixus es in cruce, et lancea latus apertus, o misericordissime, miserere mei, et ab igne sempiterno serva me, et dignum fac, qui de reliquo approbe serviam tibi, et tunc indamnabilis stem coram te, accipiarque intra thalamum tuum, ubi latabor tecum bono Domino in omnia sæcula. Amen.

CAPUT XXXIII.

Confessio precatiori conjuncta, et de copula sancti Spiritus cum perturbationum vacuitate.

Elongavi, o benigne, mansi in solitudine ⁴⁹, et abscondi me abs te dulci Domino. Circumventus nocte sollicitudinis vitæ hujus, multos inde morsus, ac vulnera sustinui: multas plagas reversus fero in anima mea, clamorque in cruciatu, et dolore cordis mei: Miserere mei prævaricatoris, miserere, o medice, qui diligis animas, et solus admodum libenter misereris. Qui ægris, et vulneratis mederis gratis, medere vibicibus et vulneribus meis. Stilla misericordiam gratiæ tuæ Deus meus, oblittera plagas, atque ulcera mea, in unum attrahere, et constringe male dissoluta membra mea, et omnes cicatrices meas dele, meque totum perfecte sana, ut prius, quando me nulla fœdabat inquinatio, nulla vibex, nec plaga tumens aut macula: sed mecum erat tranquillitas, gaudium, pax, mansuetudo, sancta humilitas, et longanimitas, patientiæ, bonorumque operum claritudo, tolerantia, et penitus invicta virtus, unde quotidianæ et suavissimæ lacrymæ, unde exultatio in corde meo velut fons scaturiebat, fluebatque jugiter, et erat fluentum melleum, et potus lætitiæ assiduo versans in ore mentis meæ; unde omnis sanitas, unde puritas, unde malarum affectionum solatio, et cogitationum inanum abjectio, unde mihi ἀπάθεια corrusca quodammodo aderat, et mecum consuescebat (spiritualiter intellige, qui hæc legendo percurris, ne turpiter inquineris) immensam voluptatem commistionis, infinitumque naptiarum divinæ conjunctionis mihi desiderium inferens; ex qua et ego mutatus, solutus sum perturbationibus, inflammatus voluptate, et incensus ejus desiderio, et particeps luminis, imo et lumen evasi, omni passione superior, ab omni nequitia remotus. Non enim attingit lumen apathiæ passio, ut nec solem umbra, aut nocturnæ tenebræ. Talis porro cum essem, mihi fidens inflatus sum superbia, rerumque sensibilibus sollicitudine, et curis vitæ subtractus decidi infelix, refrigeratusque nigrorem ferri indui,

⁴⁹ Psal. LIV, 8.

et diu jacens, insuper venenum arripui. Idcirco ad te clamo, o benigne, et denuo purgari ad pristinamque pulchritudinem sustolli, tuoque lumine frui obsecro, nunc et semper, et in omnium spatia sæculorum. Amen.

CAPUT XXXIV.

De intelligibili paradiso splendida commentatio, et de ligno vitæ in eodem.

Benedictus es, Domine, benedictus es solus, benedictus es misericors, et plusquam benedictus, qui dedisti in cor meum lucem mandatorum tuorum, plantastisque in me lignum vitæ, et fecisti me paradysum alium inter aspectabilia, in sensibilibus quidem intellectualem, in intellectualibus autem sensibilem, et alium spiritum, nempe Spiritum tuum sanctum animæ meæ conjunxisti, eumque in visceribus meis habitare fecisti. Plane hoc unicum est vitæ lignum. Hoc, in qua terra consitum fuerit, in anima nempe hominis, et si in corde radices egerit, paradysum reddit, et id mox splendidissime speciosis stirpibus, arboribus, et diversis fructibus, variisque floribus, et unguenta spirantibus liliis exornat, quæ sunt humilitas, pax, gaudium, mansuetudo, condolentia, luctus, imbres lacrymarum, et inusitata in illis delectatio, splendor gratiæ tuæ illucens omnibus in paradiso versantibus. Tu es crater vitalia fluente tua mihi effundens, et sermones divinæ cogitationis copiose ministrans. Quod si tu nolueris, sed contra ista demolitus fueris, ego amens, et instar lapidis stupidus sum. Ut tuba sine inflatu nunquam sonabit, sic et ego absque te velut inanimus sum; sine anima vero fieri non potest, ut corpus agat aliquid, et anima sine spiritu tuo moveri, et mandatis tuis obedire, aut te videre, aut astare tibi, aut cantare intelligenter gloriam tuam nequit. Ideo clamo, ideo vociferor ad te, qui sursum cum Patre, et infra nobiscum es; non ut quidam ratiocinantur, operatione sola; nec, ut multi putant, voluntate sola, nec sola potentia tua, sed etiam essentia: siquidem hoc vocabulum de te usurpare, aut intelligere fas est, qui solus immortalis, et superessentialis es. Etenim si revera omnino ininterpretabilis es, quem te appellabimus? quomodo te vel essentiam, et quam tandem et qualem dicere audebimus? Profecto nihil eorum quæ in rerum natura subsistunt tu es, Deus meus; sed omnia opera tua ex nihilo producta sunt; solus tu increatus es, et sine principio, Trinitas sancta, et veneranda, Deus universorum. Et ostendisti nobis lumen gloriæ tuæ incontaminatæ, id ipsum et nunc mihi sine intervallo præbe. Da mihi per illud perpetuo ceu in speculo intueri, et contemplari te Verbum, et immensam pulchritudinem tuam manifeste perspicere atque intelligere; quod cum sit omnimodis non intelligibile, supra modum obstupescit, et percellit mentem meam, et in

A corde meo ignem charitatis erga te accendit; qui ubi in flammam divini desiderii erupit, clarior mihi gloriam tuam demonstrat; quam adorans, oro te, Fili Dei, fac ut eam nunc et in futuro sæculo citra vicissitudinem obtineam, et per ipsam te Deum per æterna tempora videam. Ne des mihi, Domine, vanam mundi gloriam, ne divitias pereuntes, ne talenta auri, ne sublime solium, ne in ista fugacia principatum: humilibus, pauperibus ac mitibus me associa: ut ego quoque humilis et mitis sim. Etsi ministerium meum non utiliter, atque ad beneplacitum et cultum tuum obeo, placeat tibi ut eo abdicatus, tantummodo peccata mea desineam, deque solo justo iudicio tuo sim sollicitus, et quomodo respondeam tibi, qui multoties iram tuam provocavi.

O Pastor, quem aliena mala commovent, bone et mansuete Pastor, qui omnes in te credentes salvari cupis, miserere, et hanc precem meam exaudi; ne irascaris, neu faciem tuam avertas a me, sed doce me implere voluntatem tuam. Non enim studeo fieri voluntatem meam, sed tuam, ut te colam. Adjuro te, miserere mei, qui es natura misericors⁹⁹, et fac quid miseræ animæ meæ conducat; quoniam Deus benignus et humanus tu solus es increatus, nunquam desiturus, omnipotens, omnium te diligentium, et abs te vehementer dilectorum vita et lumen. Quibus utinam me annumeres, et divinæ gloriæ tuæ socium, et cohæredem præstes! Te enim decet gloria, Patrem cum Filio, simul carente principio, et sacrosanctum Spiritum in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT XXXV.

Cuilibet homini propter divinas leges injuriose et contumeliose tractato, eam ipsam ignominiam honori et ornamento esse. Item dissertatio ad animam suam, qua inexhaustæ Spiritus divitiæ explicantur.

Da mihi sensum, Christe, quem semel donasti; eo me tege, Salvator, et in eo totum me absconde, et ne sinas appropinquare mihi sensum mundi, ne intrare in me, et penitus ne sinas ledere me humilem servum tuum, cujus tu solus es miseratus. Nam cum se curæ ac sollicitudini commendabili mundanus sensus repente ingesserit, statim prava desideria in misera anima mea excuscat. Suggestit enim gloriæ, admonet divitiarum, ad ambiendam regum consuetudinem incitat, et hoc in magna felicitate ducit. Ex hujuscemodi igitur cogitationibus, sicut a vento uter intumescit, et ignis in flammam accenditur: sic anima inflata turgescit, et cupiditate gloriæ, opum ac invidiam feriarum, quibus deorsum trahitur, vehementer distenditur. In gloria et admiratione concupiscit esse cum his, qui vivunt in gloria; illustris videri cum illustribus: possidere divitias cum divitibus. Quam tu glorificasti lumine tuo ineffabili, quam tu vestisti gloria tua inexplicabili, quam tu exem-

⁹⁹ Psal. LXXIV, 15.

plum claritatis, et fulgoris tui exhibuisti, ejus mentem sensus mundanus pro captiva occupans, ostendit illi reges, proponit honores, præsentis vitæ opes suggerit, et ad ista cogitationem detorquet.

O caliginem, o cæcitatem, o inanes cogitationes, o scopum sordidum, o mentem stolidam; quoniam relictis ineffabilibus, et immortalibus, terrena cogito et apud animum volvo. Nonne rex morietur? nonne gloria evanescet? nonne divitiæ, ut pulvis a vento dispergentur? nonne putrescent corpora in sepulcris? et fortunæ istæ casuæ alios habebunt dominos, deinde alios, et post hoc rursus alios? Et cujusnam, dic mihi, anima mea, facultates istæ et copie fuerunt? Quis autem in hac vita vel exiguum quæstum facere potuit, quem etiam moriens secum hinc auferret? nullum mihi, nullum plane nominabis, aut ostendes, præter misericordes, qui omnibus in pauperum manus distributis, nihil sibi reliquerunt. Illi namque tuto retinent, quæ dederunt, ex quo ea in manus Domini dederunt. Cæteri omnes, ut mendici, et mendicis infeliciores sunt, qui divitias suas habent sine usu repositas, nudî enim ut effossa terra denuo in fossam, sic illi in tumulos projiciuntur, et in hoc sæculo miseri, et in futuro hospites ac peregrini. Quid igitur, anima mea, in his eximium intuens delectaris? quid horum expectandum censes? Nihil penitus habes quod dicas, nihil quod respondeas.

Væ qui divitias cumularunt. Væ qui gloriam ab hominibus volunt accipere. Væ qui se inseruerunt divitibus, et non Dei gloriam, ejusque divitias, et solum cum ipso esse, versarique desiderant. Mundus enim vanus est, et quæ in mundo sunt, vanitates sunt, et omnia vanitas: Deus autem solus est æternus, immortalis, semper manens, et cum ipso erunt, qui nunc eum quærunt, qui solum illum præ omnibus dilexerunt. Væ tunc illis, qui modo mundum diligunt; quandoquidem propter ipsum addicentur suppliciiis sempiternis. Væ sitientibus gloriam hominum; quia tunc gloria Dei privabuntur. Væ, anima, his qui congregaverunt divitias, quoniam ibi aquæ guttam consequi optabunt. Væ anima, fugentibus spem in homine; quia ille morietur, et cum illo spes, et tunc spe sua carentes et frustrati invenientur. Væ, anima, habentibus hic consolationem suam; quoniam ibi tribulationem æternam habituri sunt.

Narra mihi, anima, quid contristaris? quid rerum hujus vitæ concupiscis? Dic mihi, et docebo te uniuscujusque necessitatem et usum. Tu intellige, et discere, quid boni sit in quolibet. Quid ais? vis honoribus tolli, vis prædicari? audi igitur quid sit honor, quid ignominia. Honor est honorare quidem omnes; sed Deum ante omnes, et mandata ejus insuper ut opes sibi comparare, eorumque causa injurias, maledicta et omne genus probra sustinere. Cum enim, o anima, negotium aliquod ad honorem, et gloriam Dei inceptaveris, et ob id ipsum contemptu, et injuriis affecta fueris,

tunc honorem, et stabilem gloriam adeptus es; nam gloria Dei omnino ad te perveniet. Tum quoque omnes angeli te collaudabunt quod honoraveris Deum, quem ipsi collaudant. Vis, anima mea, vestes, et opes possidere? ausculta, jam tibi opes æternas demonstrabo. Age pœnitentiam in lacrymis; despice omnia; esto pauper spiritu; esto inops pecuniæ; esto mundo peregrina; esto sinisteris voluntatibus tuis inimica, et in solius Domini tui voluntate acquiesce, et ejus vestigiis insistere contende: tum lentius gradus ille, a te misera prehendetur; quem cum videris, clamorem ingentem ede. Conversus ipse, placido vultu te intuebitur, seque paululum tibi aspiciendum præbebit, et iterum ablatum ab oculis tuis te relinquet.

Tunc lamentaberis misella, tunc dolens plorabis, et doloris impatiens mortem invocabis, non ferens abs te separari tam dulcem Dominum. Ast bonus Dominus cum te consilii inopem, et in fletu, mestitiaque constantissimam viderit, iterum repente tibi apparebit; iterum te illuminabit; iterum tibi inexhaustas divitias demonstrabit, paterni vultus gloriam immarecensibilem, et exhilarabit, gaudioque te implebit ut prius, et ita gaudii plenam relinquet. Mundanum porro gaudium quod verbis et cogitationibus percipiebas, sensim te deficiet, et in tristitiam commutabitur. Sic rursus, ut ante, magnopere lamentaberis, et cum gemitu voces effundens, illum lætitiæ promum, gaudii largitorem, illum in quo revera stabiles semper divitiæ, requires. Eo sic explorante voluntatem, ac propositum tuum, cave ne defatigeris, anima, ne retro reflectare, ne dicas, quousque te non comprehendam? ne dicas, quid apparens, subito occultatur iterum? et quousque tandem molestias mihi dat, non misericordiam? Ne dicas, qui usque ad mortem lassari queo? et ita graveris exquirere Dominum; sed ut quæ morti te semel obtuleris, et consecraris, ne quietem ac remissionem tangas, ne gloriam consecraris, nec delicias corporis, nec amicitiam cognatorum. Ne dextra, neve sinistra circumspicias aliquatenus, sed, ut cœpisti, vel potius festinantius currens, stude semper assequi, et manu apprehendere Dominum. Quod si millies se occultaverit, et toties tibi apparuerit, nec comprehendi potuerit, hac via abs te tenebitur. Decies millies, imo vero quoad spiras, prompte et alacriter quære, et ad ipsum accurre. Etenim non deseret te, non deficiet a te; sed paulatim magis magis apparebit, et frequentius tecum erit, ac tandem purgatam illustratione luminis, totus veniens inhabitabit, manebitque tecum, qui mundum fecit, et habebis veras divitias, quas mundus non habet; sed cœlum, et qui illic in album relati sunt. Si istud tibi contingat, memorandum, quid vis amplius?

Dic, anima ingrata; dic, anima stulta; dic, vilis anima mea, quid his majus sive in cœlis, sive in terris, ut illud persequere? Cœli Fabricator, et

terre Dominus, et omnium quæque in cælo, quæque in mundo sunt conditor, iudex, et rex ipse solus in te habitat, totum se manifestans tibi, totus illuminans te luce sua, et pulchritudinem vultus sui tibi ostendens, ut ipsum expressius videas, et consortem te gloriæ suæ faciens, dic quid hoc uno præstantius? Respondebis, nihil penitus. Audi insuper. Tali honore dignata, o anima, quid adhuc terræ iurias? quid istis rebus demulceris? quid adhaeres perituris, quæ immortalia accepisti? quid moraris in præsentibus, quæ futura inventisti? Illa conare jugiter possidere, illis totam te agglutina, anima mea, ut et post obitum inveniaris in æternis illis bonis, quæ hic acquisivisti, et cum his Creatori ac Domino assistas, et cum eodem lætere per innumerabilia sæcula. Amen.

CAPUT XXXVI.

Spiritu sancto in nobis fulgente, omnes non rectas animi motiones jugari: eodemque radios contrahente, ab his, et a pravis cogitationibus nos infestari.

Lumen tuum, Christe, me circumfulgens vivificat; nam te videre, est reviviscere, et a mortuis resurgere. Quid efficiat lumen tuum, non possum dicere. Verumtamen hoc re ipsa cognovi, et cognosco, sive morbo, sive afflictionibus, sive mœroribus, sive vinculis, sive fame, sive custodia detinear, sive gravioribus molestiis premar, emicante lumine tuo, omnia tanquam tenebras discuti ac dispelli, et in requiæ ac luce, et fruitione luminis per divinum Spiritum tuum subito me constitui. Scio tribulationes fumum, cogitationes malas tenebras, tentationes jacula, sollicitudines caliginem, passiones belluas vocari, a quibus olim liberasti, et eruisti me; et illucescens paulatim mihi luminæ tuo, etiam nunc in horum medio versantem me invulneratum custodis, tuo lumine me protegens. Quia vero delinquo sæpe admodum, et in horas pecco, quia, inquam, effero me adversum te, quia irrito te, indigeo misericordie castigatione tua, quam vehementer in me adhibitam sentio divini recessu luminis, quod tegebat me. Ut enim sole occidente nox et tenebræ ingruunt, et feræ omnes ad pastum exeunt: sic ubi me lumen tuum deseruit, illico vitæ hujus tenebræ, ac pelagus irrequietarum cogitationum me obruunt, et feræ turbidorum motuum me devorant, jaculisque omnigenarum cogitationum vulneror. Ubi rursus pietate commotus, mei misertus fueris, et flebiles lamentationes meas exaudieris, gemitusque perceperis, et lacrymas affmiseris, et ad humilitatem meam respicere volueris, qui inexpiablem peccavi, procul ut stella exorians videris, et paulatim dilatari (non tu ipse hoc patiens, sed mentem servi tui ad videndum aperiens), sensim major, et instar solis cerneris. Fugientibus quippe, et evanescentibus tenebris advenire te puto, qui ubique

A præsens es. Ubi totum uti prius me circumdedisti, ubi complexu tuo totum ambivisti et texisti, malis liberor, a tenebris, tentationibus, motionibus cum ratione pugnantibus, et omnibus pravis cogitationibus eripior, impleorque bonitate, lætitia, gaudio, jucunditate animi incredibili, cernens tremenda mysteria, et nova quædam mira; cernens quæ neque oculus humanus videt, aut videre, neque auris audire possit, neque in cor hominis ascenderunt²¹. In quibus obstupesco vehementer, ac de potestate decedo atque a terrenis omnibus universe alienor, continenter laudans te, et in meipso novam mutationem, modumque auxilii manus omnipotentis animadvertens, quomodo fulgore et apparitione unius luminis tui omnem mihi tristitiam exemeris, mundoque ereptum, et tecum arcano fenore unitum, mox in cælum me restitueris, ubi nulla est tægritudo, nulli gemitus, nullæ lacrymæ, non serpens calcaneum mordens, et ostenderis minime laboriosam esse et ærumnosam viam, quæ alioqui omnibus mortalibus contraria, angusta, difficilis, aut, ut verius dicam, invia est. Quis enim hominum potuit, aut poterit, quæso, corpore in cælo esse, aut sine corpore, quibus alis eo pervolabit?

Elias curru igneo in sublime raptus est, et ante illum Enoch, verum non in cælum, sed in alium quemdam locum, non ipse quidem a se ipso, sed tamen translatus est. Quid ista ad ea quæ in nobis C fiunt? quænam umbræ cum veritate, aut quæ spiritus ministratorii, ac servientis, cum divino, et Dominico, omnium opifice, et quæcumque creatam naturam confirmante et corroborante Spiritu comparatio? Alia creaturæ sunt, ipse Creator solus, utpote a Patre et Filio inseparabilis. Deus hæc tria, Trinitas quippe unus Deus est. Ipsa omni, seu universitati ut esset, contulit, ipsa produxit omnia; ipsa Verbum et Filium Patris in mundo secundum carnem pro salute nostra creavit, a Patre et Spiritu sancto inseparabilem. Vere autem superventu Spiritus incarnatur, et fit quod non erat, homo mihi similis, peccatum omne et iniquitatem si excipias, Deus simul et homo videndus omnibus habens divinum Spiritum, qui ipsi naturaliter adest, cum quo mortuos in vitam reduxit, et cæcorum oculos aperuit, leprosos mundavit, dæmones e corporibus humanis expulit. Idem passus crucem, et mortem, in spiritu resurrexit, et in gloria assumptus est, semitamque in cælum reparavit omnibus in se certa ac firma fide credentibus; et Spiritum sanctissimum in omnes fidem operibus probantes abunde effudit, et nunc quoque eundem large in tales effundit, ac per ipsum deos repente facit, quibus copulatus fuerit; et ille eos ex hominibus immutabiliter immutat, ac Dei filios, fratres Salvatoris, et hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi efficit, deos cum Deo versantes in Spiritu sancto, alligatos

²¹ I Cor. ii, 9.

quidem sola carne, spiritu autem liberos; qui facile cum Christo in cœlum ascenderunt, et totam vitæ bene agendæ rationem ibi acquisierunt, in visione honorum, quæ oculus non vidit.

Quid igitur currus igneus, qui Eliam abstulit? quid Enochî translatio? ad hæc ego ita statuo, sicut mare olim virga divisum, et manna e cœlo cadens typus solum, et symbola fuerunt, mare baptismatis, manna Salvatoris: eodem modo illa horum adumbrationem, et symbola quædam esse; horum, inquam, incomparabili excellentia, et gloria præditorum, quantum videlicet increatum creatura natura antecellit. Manna enim, quod panis et alimonia angelorum vocatur ²², quod Hebræi in solitudine comederunt, defecit, periit, mortuique sunt omnes, et quotque eo vescebantur, non inde vitam assequabantur. Caro autem Domini mei, cum sit deificata, et vitæ plena, omnes comedentes vitæ participes facit, et immortalitate auget. Facit porro eos non altum mare transire, nec ex Ægypto in aliam regionem traducit, quæ rursus fructus interituros hominibus efferat; sed nec per annos quadraginta nos ambulare mundi Redemptor jubet, ut in terram promissionis deveniamus; sed cum fide minime dubia baptizatos, factosque corporis, et sanguinis ejus participes, ab interitu in vitam, a tenebris in lucem, a terra in cœlum mox simul subvectat. Prius me corruptione, et morte exutum, totum, quod cognovi et sensi, in libertatem asseruit; ac deinde, quæ magis est suspicienda novitas, cœlum me fecit, et in me omnium auctor habitavit; quod beneficium nemini veterum sanctorum contigit. Olim quippe loquebatur per sanctum Spiritum, ejusque virtute opera supra naturam, conditionem rerum perpetrabat: substantialiter autem nequaquam ulli Deus conjunctus est, antequam Christus Deus meus humanos artus susceperet. Assumpto enim corpore, dedit Spiritum sanctum suum, et per eum substantialiter unitur fidelibus universis: et irrupta atque insolubilis est ista unio.

Eheu! (acerbe enim hominum errore cogor ingemiscere) quomodo non credimus Christo? quomodo cum non sequimur? quomodo vitam non exoptamus? quomodo divitias ejus non deprædabiles, et immortales, non senescentem gloriam, et ævum cum ipso degendum non concupiscimus? quomodo perituris affixi, nos salvatum iri confidimus, qui Christum non plusquam quæ contuemur, diligimus, nec post fata nos cum illo futuros speramus, sed sensu minus etiam quam ligna et lapides utimur. Libera me, Christe, ab ista insania voluntaria, et doce amare te vitam fidelium omnium. Tibi enim semper, ut regi, gloria, honor, et laus debetur, cum Patre, et sancto Spiritu in sempiterna sæcula. Amen.

CAPUT XXXVII.

Quædam theologumena. Item, qui per Spiritus sancti communionem immutatus non sit, nec per adoptionem Deum cognoverit, ei ut homines de divinis rebus erudiat, non concedi.

Quis dolorem cordis mei consolabitur? dolorem cum dixi, Salvatoris desiderium significavi. Desiderium autem atque ardor iste, effectum Spiritus vel potius essentialis præsentia est, lux ἐνοπτωστάτος; intus in me visa. Est autem lux incomparabilis et ineffabilis penitus. Quis me secernet ac disjungit a rebus sensum moventibus, a quibus semel liberatus, et absconditus sum, quando mundum sub pedibus habui? quis mihi dabit tranquillitatem et quietem ab omnibus, ut illius pulchritudine, aspectuque satier; quem quia intelligere nequeo, ideo amore inflammor? quantum vero comprehendere, atque intelligi potest, subsistens amor est. Nam charitas non est nomen, sed divina substantia, participabilis, et incomprehensibilis, et divina prorsus. Quod participatur, comprehendere potest; hoc plus non potest. Idcirco dixi tibi, comprehensibilem esse amorem, et ipsum ἐνοπτωστάτος, ut participabilem, et comprehensibilem. Omne enim quod comprehendere et participari potest, utique essentia est ἐνοπτωστάτος participabilis, similiterque comprehensibilis; nam quod sine essentia est, nihil est, et nihil dicitur. Divina autem natura increata, et superessentialis est, utpote omnium rerum conditarum essentiam supergrediens. Vocatur superessentialis ὑπερουσίας, et tamen est ἐνουσίας, est ἐνοπτωστάτος super omnem essentiam, et cum creata hypostasi nulla ratione conferri posse intelligitur, est enim natura sua tota incircumscripta. Quod non est circumscriptum, quomodo hypostasia nominabis? quod non subsistit, nihil est, et quomodo mihi communicabile?

Si non credis, Paulum testem, utrumque creabile esse confirmantem tibi producem. Cum enim dicat habere se intus Christum loquentem, et in Spiritu sancto se loquentem, communicabilem, et circumscribibilem divinitatem dicit, quæ sic illi adherat, ut tamen circumscribi, atque comprehendere nequiret. Quando autem lumen inaccessible habitantem introducit, testaturque, nunquam visum ab homine, tum incircumscriptam, et incomprehensam ostendit. Quod namque nullus hominum unquam vidit, quomodo aut particeps ejus fuit, aut illud aliquatenus attigit? nequaquam dices, certo scio, nec contendes mecum. Cum rursus dixerit tibi: *Deus qui dixit de tenebris lumen splendescere, qui illuxit in cordibus nostris* ²³, quem tibi, quæso, alium Deum intelligendum subjicit, nisi illum, qui habitat lumen, quod ferre nemo præ claritate potest, et quem nemo unquam hominum vidit? Ipse enim superessentialis, et prius increatus, carnem suscepit, et creatus mihi visus est. totum me as-

²² Psal. lxxvii, 24, 25; Exod. xvi, 4. ²³ II Cor. iv, 6.

sumptum mirabiliter deificans. Credisne istud, dic age, et nequiquam dubitas? Si igitur Deus homo factus, ut credis, hominem me, quem assumpsit, deificavit, adoptione deus ego, cum qui natura Deus est, video; illum scilicet, quem nemo mortalium aliquando videre potuit, nec potest ullo modo. Qui Deum fidei operibus receperunt, et in Spiritu renati, dii appellantur, ipsum illum Patrem eorum vident, semper habitantem lumen inaccessibile, ipsi in seipsis eundem incolam habentes, et ipsi vicissim in eo qui est inaccessus, habitant.

Hæc fides vera, hoc Dei opus, hoc sigillum Christianorum, hæc divina communicatio, hæc participatio, et divinus arrhabo; hæc est vita, hoc regnum, hoc indumentum, hæc tunica Christi, quam baptizati fide superinduntur. Non ignorantia, non stupore, sed per fidem, cum notitia et sensu; ut non dicam, Christum credo me induisse. Non dico: hoc crede; sed fidei opus, et fidei confirmationem, et fidei tesseram, et fidem consummatam citra hæsitationem habeto, ex eo, quod Christum sentiens, et cognoscens induisti, fulgentem, coruscantem, et in lumine clarissimo totum te immutantem, manentem immutabilem, ex utroque duplicem, adoptione Deum videlicet, natura nihil nisi hominem. Talis cum evaseris, ut ex me audisti, tum veni, frater mi, et nobiscum supra montem divinæ cognitionis, ac visionis asta, percipiemusque simul paternam vocem.

Heu! quantum a divina dignitate distamus? quantum a vita æterna absumus? Quam longo distat cælum a locis inferis, et ibi jam olim detentis, tam et amplius nos a divinitatis excellentia, contemplatuque revera sejungimur, etiamsi nos cum illo, quod admirabile est, habitare, et habitantem lumen inaccessibile nos in nobis ipsis totum manentem, habitantemque habere dicamus, et velimus infra terram sedentes, de iis quæ supra terram, et in cælo, et supra cælum sunt, ut illa perfecte scientes, philosophari, et narrare omnibus, vocarique gnostici (hoc est, vi seu facultate cognoscendi præditi), et egregii theologi, et doctores rerum arcanarum; quod stoliditatis plane argumentum est. Natus enim miser in subterraneis, et densas tenebras præsentis sæculi incolens, qui lumen futuri sæculi non vidit, quod in terra luxit, ac semper lucet, et affirmans se coelestia nosse ac sentire, et cernere omnia quæ illic sunt, et alios de iis instituere, nonne is stolidus est, et si quid hoc gravius dici potest? Quemadmodum enim cæcus cum videntibus litigans, et asseverans, hoc numisma æreum est, hoc sigillum alterius est, et quæ in eo sunt sculptæ litteræ hæc, et hæc significant, monstro mirabili est audientibus et videntibus numisma aureum, et concinnum admodum, et signum regis verum, ejus imaginem minime adulteratam repræsentans, et litteras illius nomen exprimentes; sic

A cum nobis idem accidat, non putamus accidere, nec quemquam reveremur, nec ipsos cœlites et angelos, desuper res nostras intuentes: sed impletur in nobis verbum Domini, *Videntes non vident*⁸⁴. Et audientes spiritualia, aures obstruunt potius, et verba Spiritus audire nolunt. Et auribus quidem corporeis audiunt; spirituales vero aures cordis oclusas habent, et penitus non possunt Deum audire. Haud enim possunt a seipsis velamen elationis et stuporis auferre, quod ipsi sua sibi voluntate imposuerunt, volentesque oculos atque aures operiunt, et hinc se videre atque audire arbitrantur. Quod si quis illis dicat, audite, filii mei, et tollite velamen de cordibus vestris⁸⁵, ad hæc ipsa verba ferociunt, quod non patres, sed filios appellaverit, magisque odium adversus illum concipiunt, nec sentire morbum queunt quo laborant, vel morbos potius, qui mentem tenebris involvunt, et jam a Deo assumptos, ab illo separant. Ab existimatione sui, et a superbia in servitutem redacti, et istorum vitiorum servi sponte nominati, voluntatem suam perpetuo explent, relictisque Dei legibus, ipsi leges sibi ferunt; nec Deo, sed sibi met serviant, homines audacissimi; et gloriam suam pro Dei gloria aucupantes, operibus, et modis omnibus eam constituere annituntur. Gloria igitur Christi, est crux, et tormenta, quæ nostra causa sustinuit, ut nos gloria afficeret. Hæc porro illi perpeti recusant, quemadmodum ille passus est; et pro nefas! gloriam ex hominibus malunt, voluntariamque a Deo separationem eligunt. Sed tu, Christo meus, in te confidentes ab impuro vanæ gloriæ studio, superbia libera, tuarumque passionum, et gloriæ fac participes, et dignare nos tuos esse inseparabiliter, nunc et in futura sæculorum sæcula. Amen.

CAPUT XXXVIII.

Precatio ad Deum supplex simul, et gratiarum actoria, de beneficiis in se collatis.

Da mihi, Domine, intellectum, da cognitionem, doce me facere mandata tua. Tametsi peccavi ut homo, et plusquam homo, ut nosti, nihilominus tu Deus consueta tibi misericordia misertus es mei pauperis et orphani in hoc mundo, fecistisque quod tu solus nosti. A patre, et fratribus, cognatis, et amicis, a natali domo mea velut ex Ægypto tenebrosa, velut ex inferni recessibus (sic enim mihi abjecto servo tuo de illis cogitare dedisti, et non stulte loqui) separatum, et assumptum, et terribili manu tua apprehensum duxisti me ad eum, quem complacuit tibi in terris esse patrem meum, et ad pedes ejus, atque ulnas deposuisti me: qui me obtulit Patri tuo, Christe meus, et tibi per Spiritum, o Trinitas, o Deus meus. Cumque essem prodigo similis, et ante te supplex procumberem (ut tu ipse scis, quia docuisti me), tu quoque non es dedignatus vocare me filium tuum. O indignum os;

⁸⁴ Luc. viii, 10. ⁸⁵ II Cor. iii, 15.

et immunda labia! o verba linguæ inopis, et in laudibus tuis, agendisque gratiis, et beneficiis tuis enarrandis egestate laborantis, quæ in me pupillum ac peregrinum conferre voluisti! tui enim sunt peregrini in hoc mundo. Quæ autem tua tuorumque sunt, oculi non vident, lingua non potest et qui, nec mundus capere. Propterea, Domine, odit nos mundus, persequitur, maledicit, invidet, furit, occidit, cum in tales incidit, audet omnia. Nos vero, ut tibi complacitum est, humiles servi tui, in infirmitate potentes in paupertate ditescimus, in omni tribulatione gaudemus, velut extra mundum positi. Nos tecum sumus, Domine, corporea nostra mundus retinet. De cætero cæcus oberrat, latum tenens solum, quod nec ipsum luerificiet; dabis enim, ut promisisti, in extrema tuba ²⁹ et hoc spirituale, et huic soli mala propria luerabitur, cum consentientibus sibi cæcis, et mundi amatoribus.

CAPUT XXXIX.

Qui Deum desiderat, odit mundum.

Umbra detineor, et veritatem cerno, quod nihil est, nisi solida spes. Quenam igitur spes? quam oculi non viderunt. Hæc enim vita, quam omnes concupiscunt. Vita autem illa quid est aliud, quam Deus conditor omnium? Hunc ama, et odio habebis mundum. Mundus mors; quid enim non fluxum et caducum habet?

CAPUT XL.

Gratiarum actio ad Deum pro acceptis beneficiis. Ubi et de oratione spirituali, et progressu in ea, et de divina illuminatione, visioneque non falsa, et charitate erga Deum disseritur.

Benedic, Pater, Dominator Domine cæli ac terræ, qui ante constitutionem mundi statuisti, ut e nihilo nascerer, gratias ago tibi, quoniam, priusquam adveniret dies et hora, in qua mandasti ut profirem in hanc lucem, ipse solus immortalis, solus omnipotens, solus bonus et humanus, cum descendisses de excelso sanctuario tuo, a paterno sinu non discedens, et e sancta Virgine Maria incarnatus et genitus esses, linxisti, et vivificasti, et a primi parentis lapsu liberasti me, et ascensum in cælum preparasti mihi. Deinde progenitum me, et sensim crescentem, tu me sancto baptismate tuo refinxisti, et renovasti, sanctoque Spiritu condecorasti. Angelum lucis custodem mihi attribuisti, et ab operibus malis, et laqueis inimici, usque ad perfectam et plenam ætatem me illesum custodivisti. Quoniam vero non vi, ac nolentes, sed voluntate, et arbitrato ad hoc propendentes salvare nos æquum justumque censisisti, me quoque arbitrii libertate honorari permisisti, ut ex voluntaria mandatorum tuorum observatione meam erga te charitatem ostenderem. Ego autem improbus, et zigraus, atque contempior, velut equus viaculis

A liber dignitatem ac præstantiam hujus liberæ voluntatis ac potestatis non reputans, a dominio, et imperio tuo resiliens, præcipitem me aljeci, et illic me jacentem, ac sine sensu corpus volutantum, attritumque vehementer, non es aversatus, non es passus jacere, lutoque conspurcari: sed propter viscera misericordiæ tuæ misisti, et inde me sustulisti, et illustrius honorasti. A regibus et principibus, ut vase ignominie ad ministerium cupiditatis suæ uti me cupientibus, judiciis tuis ineffabilibus redemisti. Auri et argenti munera, quanquam pecuniæ avarum, accipere me non tulisti. Gloriam, vitæ claritudinem, quæ mihi ad vendendam sanctificationem tuam loco pretii offerebatur, ut execraver ac detestarer donasti mihi.

B Sed hæc omnia, confiteor tibi, Domine Deus cæli ac terræ, me rursus nihili facientem, in lacum, et profundum cœnum torpium cogitationum, actionumque miserabiliter ultro incidisse, et in manus illic latentium latronum devenisse, unde me non solum ego solus, sed nec mortales universi in unum congregati extrahere, et ab eorum manibus liberare potuerunt. Veruntamen ibi me misere ab illis coercitum, et infande huc illuc raptatum, compressum et illusum, tu misericors, et benignus Dominus non despexisti, non es abominatus perversam voluntatem meam, non diu permisisti me sponte latronum illorum tyrannidem perpeti; verum quamvis ego sine sensu abductus ab illis lætarer, tu tam sœde me circumagi atque trahi non ferens, visceribus commotus, et mei misericordia captus es; nec angelum, aut hominem ad me miserum peccatorem misisti; sed tumetipse a bonitatis tuæ præcordiis incitatus, in profundissimum lacum te immisisti, et in cœni alia voragine infra defosso, ac sedenti, dexteram intaminatam tetendisti, meque non videntem te (qui enim poteram, aut quomodo suspexissem, qui totus luto mersus suffocabar?) capillo capitis apprehensum, inde vi extraxisti; cum ego dolorem quidem, et crebros in superiora attractus, ascensumque sentirem, at prorsus nescirem, a quo in sublime educerer, aut quis esset tandem, qui me prensaret atque educeret. Porro sursum eductum, et in terra collocatum, servo ac discipulo tuo me tradidisti, totum inquinatum, et luto oculos, aures, os obstructum, et ita nec tum te videntem, quis esses; nisi hoc solum indicantem, quisquis esses, bonum, et humanum esse, qui me e profundo lacu, et cœno eripuisses. Dicto igitur mihi confortare, et homini huic adhaerescere, cumque sequere, hic enim te abductum abluet: et firmam mihi in illum fidem largitus, recessisti. Ubi igitur fueris ignoro; ego præscriptum mihi decem abs te, sanctissime Domine, citra conversionem secutus sum; cumque ille ad scaturigines, et fontes, id est, Scripturas,

²⁹ I. Cor. xv, 52.

et mandata multa cum lassitudine et labore cæcum A
me, et tergo suo manu fidei abs te mihi data tractum, ac sequi coactum abduxisset, respexit me, et pedum vires probe resumpsi. Transibat autem per lapidosa, per fossas, per offendicula, et superabat omnia. Ast me in hæc impingere, et offendere, multumque laborem, multas vexationes, et afflictiones perferre, ac sustinere contingebat. Et ipso quidem in omni fonte, et scatebra per se in horas lavabat, ac se abluebat: ego, quod eas non cernerem, multas præteribam. Ac nisi ille manu me prehensum, ad fontem statuisset, et pedes animi mei pro duce rexisset, nusquam scatentem aquam invenire potuissem. Ubi autem mihi scaturigines illas demonstravit, permisitque ut sæpius aqua pura me abluerem, forte aliquando etiam de luto ad marginem fontis jacente manu hauriebam, et inde faciem lavans contaminabam. Quin et sæpe numero palpando volens scaturiginem invenire, trahebam una pulverem, et aquam iterum turbabam; cumque penitus nihil viderem, turpans cæno faciem, pura me lymphæ putabam abluere.

Quo autem pacto commemorabo quæ me deinde rursus necessitas, et vis occupavit? quomodo præterea quidam frequenter testarentur, et quotidie mihi cantilenam istam occinerent, quid inanem laborem stulte capessis, et illusorem atque impostorem hunc sequeris, et te aspectum recuperaturam frustra, et inutiliter confidis? non enim nunc fieri potest. Quid pedes ita offendens, et C
eruentans sequeris; cur non potius misericordibus auscultas, qui hortantur te, ut quieti indulgeas, ciboque et potione et reliqua cura corpori tuo servias? Non enim potes ab animæ lepra liberari; nec unquam istis temporibus aspicias. Unde illusor iste, miraculorum effector modo existit, qui, quæ apud omnes homines ætatis hujus sunt impossibilia, tibi pollicetur? Væ tibi, quoniam et oblatam a Christi, et fratrum amantibus, et aliena mæla, tanquam propria, sentientibus curationem amittes, et incommoda afflictionesque quas sustines, vana spe sustinebis; et promissæ tibi a deceptore illo ac sycophanta pro certo haud consequeris. Quid? non ratiocinaris, neque apud te cogitas quomodo sine nobis nihil possis? Quid? D
annon et nos omnes cernimus? an, quemadmodum seductus ille ipsemet tibi dictitat, cæci sumus? Cernimus profecto omnes, et ne frustra sis, non est hoc nostra videndi facultas minor. Verum enim vero ab his omnibus citra controversiam seductoribus, et impostoribus, qui dolo proximum circumvenire atque subvertere conantur, tu misericors et benigne libera me, per eam quam mihi fidem et spem largitus es; per quam et quæ dixi, et alia plura ut perferrem, me corroborasti.

Cæterum cum in omnibus his perdurassem, nec defecissem, et sic palpando turbida aqua me abluerem, et eluerer quotidie, opinione mea pro eo ac apostolus discipulusque tuus docebat aliquando

A ambulanti mihi, et ad fontem currenti, tu qui me antea de cæno extraxeras, rursus occurristi, et tunc primum intaminato vultus tui splendore infirmos oculos meos illuminasti, quodque videbar habere lumen, id ipsum perdidisti, quo te cognoscere non potueram. Et quomodo potuissem, cujus neque faciei fulgorem videre possem, neque intelligere, aut percipere, aut cognoscere quis tandem esses? Ex eo me crebrius ad fontem consistente, qui vacas omni superbia, non es dedignatus descendere, ad me accedere, prehendere caput meum, et id in ipsas aquas immergere, ellicereque, ut lumen vultus tui purius aspicerem. Mox te abstulisti, cum non dedisses cogitare quis esses, qui hæc faceres; aut unde venisses; aut quo abisses, non, inquam, B
dabas hoc mihi, neque cum ad tempus venires, et abires paulatim magis ac magis apparebas, et aquis me irrorabas, et ut te liquidius cum majore lumine intuerer, largiebaris. Dum hoc diu facis, visu mysterii cujusdam venerabilis me dignatus es. Te enim adveniente, et, ut putabam, aquis me abluente, et immergente sæpius, fulgorem circumdantem me, et radios vultus tui in mediis aquis conspicio, obstupuique vehementer, cum me aqua luciflua viderem abluere, et ubi esset, et quis esset hujus rei præbitor, non cognoscebam: gaudebam solum me lavari, fide augeri, spe velut alis subvehi; et in cælum usque ascendere. Seductores autem illos, verba fallaciæ, et mendacium mihi suadentes, ac suggerentes plurimum exosus, et errantes miserans, eorum congressum, consuetudinem, conspectumque ut noxium devitavi penitus: contubernalem autem, et adiutorem meum, sanctum discipulum tuum dico, et apostolum, ut te ipsum fictorem meum venerabar, honorabam, diligebam toto pectore: jacebam ad pedes ejus noctes et dies, orans, ut si quid posset, adjuvaret me; certo mihi persuadens, quæcunque vellet, abs te obtenturum. Sic per diu gratia tua cum perseverarem, iterum aliud mirabile arcæum vidi. Apprehensum quippe me una tecum in cælum ascendens duxisti sive in corpore, sive extra corpus, nescio, tu solus nosti, qui id fecisti. Cum illic horam tecum exegissem, et essem gloriæ (quæ, aut cujus fuerit nescio) magnitudine, et majestate percussus, et immensa altitudine attonitus, totus cohorruui. Rursus me solum ubi prius stabam dimisisti, et inventus sum cum stupore lamentans infelicitatem meam. Non multo post, cum essem infra, supra in cælis apertis, faciem tuam ut solem informem dignatus es mihi ostendere, et quis esses, ne sic quidem voluisti me cognoscere. Quid enim? cum non alloquereris me, sed illico abscondereris. Ego vero circumibam querens te, quem non cognoscebam, et videre formam tuam, et noscendo noscere quis esses, desiderabam. Quocirca præ incredibile ardore charitatis erga te flebam continenter, quod nescirem te quis esses, qui me ex nihilo ut essem produxisti, et e cæno

eduxisti, et quæ dicta sunt omnia mihi factus es. Postquam igitur hunc in modum sæpe mihi rursus visus, et sæpe rursus me allocutus, evanuisti, nec visus es a me penitus, fulgorem ac splendorem vultus tui rursus in aquis, ut prius circumfundentem me videns, et eum prorsus cernere non valens, recordatus sum, ubi aliquando te in supernis viderim. Et alium esse insipienter suspicatus, denuo cum lacrymis videre te quæsi.

Cum itaque multum me cruciarem et affligerem, et mei totius, ac totius mundi, et eorum quæ in mundo sunt, oblitus, neque umbram saltem, neque aliud quidquam, aut etiam omnino exstare quidquam eorum quæ videntur, cogitarem, tu omnibus inaspectabilis, intactilis et incomprehensibilis apparuisti, et visus es mihi mentem meam purgare, et augere vim cernendi animæ meæ, ampliusque accipienius spectandam præbere gloriam tuam, quia crescebas magis, et splendens amplius dilatabar. Etiam ex recessu tenebrarum te venire, et appropinquare animadverti; id quod nobis non semel in sensibilibus usuvenit. Luna siquidem apparente, et nubibus velut ambulantiis, videtur illa currere celerrime, cum nihil ad cursum consuetum addat; aut institutum ab initio iter mutet. Similiter tu videbaris venire, qui es immobilis, et qui es immutabilis augescere, ac major fieri, et formam capere, qui capax formæ non es. Quem admodum enim in cæco paulatim videre incipiente, et notam, seu indicium figuramve hominis animadvertente, et quis sit, sensim cognoscente, non nota, seu figura propter visionem immutatur, aut transformatur; sed vis videndi quæ in oculis ejus est purgata, figuram et formam qualis est percipit, tota ejus similitudine velut impressa facultati videndi, et illam penetrante, atque in eam abstersa, et quasi in tabulam insculpta in anima, qua parte intelligit, et meminit: sic etiam tu ipse lumine sancti Spiritus perspicue visus es, et purgasti mentem meam integre: qua clarius et purius vidente, tu mihi alicunde egredi, et lucidior apparere visus es, et characterem formæ sine forma ut viderem concessisti mihi, et tum me extra mundum abduxisti, et quod dici fas existimo, etiam extra corpus; nam ut istud accurate scirem, non dedisti. Supra modum igitur illuminasti me, et, ut videbatur, plane pulchre videnti mihi visus es. Et cum te interrogarem, Domine, quis esses, tunc primum me perditum voce tua dignatus es, percussumque stupentem ac trementem, et apud animum leviter cogitantem, ac dicentem, quid sibi ista gloria, et hujus splendoris magnitudo vult? quomodo aut unde ego talia bona mereor? leniter ac placide affatus es in hunc modum: Ego sum Deus, tua causa homo factus. Et quoniam me tota anima quæsi, de cætero, ecce, frater meus, et coheres, et amicus eris.

Ad hanc orationem cum obstupuissem, et ani-

mus me defecisset, viresque destituissent, et retulisset contra, et quis ego miser sum, Domine, aut quid feci ego homuncio, ut me hujusmodi bonis dignarere, et tantæ gloriæ socium, ac hæredem institueres? putaremque hanc gloriam, et hoc gaudium mentem meam excedere, tu, Domine, rursus, ut amicus cum amico disserens, per Spiritum tuum in me loquentem respondisti, hæc ob solum scopum et institutum, et fidem tuam donavi tibi, et adhuc donabo. Quid enim aliud aut habes, aut habuisti aliquando tuum (nudus a me procreatus), ut illud accipiam, et hæc tibi rependam? Ac nisi vinculis corporis hujus solvare, quod perfectum est non videbis, neque eo toto præclare perfrui poteris. Cum subjicerem, quid vero hoc majus, aut splendidius? mihi interim sic esse etiam post mortem sufficit, tu excipis; quam pusillo et angusto es animo, qui istis contentus sis? Hæc cum futuris collata, similia sunt cælo in charta, quam quis manu teneat, depicto, et ad spectandum proposito. Quantum enim hoc vero cælo inferius est, tanto major, et sine comparatione major hac quam nunc vides, futura gloria revelabitur.

Hæc locutus conticuisti, et sensim bonus, ac dulcis Dominus ab aspectu meo ablatus es. Utrum quia ego recederem a te, an quia tu abscederes a me, mihi non liquet. Tunc rursus in me plane fui, alicunde me venisse ratus; et ingressus sum prius tabernaculum, indeque in memoriam rediens pulchritudinis gloriæ tuæ, et verborum tuorum, ambulans, sedens, comedens, bibens, orans flebam, et in gaudio vivebam inenarrabili, cum te cognovissem. Opificem omnium. Quomodo enim non gauderem? Sed rursus mœstus, et isto modo rursus te videre concupiscens, ut abii ad immaculatæ Parentis tuæ imaginem, ipsam salutatum, et in genua procubui, tu antequam surgerem, in abjecto corde meo, ut lumen perficiens ipsum a me visus es. Et tum cognovi te pro certo in me esse. Ex eo non quod memor essem tui, et eorum quæ tua sunt, te diligebam, sed te subsistentem charitatem intra me vere habere credidi. Vere enim tu Deus charitas es. Fidei igitur spes insita, et in ipsa a poenitentia et lacrymis rigata, postquam etiam a lumine tuo illustrata radices egit, et bene aucta est, tum deinde tu ipse bonus artifex, et auctor adveniens, per gladium tentationum, per humilitatem, inquam, in magnam altitudinem enatos inutiles cogitationum ramos amputans, spei soli, ut uni radici arboris sanctam charitatem tuam insevisisti. Hanc itaque assiduo incremento proficere, et consuetam ac familiarem mihi, vel potius te per hanc docentem, et illustrantem me cernens, ut jam omni fide ac spe superior, sic affleor, quemadmodum et Paulus clamans ait: *Quod enim quis videt, quid sperat* 87? Si igitur ego te habeo, quid præterea spero?

⁸⁷ ROM. VIII, 24.

Audi quid. Ut solem in aqua vides, illum ipsum autem nequaquam vides, quamvis magis deorsum te inclines, tale quid esse intellige, quod in te fit; et instrue te, et stude semper, intra te pure et clare, cum solem in aqua limpida, me intueri. Quod utinam sic videre me, ut dixi, etiam post mortem mereare. Aliter totus iste orbis operum et laborum, et verborum tuorum nihil tibi proderit: proderit autem? imo ista magis te condemnaabunt, tribulationemque majorem parabuunt: siquidem, ut audis, *potentes potentèr tormenta patientur* ⁸⁸. Nam pauperi ab ortu suo non tam pudori est paupertas sua, nec ejus comes tristitia, adeo ipsum cruciat, ut eum, qui in divitiis, et in gloria, excelsoque gradu vixit, regumque familiaritate usus, deinde omnibus illis amissis ad summam mendicitatem depressus est. Tametsi res non ita se habet in terrenis, et quæ sub oculos cadunt, sicut in celestibus, et quæ sub aspectum minime veniunt. Qui enim certam ob causam terreni regis amicitia, et famulatu multati sunt, his fortunarum suarum dominis esse, hisque frui, et vivere non prohibetur. Ast mea charitate, et amicitia si quis exciderit, vivere nequit prorsus; vita enim ejus ego sum: sed illico nudatur, et spoliatur omnibus, melisque ac suis hostibus capiendus permittitur. Cui arrepto illi pro pristino ejus in me amore, et benevolentia furiosius insultant, pœnasque cum irrisionibus, et ludibriis irrogant.

Sane ita est, Rex sanctissime. Sane et ego credo tibi Deo meo, et supplex ac pronus te rogo, cu-

A stodi me peccatorem, et indignum collata in me misericordia tua: et surculum dilectionis tuæ, quem in arborem spei meæ insevisti, virtute tua corrobora, ne a vento conquassetur, ne a procella confringatur, ne ab aliquo inimico evellatur, ne præ negligentia mea æstu exuratur, ne præ pigritia et superbia mea exarescat, ne præ studio gloriæ inanis omnino tandem pereat. Tu enim nosti, qui hoc mihi donasti, et in me operatus es, te ob istud me ab omnibus mortalibus, a mundo universo, sevocasse; a me quoque ipso adiutorem et auxiliarium meum, tuum vero apostolum pro voluntate tua corporaliter separasse. Tu scis infirmitatem meam, tu non ignoras miseriam, et ad omnia imbecillitatem meam. Proinde amplius miserere mei, qui abundas misericordiæ visceribus. Advolvor tibi ex animo; ne permittas me voluntati meæ, qui tam multa benefecisti mihi, sed in charitate tua constabilis animam meam, et in ipsa eam radices tuto fac propagare: ut secundum impollutam, sanctam, a mendacio alienam promissionem tuam mecum in me sis, et ego vicissim in te, et tegar ab ipsa, et ego tegam, et custodiam ipsam in me. Et tu quidem videas me in ipsa. Dominus ego autem te videre per ipsam merear, nunc quidem ut in speculo et in ænigmate, ut dixisti ⁸⁹, tunc autem in tota charitate te, qui totus es charitas ⁹⁰, et ita vocari dignatus es. Quoniam te decet omnis gratiarum actio, gloria, imperium, honor, et adoratio, Patrem, et Filium, et Spiritum sanctum, et semper, et in infinita sæcula. Amen.

⁸⁸ Sap. vi, 7. ⁸⁹ I Cor. xiii, 12. ⁹⁰ I Joan. iv, 8.